

Kárpátaljai Hírmondó

XV. évfolyam 4. (58.) szám, 2019. Tél

Lator László

Tél

Gyémánt-hideg csend buborékát
bicegő hangok verdesik.
Üvegcsendülve szórja szét
a fény éles szilánkjait.

Jég-levegő-tömbökbe zárt
acélváz-vékony bokrokon
űrhideg áram zizzen át,
feketén izzó borzalom.

Kegyetlen évszak! Csak tarold
kopárra elmém, fogd laza
létem keményre pántjaiddal,
szigorú, ordas éjszaka!

Félek mégis, hogy bírom el
az eget jégtüzeivel.
Emberi szóval szólj, talán
kihull szívemből a halál.

II. Rákóczi Ferenc lovasszobra
Beregszász központjában

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

XV. évfolyam, 4. (58.) szám
2019. Tél

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség

1068 Budapest,
Városligeti fasor 44.
Telefon: 06-1-351-7770
E-mail: karpataljaiszovetség@gmail.com

Felelős kiadó:
Benza György,
a Kárpátaljai Szövetség
elnöke

Alapító főszerkesztő: Füzesi Magda
E-mail: magda.bereg@gmail.com

Főszerkesztő: Szemere Judit
E-mail: nagykical2@gmail.com

Szerkesztőbizottság:
Dr. Pomogáts Béla, dr. Botlik József,
dr. Dupka György, dr. Szöllősy Tibor,
dr. Zubánics László,
Kovácsné Marton Erzsébet

Lapengedély száma: 2.9/1414-1/2006
HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
1000 példányban.

E lapszám megjelenését támogatta
a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.,

valamint a Kárpátaljai Szövetség
tagsága.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszaadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezetekhez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomból

<i>Olvassuk együtt!</i> Szabó Zoltán: Az ungi berkek zúgnak	3
<i>Vers mindenkinek.</i> Szepesi Attila: Vérke-parti ház	4
<i>Szervezeti élet.</i> Köszönjük a támogatást! Kárpátaljai Esték Budapesten	5
<i>Aktuális.</i> Fiatalok a szülőföldön maradásért	6
Megszűnik a magyar nyelvű tankönyvkiadás Kárpátalján?	7
<i>Közös dolgaink.</i> Harminc esztendő hozadéka	8
Kiemelt figyelem jutott Kárpátaljának a Máért-en	9
<i>Hitélet.</i> Radvánszky Ferenc református lelkész és Iván Gábor görögkatolikus áldozópap prédikációi	10
<i>Lélektől lélekig.</i> Hálaadó istentisztelet Visken	11
<i>Évforduló.</i> Harmincéves az eszenyi Ritmus néptáncegyüttes	12
Negyedszázaddal ezelőtt jegyezték be a Kárpátaljai Magyar Könyvtárosok Egyesületét	13
<i>Határok nélkül.</i> Emlékezetes találkozás Vásárosnaményban	14
Ringató – vedd ölbe, ringasd, énekelj!	15
<i>Kárpátaljai sikertörténet.</i> Beszélgetés Huszár Péter és Henkel Zoltán vállalkozókkal	16
<i>Anno.</i> Bibliával a kommunizmus felé. Strommer Benjamin írása	18
<i>KVIT-kollázs.</i> Fiatal alkotók írásai	20
<i>Fiatalokról fiataloknak.</i> „Hiszem, hogy Isten az igaz ügyet nem hagyja el” Beszélgetés Pólin Lénárddal	22
<i>Arasznyi történelem.</i> A Kárpátaljai Tudományos Társaság. Botlik József tanulmánya	24
<i>Kultúrtáj.</i> Színházi előadások Beregszászon	26
Kulturális rendezvények a Rákóczi-emlékév alkalmából	27
<i>Közelkép.</i> „... amit csinálok itt, Kárpátalján, az a hobbim” Beszélgetés Grezsa Istvánnal	28
<i>Értékmentés.</i> Elindult a Kárpátaljai KultúrKaraván	30
<i>Örökségünk.</i> Disznótor. Szépreményi Kristóf írása	31
<i>Múltbanező.</i> Elveszett Ungvár: hogyan változott a vasútállomás?	32
<i>Szerkesztőségünk postájából</i>	34
<i>Szemelvények kárpátaljai eseményekből</i>	36
<i>Művészet.</i> Hagyomány és útkeresés. Kárpátaljai képzőművészek kiállítása Beregszászon	39
<i>A Kárpátaljai Hírmondó galériája.</i> Rákócziak nyomában Kárpátalján	40

Címlapfotók: Szemere Judit és Bunda Szabolcs

Szabó Zoltán

Az ungi berkek zúgnak

„Ungvár egyébiránt szörnyen komisz város. Piszkos és rendetlen. Éppen olyan, mint a részeg ember, ki pocsettába bukott, s most sárosan tántorog haza” – írta Petőfi.

Ha részeg, alighanem vodkától rúgott be, de lehet, hogy fenyővíztől. Karavánszeráj ez a város, azon az országúton fekszik, mely keletről vezet Magyarország felé. Illetve csak a város egy része ilyen. Mert Ungvárnak három lelke van. Egyik a Bercsényi-várban lakik, hol a szürke, szűk ablakos falak között magosra nőnek a csupasz derekú, hosszú törzsű fák, ezek előkelők és szigorúak, mint egy puritánlelkű, harcot és vadászatot kedvelő nagyúr. Ezen a várdombon a magyar múlt lakik, mely a magaslatoakat keresi, mint a sasok; egy darab szabadságharc. Ungvár másik lelke a kanonoksor fölött és a székesegyház mennyezete alatt lebeg, hol szláv dallamok simogatják a szentek képeit. Olyan e rész, mint a szláv tenger egy hazai tengersizeme, hullámaint keleti szelek borzolja, de tükrét római nap süti. A harmadik városrész a nyüzsgő város odalenn, a népek keveréke, az izgatott utcák, hol mindenki siet, mintha itt úton lenne ki-ki, az is, aki itt lakik. S ha kisétálsz a városból a hegyek felé, az Ung partján, világosan és élesen érzed: az Alföld peremén vagy, a síkság végvidékén. Az Ung völgye úgy nyúlik be a hegyek közé, mintha a síkság hegyes, keskeny nyelve lenne, melyet kinyújtott, hogy megnyalja vele a fenyők derekát. A völgyet az Alföld küldi kémelelőútra, a Vihorlát és a Szinyák közé. A Kárpátok az Ungot küldik le az Alföldre, kék szalagja nagy és lendületes kanyarodókkal fut a völgy laposán. Formája síksági folyóé, a hangja egy hegyi pataké. Hogy ifjabbnak érezze magát, lehozta a köveket a hegyekből s azokkal perel. Mintha patakkori emlékeivel beszélgetne. A táj csupa pici zaj, csupa apró, de siető mozgás, mint-

ha valami megindult volna itt, s a természet szedné a lábát, hogy az Alföldre minél hamarabb érjen, oda siet a víz, s oda sietnek a szelek is. Az északkeleti szél a lejtőkön még egy utolsó lendületet vesz, s aztán nyargal a síkságon át.

A tájon egy embert látok, férfit, öles termetűt. A vállán puska, kora bizonytalan, messziről jött a múltból, nem fiatal, inkább öreg. Ha egy vén kúriát lát, betér az udvarára, elrúgja a kutyát és letör az omló falakról egy darab vakolatot, esetleg benéz egy pillanatra a pókhálós homályba, megnézi úri atyjafiait. Odébb egy csárdába lép, és iható bort kér. Egyébként nesztelenül jár itt, alakját meghazudtoló, könnyed lépésekkel. Időnként füléhez emeli a kezét, úgy fülel, a völgy kapujában már a kárpáti berkek zúgnak különös, szomorkás meséket az élet és az öröm mulandóságáról, s arról, hogy ezen nincs mit csodálkozni. A puskás férfi hallgatja e meséket: „Zúgnak e még az ungi berkek? – ha zúgnak is, de másként zúgnak, mint régen. A Rákóczi-vitézek a homokban alusznak, és minden elmúlt. Az ungi berkekben az árulkodó szél a takaró gallyakat nem rejtőző kurucokról hajtja felre, csak zúg a szél, amúgy bolondjában”. Csak zúg, szélkakasokat csikorgat, s időről időre lever egy cserepet egy vén udvarház tetejéről, melynek gazdája megöregedett már, s azt nézegeti csupán, hogy mint nő az udvaron óriási nagyra a sárgatök. A házba nem tér be soha senki, csak egyszer jön alkonyatkor egy látogató. Nem szól semmit, némán a kakukkos órához megy, megállítja a mutatóját, s a ház gazdáját a lusta inas hiába kelti vacsorára. Ilyen történeteket hall Krúdy Gyula a szelektől, miközben az ungi berkek zúgnak a hegyoldalokon s az udvarházak elmaradnak a lejtős országutakon haladó kocsik mögött.

Szerelmes földrajz. A Nyugat kiadása, Budapest, 1942.

Szepesi Attila

(Ungvár, 1942 – Budapest, 2017)

Vérke-parti ház

Hol görbe szél motoszkál madárszárny-surrogásban, és lelkek sora kószál a világvégi házban: botolnak éji léptek, csoszognak puha talpak. A zsarátnok kiégett, és aki szólna, hallgat.

Gurulnak gesztenyék és visszfényük ébenbarna, akár az őszi ég és a holtak üszkös arca. Kéményre hull a porhó, nincsen múlt, sem jövődő, és kormosan bolyongó ablak tükrén a felhő.

Szélben a bogáncskoró rozsdás levele hullik, és mohos házfalakra fenyők árnyéka nyúlik. Tiktakkol falióra, motoszkál kisegérke, és bársonypuha óra csordul a harang vére...

Borbála, Luca-ünnep... Hófúvásban derengő subás pásztorok jönnek, szól betlehem csengő: krampusz láncsal csörömpöl, festett angyal kolompol. Bojtárok zúzos ággal hadonásznak bolondul...

Ünnepek vonulása halottak másulása. Nem lép be senki többé a világvégi házba. Se kert, se pincelépcső, se diótörő varjak. Aki szólhatna: messzi ködökbe fülva hallgat.

Balkáni virradatra gyűlnek balkáni esték. Összekuszált utakra léptek-típorta mezsgyék. Ajtón a szél dörömböl, szavak emléke hamvad... Kiszáradt vizek partján kuvaszok felugatnak.

Tisztelt Tagtársunk! Kedves Előfizetőnk!

Kívánunk mindenkinek áldott, szent karácsonyi ünnepeket és sikerekben gazdag, boldog új esztendőt!

Tisztelettel kérjük Önt, hogy az 1000 Ft, illetve nyugdíjasoknak 600 Ft éves tagdíjat, valamint a Kárpátaljai Hírmondó előfizetési díját, ami egy évre 3000 Ft, továbbá az esetleges támogatásokat egy összegben a Kárpátaljai Szövetség OTP Bank (11711034-20834951-00000000) vagy MAGNET Bank (16200106-11602895-00000000) számlájára év elején szíveskedjenek befizetni. A közlemény rovatban a nevet és címet kell feltüntetni, illetve azt, hogy mit fizettek be. Figyelmességükért előre is hálásak vagyunk.

Programunk teljesítéséhez segítséget nyújt a **személyi jövedelemadójuk 1%-ának** felajánlása, ezért továbbra is számítunk arra, hogy kedvezményezettként a Kárpátaljai Szövetséget jelöljük meg.

A nem adózó tagtársainkat arra kérjük, hogy családtagjaik, barátaik, ismerőseik figyelmét hívják fel tevékenységünkre, hogy az adójuk 1%-át a Kárpátaljai Szövetség részére ajánlhassák fel.

Adószámunk: 18046629-1-42

Tevékenységeinkről bővebben a Facebook-oldalunkon értesülhetnek a Kárpátaljai Szövetség címszó beírásával.

Nemzetközi számlaszámunk:

OTP Bank: (IBAN) HU37 11711034-20834951-00000000

BIC (SWIFT) Kód: OTPVHUHB.

Magnet Bank: (IBAN) HU31 16200106-11602895-00000000

BIC (SWIFT) Kód: HBWEHUHB)

Tisztelettel:

a Kárpátaljai Szövetség elnöksége

Tisztelt Tagtársak!

Sikeres évet zárhattunk a Kárpátaljai Szövetséggel: megrendeztük az első *Kárpátaljai bált*, mint ahogy minden évben, idén is több száz kárpátaljai gyermek tudott és épült szellemileg, testileg Balatonföldváron, rendszeressé váltak a *Kárpátaljai Esték*, és idén először ösztöndíjat is hirdettünk kárpátaljai művészjelöltek és teológusok számára. Jövőre mindezeket nemcsak tartani, de bővíteni is szeretnénk. A programok szervezése, előkészítése és lebonyolítása sok időt és emberi erőforrást igényel. Ehhez kérjük tagtársaink és minden érdeklődő segítségét. Önkéntesek részvételét várjuk az alábbi feladatok ellátására:

- gyermeküdültetéshez – lehetőleg ukránul is beszélő
- szervezőket animátori feladatokra; pedagógus végzettséggel rendelkező vagy pedagógus képzésben résztvevő személyeket rajz-, ének-, zene-, kézműves foglalkozások vezetéséhez, magyar mint idegennyelv tanításához;
- hosztesz feladatkör ellátásához (regisztráció, vendégek fogadása, kísérése stb.) a Kárpátaljai Szövetség rendezvényein;
- fotó- és videofelvétel készítéséhez a Kárpátaljai Szövetség rendezvényein;
- kisebb grafikai munkák elvégzéséhez (plakát, meghívó, szórólap nyomdakész változatának előkészítése).

Jelentkezés és bővebb tájékoztatás a +36 1 351 77 70-es telefonszámon vagy a karpataljaiszovetseg@gmail.com e-mail címen.

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége

Köszönjük a támogatást!

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége hálás köszönetét fejezi ki a tagtársaink a szövetség célkitűzéseinek anyagi támogatásáért. Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik megrendelték folyóiratunkat, illetve a *Kárpátaljai Hírmondó* megjelenítésének költségeihez felülfizetéssel járultak hozzá.

Külön köszönjük

dr. Volocsuk Katalin Edit (Jászberény),

Varga Sándor (Budapest),

Bárány Elza (Csömör)

Nemeséri Lászlóné dr. Filemon Mária (Budapest)

tagtársainknak a kiemelt támogatást.

Név szerint is megköszönjük azon olvasóink anyagi segítségét, akik az előfizetési és a tagsági díjon felül ötezer forintnál nagyobb összeggel támogatták tevékenységünket. 2019-ben az alábbi tagtársainktól érkeztek kiemelt összegű befizetések:

Aggteleky Éva (Székesfehérvár),
Arnóczky István József (Gyöngyös),
dr. Badik Adrianna (Budapest),
Balogh Eszter és József (Budapest),
Behun Lajos (Békéscsaba),
dr. Bencze Gyula (Budapest),
Dr. Beregszászi Benjamin (Eger),
Birgány Géza (Csömör),
Bíró Katalin (Budapest),
Boniszlavszkyné Répay Katalin (Budapest),
dr. Bora Katalin (Eger),
Borbély Edit (Eger),
dr. Borkó László (Gyömrő),
Csulák Erzsébet Katalin (Budapest),
Csulák László (Budapest),
dr. Duliskovics István (Dunakeszi),
dr. Duzsej Miklós (Miskolc),
Fábián Edit Klára (Mátészalka),
dr. Fábián István (Nyíregyháza),
Fekete Amália (Budapest),

File Lajos (Budapest),
Dr. Fodor István (Budapest),
Giricz Vera (Aszód),
Gyüre Józsefné (Fényeslitke),
ifj. Hadady Csaba (Dunaharaszti),
dr. Harajda András (Budapest),
Hegedűs Zsuzsanna (Mogyoród),
dr. Husznai Katalin (Budapest),
Jakob Jolán (Budapest),
dr. Kiss Márta (Budapest),
Kiszely Katalin (Szentendre),
Kovács Gyöngyi (Budapest),
Kovács Zsolt (Budapest),
dr. Kristofori György (Sirok),
dr. Lendvai Margit (Szolnok),
Locker István (Baktalórántháza),
Lődár Györgyné (Mezőtúr),
Lusztig Gábor (Szentendre),
Magasházy Valéria (Fedémes),
dr. Medgyessy István (Debrecen),

Méhes László Mátyás (Budapest),
Méhészné Kiss Alice (Mezőtúr),
Molnár Béla (Budapest),
Molnár Lajos (Budapest),
Oniskó László (Budapest),
Papp Jenő (Budapest),
Papp Lászlóné Nagy Magda (Budapest),
Pappné Popovics Judit (Budajenő),
Polgár Tibor (Százhalombatta),
Pongor Istvánné (Budakeszi),
Sághi Ferencné (Budapest),
Skrabák István (Márokpapi),
dr. Szepesi Erzsébet (Székesfehérvár),
Szimjon Magdolna (Nyíregyháza),
dr. Szótér Erzsébet (Budapest),
dr. Szűrös Mátyás (Budapest),
Tuba Magdolna (Karcag),
Tyentyés László (Budapest),
Újfalussy István (Orosháza),
dr. Zétény Dalma (Budapest).

Kárpátaljai Esték tizedszer

Október 29-én immár tizedik alkalommal hívta meg az érdeklődőket a Kárpátaljai Szövetség *Kárpátaljai Esték* című programjára. Ezúttal a vendég Dr. Cserniczkó István, a Beregszászon székelő Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont vezetője, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola professzora volt.

koncentrált, melyek az ukrainai nyelvpolitikát jellemzik 2014, vagyis a méltóság forradalma óta. Cserniczkó István részletesen foglalkozott a 2017-ben elfogadott ukrainai oktatási törvény 7. cikkelyével, a 2019-ben megszavazott, az államnyelv védelméről szóló jogszabállyal, illetve ezeknek a törvényeknek a lehetséges következményeivel.

játékában gyönyörködhattunk, akik szeptemberben a Kárpátaljai Szövetség hagyományos balatonföldvári találkozásán is nagy sikert arattak.

Az előadást követően Csete György Eörs főtáskár, az est házigazdája arról is faggatta a nyelvészt, hogy a közeljövőben hoz-e változást az ukrán nyelvrendőrség bevezetése? Mi az összefüggés a magyarok lélekszáma és a nyelvhasználat között? Számos hasonló problémát jártak körbe, de a témával

kapcsolatban az egybegyűlték is tettek fel kérdéseket a beregszászi nyelvésznek, amelyekre kimerítő válaszokat kaptak.

Nyelvfosztás Kárpátalján? A 10. *Kárpátaljai Esték* címe, ez a fénycső két szó befészkelte magát a rendezvény résztvevőinek gondolataiba. Szembesültünk azzal, hogy a nyelvi jogok gyakorlásáról való lemondás kikényszerítése jelenleg az otthoni magyarság legnagyobb problémája.

Tudósítónk

Nyelvfosztás Kárpátalján? című előadásában elsősorban azoknak a nyelvpolitikai eseményeknek a bemutatására

Az estét rövid komolyzenei betétek foglalták keretbe: Matuz Gergely fuvola- és Szakács István zongoraművészek

Kényszermunkán a Szovjetunióban

Borús, esős nappal zárult november utolsó munkahete: november 29-én a Kárpátaljai Szövetség soron következő, tizenegyedik Kárpátaljai Estjén a résztvevők a Szovjetunió kényszermunkatáboráiba elhurcoltakra emlékeztek.

A családi hangulatú rendezvényt szerveztünk barátja, Lovas Ilona civil kulturális önkéntes vezette, akinek komoly kötődése van régióinkhoz, ugyanis több éven át látott el kulturális, szervező és sok más fontos feladatot a Kárpátalján működő konzulátusokon. A program keretén belül Tegze Anita kárpátaljai származású előadóművész zenés-verses műsorát hallhatták a jelenlévők. Gitárkísérettel

szóltak a szívszorító versek, valamint felolvasták a GULÁG-GUPVI poklait megjártak visszaemlékezéseit és interjúrészleteit. A felváltva következő felolvasások és zenei betétek összehatása gyászos gondolatokat ébresztett. Bár a milliókat felőrlő szenvedésnyár már rég összeomlott, utóregzései máig érezhetőek, az általa feltépett sebek ugyan nem véreznek már, de csúnya hegek képe forrtak össze, amelyek örökre megmaradnak. Évtizedekkel később, kényelmes és biztonságos életünket élve, tisztelettel kell emlékeznünk mindazokra, akik megjárták a poklok poklát, hogy emléküket se vesszen el.

Tudósítónk

Fiatalok a szülőföldön maradásért

„Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne” – fogalmazta meg örökérvényű gondolatait Tamási Áron. S mit jelent az otthon? Leginkább azt a földet, ahová születünk, ahol felnévelkedtünk, ahol rokonaink, barátaink élnek, ahová megélt közösségi élmények kötnek, ahol őseink sírjai domborulnak. Sajnos a XXI. század is olyan kihívások elé állította a kárpátaljai magyarokat, hogy – sokan behívók élől menekülve, mások a jobb megélhetés reményében – elhagyják szülőföldjüket. Az itthon maradt fiatalok egy lelkes csoportja mozgalmat indított a szülőföldön való megmaradásért. Ennek jegyében szervezett zárandoklattal egybekötött figyelemfelkeltő akciót a Mozgalom a Kárpátaljai Szülőföldért önkéntes csoport, amelynek fővédnöke Bőjte Csaba ferences rendi szerzetes, a Dévai Szent Ferenc Alapítvány alapítója volt.

A Mozgalom a Kárpátaljai Szülőföldért önkéntes csoport vezetője egy szernyei (Munkácsi járás) fiatal hölgy, Simon Dominika, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Ifjúsági Szervezete (KMKSZ ISZ) helyi alapszervezetének elnöke volt. A sajtónak nyilatkozva elmondta, hogy sok kortársával együtt nem csupán passzív szemlélője kíván lenni az elvándorlási hullámnak, de szeretné felhívni a figyelmet mindazokra az értékekre, amik miatt érdemes itthon maradni.

Az október 26-án szervezett rendezvény azzal a Nagybégányból induló zárandoklattal vette kezdetét, melyen Bőjte Csaba vezetésével a szépszámi közösség mellett részt vett Grezsa István miniszteri biztos, illetve Magyarország ungvári és beregszászi külképviseletének vezetése és küldöttsége is. Útközben pihenőt tartottak Makkosjánosiban, ahol a Helikon Hotelben frissítő várta a zárandokokat. Beregszászba megérkezve a helyi római katolikus templomban Majnek Antal püspök köszöntötte résztvevőket, akik a testi-lelki feltöltődést követően bekapcsolódtak a Rákóczi-főiskolán szervezett folytatásba is.

Itt elsőként Simon Dominika ötletgazda, főszervező köszöntötte az egybegyűlteket. Elmondta, a rendezvény az a céljuk, hogy felhívják a figyelmet arra, jó

és érdemes itt élni, hiszen megannyi, eddig még kihasználatlan lehetőség van.

– Isten számunkra teremtett egy helyet, ahová születünk, ez a hely a szülőföldünk. Ezért úgy vélem, a Teremtőnek célja volt azzal, hogy mi ide kerülünk, s az innen elköltözötteknek a mai nappal is azt szeretnénk üzeni, hogy jöjjenek haza, mert

együtt erővel Kárpátalját a fellegekbe emelhetjük – hangsúlyozta Simon Dominika, majd köszönetet mondott mindazoknak, akik támogatták rendezvényüket.

Grezsa István, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Kárpátalja együttműködésének fejlesztéséért és a Kárpát-medencei Óvodafejlesztési Program koordinálásáért felelős miniszteri biztos köszöntőjében elismeréssel szólt arról, hogy Kárpátalján

nem felső utasításra, hanem helyi fiatalok kezdeményezték egy mozgalmat a szülőföldön maradásért. A miniszteri biztos azt is kiemelte, hogy ez a kérdés nem csupán az itteni magyarokat, de a többségi nemzet fiataljait is érinti, hisz a jobb megélhetés reményében ők is elhagyják a vidéket, ami a régió kiürülésének veszélyét hordozza magában. Grezsa István fontosnak tartja a magyar identitás megerősítését, az anyanyelvi kultúra és oktatás fejlesztését, ami

a szülőföldön maradásnak elengedhetetlen feltétele.

A miniszteri biztos elismeréssel szólt az elmúlt század során sok megpróbáltatást átélő kárpátaljai magyarok kitartásáról, élni és megmaradni akarásáról, ami megőrizte őket közösségként. A kárpátaljai szülőföldön maradás egyfajta példamutatás lehet a világ magyarsága számára, bárhol is éljenek a földön, majd kitért a Magyarországról érkezett támogatásokra, főképpen az Egán Ede program sikerére. Hozzátette, Magyarország mindig a jobbát fogja nyújtani Ukrajna felé.

Mindenki nagy érdeklődéssel várta Bőjte Csaba előadását, aki nem okozott csalódást: érdekes történetekkel fűszerezve osztotta meg gondolatait a résztvevőkkel. Elmondta, sok évvel ezelőtt az egyik befogadott gyermek ült az asztalnál, és csak nézte a finom húsvéleves. Megkérdezte, miért nem eszik? Mire a kislány: mert nem bíztatnak. Erre ő biztatta, hogy milyen ízletes az étel, fog ez menni, és a kislány mind meg is ette a levest.

– Most azért jöttem ide, hogy biztassam önöket, hogy szeressék és becsüljék Kárpátalját. Amikor megkaptam a magyar állampolgárságot, azt mondtam, ha rajtam múlna, én elmennék Ukrajnába is, és felvenném az ukrán állampolgárságot is, vagy a szlovákokat, vagy a szerbet, mert meg vagyok győződve, hogy ez a térség összetartozik. Együtt, tündérkertté tudjuk tenni a Kárpát-medencét – hangsúlyozta. Majd hozzátette:

– Több mint hatezer gyermeket fogadtam be, és egy olyan sincs közöttük, akinek az apját vagy az anyját a románok ütötték volna agyon. Az alkohol, különféle bűnök okozták a bajt. Ami annak a bizonyítéka, hogy nem tartjuk be a tízparancsolatot. Am ha elkezdenénk szeretni, bizalommal egymásra nézni, hiszem, hogy egy új világ születne körülöttünk – jegyezte meg Bőjte Csaba. Végül örömmel konstataulta, hogy meglátása szerint az itt lakók élnek, és élnek is. Isten áldását kérte az itteniek bátorságára, a sok-sok kezdeményezésre.

A szervezők ezzel a nappal hagyományt szeretnének teremteni, hogy minden év október 26-án a Kárpátaljai Szülőföldön Maradás Napja legyen.

Tudósítónk

2020-ban is folytatódnak a tanfolyamok

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Felnőttképzési Központja ötödik alkalommal hirdette meg a magyar mint idegen nyelv tanfolyamot Kárpátalján. Mára a 13 ezret is meghaladja azoknak a száma, akik a sikeresen elvégzett magyar nyelvi kurzusok után átvehették okleveleiket. Váradi Natália, a tanfolyam szervezője elmondta: nagy öröm, hogy egyre több a gyerek, számukra 35 csoportot alakítottak. További újítás, hogy idén már nem 120, hanem 160 órában tanulhattak a jelentkezők.

Dr. Grezsa István miniszteri biztos bejelentette: Magyarország kormánya kész tovább biztosítani a szükséges pénzügyi forrásokat, hogy a magyar nyelvtanfolyamok a következő esztendőben is megvalósuljanak egész Kárpátalján.

– Köszönjük azt az érdeklődést, amelyet a nem magyar ajkú kárpátaljai barátaink tanúsítanak Magyarországra iránt, hogy a nagyon nehéz magyar nyelvet próbálják megtanulni. A nyelv hídhat kell hogy képezzen nemcsak népek, hanem országok között is, ezért indult el évekkal ezelőtt

a tanfolyam, és abban bízok, hogy az itt élők, magyarok és nem magyarok közeledése a barátság és a kölcsönös tisztelet alapján fog megvalósulni a jövőben – fogalmazott a politikus.

Ebben az évben az ingyenes magyar nyelvtanfolyamok mellett első alkalommal ukrán nyelvtanfolyamot is indítottak, az erről szóló tanúsítványt összesen 400-an vehették át.

– Remélem, hogy itt, Kárpátalján, ahol évszázadok óta békésen együtt élnek nemzetek, nemzetiségek, megértik annak az üzenetét, milyen fontos, hogy az ukránok magyarul tanulnak, a magyarok pedig próbálják az ukrán nyelvtudásukat tökéletesíteni. Magyarország kormánya elkötelezett, hogy a két ország kapcsolatai megjavuljanak, számtalan gesztust tettünk már, számtalan programot indítottunk ebben az irányban, és reméljük, hogy az ingyenes magyar nyelvtanfolyamok folytatása is a jószomszédi kapcsolatok építését szolgálja majd, nem pedig a szeparatizmus vádjá alá fog esni – hangsúlyozta Grezsa István.

Beke Mihály András, Magyarország beregszászi külképviseletének első beosztott konzulja köszöntőjében kifejtette: minden idegen nyelv elsajátítása egyben egy-egy másik kultúra megismerését is jelenti. Ilyen formán minden nyelv egy kapu egy másik világba, egy másik kultúrába.

Tudósítónk

Megszűnik a magyar nyelvű tankönyvkiadás Kárpátalján?

A lembergi Szvit Állami Kiadó igazgatósága hivatalosan tájékoztatta Varga Bélát, a 2017 óta már csak névlegesen létező ungvári magyar tankönyvszerkesztőség egyetlen főállású vezetőjét-munkatársát, hogy 2020. január 1-jétől megszűnik az állása. Mint ismeretes, az éveken át tartó leépítés után a lembergi kiadó 2017 márciusában gyakorlatilag felszámolta a magyar tankönyvszerkesztőséget. Ungváron 1945 óta a közelmúltig folyamatosan működött a kárpátaljai magyar iskolák számára eredeti és fordításos tankönyveket készítő magyar tankönyvszerkesztőség, amely 1994-ig a kijevei köztársasági tankönyvkiadó kötelékébe tartozott, majd a lembergi Szvithez csatolták. A kérdés kapcsán Varga Bélát, a Szvit Kiadó ungvári magyar tankönyvszerkesztőségének volt vezetőjét kérdeztük.

– *Olyan információ jutott el szerkesztőségünkhöz, hogy a jövő évtől csak az 1–4. osztályosok számára készül magyar nyelvű tankönyv. Miről van szó konkrétan?*

– Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériuma már meghirdette a jövő évi tankönyvek elkészítésére a pályázatot. A kiírásban csak a nemzetiségi iskolák harmadik osztálya szerepel: két eredeti magyar könyv és három-négy fordításos tankönyv, valamint az ukrán nyelvű könyv. Jövőre a felsőbb osztályok közül a hetedik osztály lenne soron, számukra 12 tankönyvet – 9 fordításos, 2 eredeti magyar, valamint 1 ukrán könyvet – kellett volna megjelentetni. Azonban ezekre nem írtak ki pályázatot, csak az ukrán nyelvtankönyvekre a nemzetiségi iskolák részére, valamint az eredeti ukrán nyelvű tankönyvekre. Ebből az következik, hogy a minisztérium nem fogja finanszírozni a tankönyvek kiadását, sem az eredeti magyar tankönyvek elkészítését, sem pedig az ukrán nyelvűek fordítását.

– *Ennek a háttérben pénziány van?*

– Nem, finanszírozási okról nem beszélhetünk, mivel a jövő évi költségvetésben nagyobb összeget ütemeztek be tankönyvkiadásra, mint 2019-ben.

– *Akkor az oktatási törvény hatáskörébe tartozhat be?*

– Ez várható volt, de csak 2023 után. Én tavasszal még megkaptam a

minisztériumtól azoknak a könyveknek a listáját, amelyeknek a megjelenítését jövőre tervezik. Most viszont az

igazgatóság hivatalosan tájékoztatót, hogy 2020. január 1-jétől megszűnik az állásom, mivel nincs elég megrendelés. Ezzel gyakorlatilag megszűnik a közel hét évtizede működő tankönyvszerkesztőség Kárpátalján, hiszen egyetlen főállású vezetőként álltam alkalmazásban, a szerkesztők, illetve a fordítók munkaszerződéssel dolgoztak.

– *Ez gyakorlatilag a magyar oktatás ellehetetlenítését jelenti.*

– Hosszú távon igen, mert fokozatosan tankönyvek nélkül maradnak az iskolák. Az ötödik osztályosok tankönyvei tavaly még megjelentek. Idén a hatodik osztályosok voltak soron. A fordításos könyveket ki nyomottatták, de az eredeti – magyar nyelv- és irodalom tankönyvek már nem készültek el a hatodikosok számára sem.

– *Az elmúlt időszakban is minden évben meg kellett harcolni azért, hogy megjelenjenek a fordításos tankönyvek a magyar iskolák számára.*

– A megfelelő információk birtokában rendszeresen tájékoztattam a kárpátaljai és magyarországi közvélemény mellett a magyar szervezeteket, mindenekelőtt a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetséget (KMKKSZ) és az ukrán parlament mindenkorai magyar képviselőjét a fordításos tankönyvek kiadásával kapcsolatos gondokról, hogy az illetékes hivatalban időben tudjanak intézkedni Kijevben. Így sikerült folyamatosan biztosítani a magyar nyelvű iskolák tankönyvellátását.

– *Lát-e megoldást a helyzetre?*

– Igen, a felső tagozatos osztályok tankönyvei továbbra is megjelenhetnek digitális formában az interneten kellő szervezéssel, anyaországi támogatással.

Rehó Viktória

A magyar rendszerváltás és a külföldi magyarság

Harminc esztendő hozadéka

Nagy várakozás előzte meg azt a rendszerváltó folyamatot, amely Kelet-Közép-Európa országában 30 évvel ezelőtt kezdődött el. Így utólag már tudjuk, hogy az anyaországi magyarok jelentős része többet várt tőle, mint amennyi megvalósult a szerencsére vértelen átmenet során.

No és mit kaptak a függetlenné vált Ukrajnától az itteni magyar nemzetiség képviselői?

Kétségtelen, hogy a szovjet birodalom felbomlása utáni első években jelentős sikereket értünk el nemzeti intézményeink kiépítése terén, ám sajnos ma már legtöbb energiánkat az emésztjük fel, hogy megvédjük akkor szerzett jogainkat. Eközben az ország gazdasági mélyrepülése tovább tart.

Számos egyéb fontos gondolat kifejtése mellett a fenti mondatok is elhangzottak azon a konferencián, melyet a *Harminc éve szabadon. A magyar rendszerváltás és a külföldi magyarság* címmel Magyarország

fejlesztési programoknak köszönhetően pedig végre az egzisztenciateremtésre is lehetőség nyílik. Ezzel fékezhető leginkább a létünket alapjaiban veszélyeztető folyamat, az elvándorlás.

Kelet-Közép-Európa népei a szovjet elnyomás évei alatt sem mondtak le arról, hogy amikor az lehetőségessé válik, szabadon, hagyományaikhoz ragaszkodva, identitásukat megőrizve éljenek – fogalmazott Szilágyi Máttyás, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja. Természetesen a rendszerváltással kapcsolatban sokaknak lehet hiányérzetük. Ám a legfontosabb mégiscsak az, hogy vége a kommunista népbutításnak, hogy a szabad gondolat mégiscsak utat tört, s végre a nevén nevezhető a dolgok. A Kádár-rendszer később a kemény diktatúrából puhábbra váltott. Ám a málenkij robot, Recsk és a kuláktalanítás mindenképpen nép- és nemzetlenes bűn, mint ahogy az volt az '56-os for-

radalom vérbefojtása is. Reformkommunizmus ugyanúgy nem létezik, mint reformnácizmus – hangsúlyozta Lezsák Sándor, aki a továbbiakban a nemzeti önismeretről szóló, rendszerváltást jelentős mértékben előkészítő három lakiteleki találkozóról beszélt részletesen, s arról a bonyolult politikai helyzetről, amely a rendszerváltást követően az 1990 utáni választások során kialakult. Amikor a kormányra kerülő MDF sajnálatos módon nem szerezte meg a kétharmados többséget a parlamentben, s alkukra kényszerült a liberálisokkal és a kommunista utódpárttal, az MSZP-vel.

Szőcs Géza szintén arra emlékeztetett, hogy a szovjet elnyomás éveiben az volt az egyik legfájóbb dolog, hogy az elszakított nemzetiség képviselői és az anyaország polgárai alig tudtak valamit egymásról, hogy a másik miként éli meg mindennapjait,

s melyek a legfőbb törekvéseik. Ma pedig látni kell, hogy milyen erőteljes manipuláció folyik annak érdekében, hogy hagyományos értékeinktől megfosszanak bennünket. Szembesülni kell azzal, hogy a globalizáció által generált nagyfokú tudatmódosítás elleni küzdelem nem is olyan egyszerű.

A világ állandóan változik. A szovjet

Beregszászi Konzulátusa és a Pro Cultura Subcarpathica szervezett a Rákóczi-főiskolán. A fórumot olyan, a rendszerváltásban jelentős szerepet játszó személyek is megtisztelték jelenlétükkel, mint Lezsák Sándor, az Országgyűlés alelnöke, a Nemzeti Fórum elnöke, Duray Miklós felvidéki író, politikus, Brenzovics László, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) elnöke, Milován Sándor, a KMKSZ tiszteletbeli elnöke, Szócs Géza költő, miniszterelnöki főtanácsadó, Vári Fábán László József Attila-díjas költő, író, Zubánics László, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) elnöke.

Csatáry György tanszékvezető főiskolai tanár bevezetőjében azt emelte ki, hogy nem csupán iskolahálózatunk épült ki az eltelt közel három évtized alatt, hanem meg erősödtek civil szervezetek is. Ezeknek köszönhető, hogy mozgalmas magyar élet van Kárpátalján, például se szeri, se száma azon rendezvényeknek, ahol valamennyi nemzedék tagjai erősíthetik identitásukat. A magyar állam által támogatott gazdaság-

érában is jelentősebb változások zajlottak, markánsan megkülönböztethető a Sztálin, a Hruscsov vagy például a Brezsnyev nevével fémjelzett korszakok – mutatott rá Duray Miklós, aki 1984-ben azért került börtönbe, mert nyíltan agitált amellett, hogy az akkori Csehszlovákia magyar tannyelvű iskoláiban a legtöbb tantárgyat továbbra is magyar nyelven oktassák. Lám, mondhatnánk, itt, a Kárpát-medencében mennyire hasonlítanak egymásra a különböző kisebbségi sorsok. Az előadó felhívta a figyelmet arra, hogy a szovjet birodalom széthullása számos világpolitikai tényező mellett több emberi tényezőre is visszavezethető. Például arra, hogy kik irányították akkor a kétpólusú világunkat.

Nagyívű előadásában Dupka György, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének (MÉKK) elnöke az elmúlt három évtized legfontosabb kárpátaljai eseményeit vette górcső alá. Az mindenképpen elismerésre méltó, hogy az első magyar érdekvédelmi szervezet a Kárpát-medencében éppen vidékünkön jött létre. A KMKSZ mindmáig következetesen kiáll az itteni magyar kisebbség jogaiért. Azok megtartása csak valamennyi itt élő magyar összefogásával érhető el – hangsúlyozta Dupka György. A megye magyarjainak többsége – lásd a legutóbbi helyhatósági választásokat – tudatában van mindennek, s amikor nagyon nagy szükség van rá, összezárja sorait.

A konferencia végén kötetlen beszélgetésre került sor.

Kovács Elemér

Kiemelt figyelem jutott Kárpátaljának a Máért-en

Teljes konszenzussal zárult a Magyar Állandó Értekezlet XVIII. plenáris ülése. Semjén Zsolt, a nemzetpolitikáért felelős miniszterelnök-helyettes ezekkel a szavakkal értékelte a múlt pénteken megrendezett Magyar Állandó Értekezlet (Máért) idei plenáris ülését. A fórumon az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetséget (UMDSZ) Zubánics László elnök és Spenik Sándor, a szövetség nemzeti tanácsának vezetője képviselte, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) részéről Brenzovics László elnök és Barta József alelnök volt jelen.

Az értekezletet követő sajtótájékoztatón, amelyen a Kárpáti Igaz Szó is képviseltette magát, a miniszterelnök-helyettes kiemelte, hogy az egyetértés az összes határon túli párt és az ellenzéki pártok oldaláról is megvolt.

Semjén Zsolt elmondta, hogy 2010 óta az identitás növelésére fordítható összeget megtízszerezték, melyből több mint ötezer intézmény működését támogatják, óvodákat építenek, újítanak fel a Kárpát-medencében. Innovációként említette és sikeresnek ítélte a külhoni területek gazdaságfejlesztési programját.

Potápi Árpád János nemzetpolitikáért felelős államtitkár a Máért zárónyilatkozatával kapcsolatban kiemelte, hogy a dokumentumba többek között bekerült, hogy elvárják a magyarországi politikai pártoktól, hogy a szomszédos államokban az ottani magyar közösséget képviselő szervezeteket és jelölteket támogassák. A Máért résztvevői egyébiránt üdvözlötték a

Kárpát-medencei óvodafejlesztési programot, a Határtalanul Programot, a 2019 a külhoni magyar gyerekek éve programot, a Petőfi Sándor Programot. Az államtitkár hangsúlyozta, hogy a zárónyilatkozatot mindenki elfogadta, ami azt bizonyítja, hogy „a nemzetpolitikára jellemző a konszenzus és a kompromisszum, és azokat a pontokat erősítjük, melyek bennünket

érdeke, hogy a két ország közötti kapcsolat rendeződjön. Az ellenzéki pártok támogatásukról biztosították a kormányt abban, hogy keményen lépjen fel a kárpátaljai magyar kisebbség jogaiért.

Kárpátalja tekintetében a záró nyilatkozatba is bekerült, hogy a jelenlévők bíznak abban, hogy Ukrajna Magyarországgal való jószomszédi viszonya helyreáll, ám ennek egyik fontos eleme a kisebbségi jogok teljes körű biztosítása. Kiemelik és aggasztónak tartják a magyar szervezetek és aktivisták elleni alaptalan hatósági zaklatásokat, szorgalmazzák azok mielőbbi beszüntetését. Felszólítják az ukrán hatóságokat a kárpátaljai magyar közösség alkotmányban is rögzített szerzett jogainak helyreállítására és a magyar tannyelvű oktatási intézmények működésének biztosítására. A zárónyilatkozat szorgalmazza továbbá

magyarokat összekötnék”. Hozzátette, a magyar kormány és szövetséges partnerei arra törekednek, hogy a XXI. század a magyarság, a magyar nemzet számára egy nyertes évszázad legyen.

A Kárpáti Igaz Szó helyszíni tudósítójának kérdésére, miszerint Magyarország lát-e reális esélyt az ukrán–magyar kapcsolatok javulására, Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes elmondta:

– Magyarország megvédi a kisebbség jogait Kárpátalján, ezért is tették azt az ajánlatot, hogy ha Ukrajna az Európai Unióhoz akar csatlakozni, akkor az Európai Unió nyelveit akceptálja, benne a magyart. Ukrajnának és Magyarországnak is az az

az ukrániai nemzeti kisebbségek – köztük a magyarság – nyelvhasználati jogainak biztosítását a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartája alapján. Ugyanakkor üdvözlö a gazdaságfejlesztési, illetve a magyar oktatási, kulturális és egészségügyi intézmények fejlesztését célzó programokat, illetve a támogatásokat, amelyek nagyban hozzájárulnak a magyarság helyben maradásához, boldogulásához.

A Máért ülésén Orbán Viktor miniszterelnök is jelen volt, Áder János államfő pedig a Sándor-palotában látta vendégül a fórum résztvevőit.

Balogh Zsolt (Budapest–Ungvár)

Forrás: KISZó

Ukrajna már a Máértet is támadja

Ukrajna Külügyminisztériuma közleményben reagált a Máért zárónyilatkozatára. A tárca a weboldalán megjelent dokumentumban „tiltakozik a szuverén államok belügyeibe való beavatkozásra irányuló felhívások ellen, amelyek a Magyar Állandó Értekezlet XVIII. ülésének Kommunikációjában fordulnak elő”.

„Elítélve a Kárpáti régió magyar közösségeinek autonómia iránti felhívásait, hangsúlyozzuk, hogy Ukrajna nemzeti kisebbségei alkotmányos jogot élveznek a kulturális autonómiára, és hogy az autonómia más formáinak támogatása ellentétes az ukrán törvényekkel, és sérti a területi integritást.

A magyar fél azon szándékával összefüggésben, hogy támogatási programokat valósítson meg a külföldi magyarok számára, megjegyezzük, hogy az ilyen segítségnyújtás eljárását egyeztetni kell a magyar közösségek lakóhelye szerinti országokkal, valamint átláthatóan és megkülönböztetéstől mentesen kell biztosítani” – áll az ukrán külügyminisztérium nyilatkozatában.

„Emlékeztetünk arra is, hogy Ukrajna Alkotmánybírósága az Alkotmánnyal összhangban lévőnek ismerte el Ukrajna törvényét Az oktatásról, és hogy a Velencei Bizottságnak e törvény végrehajtására vonatkozó hét ajánlásából hatot már teljesített Ukrajna. Az utolsó, hetedik ajánlás végrehajtását követően várakozással tekintünk a NATO és Ukrajna közötti párbeszéd „bojkottjának” Budapest általi feloldására.

Ukrajna számára fontosak a Kommuniké azon elemei, amelyek kifejezik a készséget az Ukrajna és Magyarország közötti kapcsolatok normalizálására.

Felszólítjuk a magyar felet, hogy vessen véget a magyar kisebbség jogainak megsértésével kapcsolatos indokolatlan vádaskodásnak Ukrajnával szemben, és folytassa a bizalom és a jószomszédi együttműködés légkörének helyreállítását, ami az országainkban élő nemzeti kisebbségek érdekeit is szolgálja” – zárul az ukrán külügyi nyilatkozat.

Forrás: karpataljalap.net

„... és a földön békesség...”

Történt pedig azokban a napokban, hogy Augustus császár rendeletet adott ki: írják össze az egész földet. Ez az első összeírás akkor történt, amikor Szíriában Quirinius volt a helytartó. Elment tehát mindenki a maga városába, hogy összeírják. Felment József is a galileai Názáretből Júdeába, Dávid városába, amelyet Betlehemnek neveznek, mert Dávid házából és nemzetségéből származott, hogy összeírják jegyesével, Máriával együtt, aki áldott állapotban vett erőt rajtuk. Az angyal pedig ezt mondta nekik: Ne féljete, mert íme, nagy örömet hirdetek nektek, amely az egész nép öröme lesz: üdvözítő születet ma nektek, aki az Úr Krisztus, a Dávid városában.

Pásztorok tanyáztak azon a vidéken a szabad ég alatt, és öröködték éjszaka a nyájuk mellett. És az Úr angyala megjelent nekik, körülragyogta őket az Úr dicsősége, és nagy félelem vett erőt rajtuk. Az angyal pedig ezt mondta nekik: Ne féljete, mert íme, nagy örömet hirdetek nektek, amely az egész nép öröme lesz: üdvözítő születet ma nektek, aki az Úr Krisztus, a Dávid városában.

A jel pedig ez lesz számotokra: találtak egy kisgyermeket, aki bepólyálva fekszik a jászolban. És hirtelen mennyei seregek sokasága jelent meg az angyallal, akik dicsérték az Istent, és ezt mondták: Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön békesség, és az emberekhez jóakarát.

Lk 2,1-14

A karácsony egyik kulcsfogalma: a békesség (ezért kívánunk egymásnak „Békés karácsonyi ünnepeket”). A béke jelentése: minden rendben és a helyén, a megfelelő módon működik. A béke mindenkinek kell és – karácsonyi örömhírként – a békesség mindenkire kiterjedhet (Isten együtt érez velünk, és szeretete felvállal minket, s a békének a miránk leginkább hatékony személyes formáját adja meg). Ez a békesség az ünnep központja, az élet forrása (a fény minden kultúrában az életre utal és ünnepi kellék, mert az ünnep fogalma az élet forrására utal, és ebben az értelemben van a karácsony időzítése a téli napfordulónál és a fények megjelenése) és a legértékesebb (értékesebb, a mint a karácsonyi kellékek; sokkal kisebb teher a karácsonyi kellékek elmaradása, mint a

karácsonyi békesség elmaradása; pedig sokszor csak a kellékekért beváltják a karácsony szabad békéjét és van kimerültség és feszültség, karácsony végét kívánó kínos együttlét, kirobbanó veszekedés stb.; főleg kedves nő testvéreim, mielőtt mi döntenénk el, hogy a családuink tagjainak milyen a jó ünneplési forma, érdemes megkérdezni tőlük, miként képzelik el az örömteli ünnepet, s lehet, sok meglepetést élünk át, mert teljesen más a családtagjainknak az ünnepidejük, mint ahogy azt mi eldöntöttük felőlük). Jézus születésénél, amikor hirdették az angyalok a mindenki számára elérhető békességet, akkor ez egy ellenpropaganda volt az aktuális korszellem ígéretével, a Római Birodalom hódításával szemben. Ugyanis a hódítás ideológiája a békesség volt (Róma hozza a békét: Pax Romana). Sokakat a korszellem ezen ígérete meghódított, és sokan el is hitték. Ezzel a korszellemmel szemben az angyal meghirdeti, hogy nem az aktuális hódítástól és a reménységűtől kell a békességet várni, hanem Jézustól. S ez az üzenet ma is érvényes. Mert:

1. amelyek ma hódítanak a béke nevében: az anyagiasság (ígéri a békét és a biztonságot, ha minél több anyagi javad és pénz van), a testiség (ígéri a boldogságot és a kielégülést, ha minél inkább enged az ember az ösztöneinek), az önzőség (ígéri a kiteljesedést és a harmóniát, ha mindig megvalósítod magad, és csak azokat teszed, amihez kedved van, értelmezhetetlen lesz a számodra a másokért való felelősség és az áldozathozatal), a bűn (ígéri a feszültségmenteséget és a felejtést, ha engedsz a sodrásának), az indulat (ígéri a lecsillapodást és a megnyugvást, ha kiadod magadból, és mások felé érzéketlenül kimondasz minden véleményt), a menekülés (mely külföldre vagy egy másik ember karjaiba hajt és ígéri a kiteljesedést és az újrazedést), a bosszú (melyet jogosnak ítélsz, és nem nyugszol, míg végre nem hajtod) stb. Ne dőlj be ezeknek az ígéreteknek! Még akkor sem, ha ezeket a média, a környezet, az önmagad meggyőzése és az azokról való ábrándozás 24 órában árasztja rád;

2. amelyekben ma reménykednek a béke érdekében: emberekben (hogy majd segíteni fognak, és közbenjárnak, és megoldják a problémáinkat),

ideológiákban (hogy majd ha mindenki ezt követi, akkor megváltozik a világ), ígéretekben (melyek a jövőt oly színesen ábrázolják), jobb munkahelyben (amelytől sok pénzt remélek), magam képességeiben (hogy majd mindent elérhetek és a képességeimmel megoldhatok), a teljesítményben (hogy majd ha mindenkit legyőzök és teljesítek, akkor elismernek és megnyugodhatok, ezért hajtom magamat és hajtok másokat is: gyereketem, házastársamat, munkatársaimat);

3. az igazi békét csak Jézus adhatja, ezekkel a szálnalmas állreménységekkel szemben. Ezért kijózanító és helyreigazító a karácsony. Mert meghirdeti, hogy csak annak van igazi békessége, akinek helyreáll a közössége Istennel, és tudja az Istent dicsérni („Dicsőség a magasságos mennyben az Istennek”), és aztán jön a békesség Jézustól. Mert ha tudjuk Istent szemlélni (tulajdonságait), akkor folyamatosan az Ő hasonlatosságára formálódunk át, tehát akkor megelégedett és elfogadó leszel (elegetedő leszel, ami van anyagilag, és tudod elfogadni türelmesen a másik ember véleményét), akkor tudsz értékelni, az érték és értéktelenség között különbséget tenni (ami neked nem tetszik, az nem biztos, hogy rossz, anyagiakért azért nem alázol meg másokat, türelmetlenség miatt nem teszel tönkre családi kapcsolataidat és a karácsonyodat; sokan előre félnek a karácsonytól, hogy akkor együtt kell lenni a családtagokkal, és előjönnek azok a feszültségek, melyek máskor eloszlának a munka pörgésében, és a legtöbb válást is karácsonykor döntenek el), fel tudod vállalni a küldetésedet, és nem fogsz lázadni ellene (miért pont itt, ebben a korban, ezek között az emberek között, és lázadás és önsajnálát nélküli önzetlen ajándékként oda tudod szánni idődet és képességeidet a rád bízott embereknek és küldetési területednek), tudsz együttérző lenni (s mielőtt még kimondanál valamit, átgondolod, hogy esik az a másiknak, neked miként esne, ha így és azt mondanák ki, amit te készülsz a másik fejére zúdítani), meglátod a jövőt (mert bölcs leszel, és látod a környezetetben végbemenő folyamatok, de a magad megnyilvánulásának a következményeit). Tehát ha békét szeretnénk magunkban és környezetünkben, akkor előbb Istennel álljon helyre a közösségünk. S erre van lehetőség karácsonykor. Mert Isten a földre jött, s felvállalta a mi életünket.

**Radvánszky Ferenc református lelkész,
Mezőkaszony-Bótrágy**

Nemzetségtábla – az ígélet teljesülése

Evangelium Mt 1,1–17

Jézus ősei

Jézus nemzetségtáblája meglehetősen száraz olvasmány. Nevek sokasága egymás után, amiből első hallásra nem tűnik úgy, hogy sok hasznunk vagy tanulságunk lehetne. Karácsony előtti vasárnapon azonban ennek a sok-sok névnek különös jelentősége adódik. Ez a nemzetségtábla szép összhangban van a vasárnap apostoli szakaszával a zsidókhöz írt levélből. Ez a szakasz a 11. fejezetből (A hit és példaképei a világ teremtése óta) felemlégeti Noét, Ábrahámot, Jákobot, a bírakat, az Ószövetség nagy neveit, akik bár sok tekintetben hősök voltak, igazán csak Krisztusban kapott értelmet a küldetésük: az egész Ószövetség Krisztusra irányul, általa teljesedik be.

A nemzetségtáblában ugyanazt a Krisztusra irányultságot találjuk meg. Minden egyes név, minden egyes család a Megváltó születése felé

mutat. Arról beszél, hogy most az az ígélet teljesedik be, amiről már korai eleink is tudtak, s amit ők vártak.

Első tanulságunk lehet, hogy Isten szereti az embert, és akár olyan terveket is sző az érdekében, ami évezredek át ível a végcélja felé.

Ezt a tervet nagyon kalandos úton készítette elő az Úr. Ebben a szakaszban találkozunk Józseffel, Mária jegyesével, aki épp azon tűnődik, miképpen bocsátja majd el a menyasszonyát titokban, hogy a zsidók meg ne kövezzék amiatt, hogy nem a jegyesétől van áldott állapotban. De az Úr angyala szól hozzá, és József engedelmeskedik.

Amikor gondban vagyunk, Isten hozzánk is küld hírnököket, tanácsadókat, leginkább barát vagy rokon képeiben.

Második tanulságunk talán, hogy érdemes kikérni Isten véleményét bármilyen témában, de

igazából a nehezekben, hiszen ő mindent tud, és mindent lát, és főképp nekünk akar jót. Istennek mindig van jobb ötlete, mint a miénk. Ha ráhagyatkozunk, meg is hallhatjuk, amit tanácsol.

A harmadik tanulság az öröm. Az előző vasárnapi evangélium a lakomáról szólt, ahová a gazda meghív sántát, bénát, nyomorultat, mindenkit, akit csak talál úton-útfélen. A jövőendő karácsony ennek a meghívásnak a történelmi vetülete: Krisztusban mi is megkapjuk a meghívást Isten országába, a nagy lakomára. Legyünk bár sánták, bénák, nyomorultak, mindenféle büntől sújtott emberek, gyarlóságaink ellenére mégis kapunk szíves invitálást, mert karácsonykor Földre születik az, aki nekünk ezt az egész meghívást felajánlja. Nem véletlen hát az ének, ami felhangzik karácsonykor: „Krisztus születik, dicsőítsétek!”, mert e születés által Krisztus egy egész országot ajándékoz nekünk. Készüljünk ezzel az örömmel és ezzel a várakozással Jézus érkezésére: karácsony ünnepére.

**Iván Gábor
mezőegrecsei görögkatolikus áldozópap**

Hit, hűség, hagyomány

Hálaadó istentisztelet Viskén

Az elődök mélységes hitéről tanúskodik a viski református templom orgonájának története, amely végül is 1880-ban készült el Budapesten Ország Sándor műhelyében, s amelyre az itteni jámbor atyafiak hatvan éven át gyűjtötték a pénzt. Gondoljunk bele, az a fiatal házasember, aki húszéves korában első keresményének egyikéből ajánlott fel egy jelentős összeget a hangszerek királyának a megvásárlására, nyolcvanéves aggastyán korában hallhatta azt először megszólalni. Amint fenségesen zengi Istenünk mindenható kegyelmét.

Október 20-án az egykori koronaváros református gyülekezete és a szép számú vendégsereg a felújított orgonáért, valamint a megújult Isten házáért és parókiáért adott hálát. A rendhagyó istentisztelet a női kar énekszolgálatával vette kezdetét.

Az igaz ember ösvénye egyenes, s az mindig az Úrhoz vezet – mutatott rá apostoli köszöntésében Hunyadi Attila, Máramaros-Ugocsa Református Egyházmegye esperese, aki fohászában az újra

szólt, hogy bizony még a hitben járók is gyakran háborodnak fel azon, hogy az ügyeskedőknek, a képmutatóknak, a csalóknak jobban megy a soruk, mint azoknak, akik Istenre figyelve tisztességes munkával keresik meg a kenyerüket. Nem, a hitben járók egy pillanatra sem gondolnak arra, hogy a bűnös módon élők közé szeretnének tartozni, de az még sincs jól, hogy nekik oly szépen fut a szer! Az Isten azt sohasem ígérte, hogy az őt szeretőknek és az őt félőknek soha nem esik bántódásuk, és elkerüljük a nehéz próbák őket, ám azt igenis megmondta, hogy a Szentírás törvényei szerint élő neve bekerül a hűségesek könyvébe. Egyszer mindannyian látni fogják, hogy van különbség az igaz és a hazug között. Nekünk földi életünkben a mindennapok során úgy kell élnünk, hogy egyértelműen láthatóvá váljék: a Mindenható gyermekei vagyunk. Viselkedésünkben és cselekedeteinkben mindenkor a szeretet legyen életünk zsinórmértéke. A mai világban tapasztalható legnagyobb szemfényvesztések egyike az, folytatta a püspök, hogy mindenütt azt sulykolják belénk, csak a földi dimenzió létezik, holott földi életünk során remélhetően valamennyien megtapasztaltuk már a Mindenható végtelen kegyelmét, a mennyei dimenzió létezését.

és újra előbukkanó kishitűségünkre hívta fel a figyelmet. Pedig a viskiek példája ismét bebizonyította, hogy ha kérésünkkel a Mindenhatóhoz fordulunk, akkor az ott biztosan meghallgatásra talál.

A viski református templom a település legrégebbi, több mint 700 éves épülete, amely az elmúlt évszázadok során nem csupán lelki, hanem többször is testi menedéket jelentett a hadak által gyakran járt vidék lakói számára – emlékeztetett rá igehirdetésében Zán Fábán Sándor református püspök. A továbbiakban a bibliai Malakiás példáján arról

lésről elszármazott, azóta jelentős karriert befutó zenészek az elmúlt hónapok során számos jótékonyági alkalmat szerveztek, hogy a munkálatok fedezéséhez szükséges összeget előteremtse. Külön köszönet illeti Magyar Leventét, a

Külügyminisztérium államtitkárát, aki az első perctől kezdve e nemes kezdeményezés mellé állt.

A szétszóratás, a reményvesztettség majd a mindent átfogó isteni gondoskodás mőzsi példájával kezdte ünnepi beszédét Magyar Levente. A politikus arra emlékeztetett, hogy Isten választott népének kétezzer év után adta meg az, hogy új hazát teremtsen. Ne-

künk, a XXI. század első évtizedeiben élő magyaroknak az építkezés lehetőségével kell megfelelni. Ezért építünk szerte a Kárpát-medencében óvodákat, iskolákat, újítunk fel templomokat, orvosi rendelőket, kultúrházakat. Látni kell, hogy mélységes emberi hit, jó szándék és bizalom húzódik ezen építkezések mögött. És azt is érezzük az ilyen fennkölt pillanatokban, mint a mostani, hogy valamennyiünk egyéni hite összeadódik, s ez így válik hazát és nemzetet építő hatalmas erővé. Arról sem szabad megfeledkeznünk, figyelmeztetett a miniszterhelyettes, hogy

igazán akkor járunk jó úton, ha a magyarság lelki épülése és anyagi gyarapodása a Kárpát-medencében velünk együtt élő más népek szellemi és anyagi felvirágzásával jár együtt.

A rendhagyó istentisztelet Brassói-Jőröss Andrea operaénekes, Páll István Szalonna hegedűművész, Bacsó János és Szamosi Szabolcs orgonaművészek zenei szolgálatával ért véget. A délután folyamán Paulus Frigyes orgonakészítő vetítőképes előadás keretében mutatta be a viski orgona felújításának történetét.

-ardai-

Harminc éves az eszenyi Ritmus néptáncgyűttes

Lelkesedés és tehetség

Csodálatos és igazán elismerésre méltó az az út, amit az eszenyi Ritmus néptáncgyűttes három évtized alatt végigjárt. A szovjet érában a népi kultúránk szinte teljes elsovadásának lehettünk tanúi, s egyben elszenvedői is. Mert míg Magyarországon a múlt század hetvenes éveinek közepétől a táncházmozgalom az autentikus népzene és néptáncot állította középpontba, aközben nálunk a szovjet csasztuskákra átírt, akrobatikus elemekkel tűzdelt művi táncok uralták a színpadot.

Harminc évvel ezelőtt ebben a zűrzavarban találta meg az eszenyi Ritmus táncgyűttes a helyes utat, amely elvezetett a tiszta forrásig: közénk hozva, a kárpátaljai magyar közösségnek felmutatva a magyar néptáncok legnemesebb hagyományait. Ez akkoriban nem mehetett végbe másként, csak úgy, hogy az eszenyiek, jó érzéssel, az anyaországi és az erdélyi legjobb példákat követték. Mi itt, Kárpátalján harminc évvel ezelőtt csak azt érzékeltük, hogy a Szabó Tibor által alapított és vezetett Ritmus fellépéseink egy mélyebb húr pendül meg a lelkünkben. Megerősítve bennünket abban, hogy a Kárpát-medencében a magyarok a velük élő más nemzetek kultúrájából merítve egy nagyszerű dolgot hoztak létre: a magyar népi táncok kultúráját, amely tájegységenként változó, gazdag táncművészetben csúcsosodott ki. A Ritmus repertoárjának köszönhetően mindezt teljes egészében ma már a sajátunknak érezhetjük. Merthogy valóban az is.

A közelmúltban háromnapos rendezvény keretében ünnepelt az együttes, s

velük együtt a település népe, barátok határon innenről és túlról. Pénteken a tiszasalamoni Európa Hotel dísztermében emlékeztek az eltelt időszakra. Itt – majd vasárnap Eszenyben is – bemutatták azt a kiadványt, amelyet az eszenyi származású Kovács Sándor turisztikai szakíró, helytörténész állított össze a Ritmus harminc éves történetét összegezve. Szombaton este pedig egy nagyszabású gálaműsorra került sor, amelyen a házigazdák mellett fellépett a litéri Zöldág, a kolozsvári Szarkaláb táncgyűttes, a dögei dalárda,

a palágykomoróci Nefelejcs leány- és asszonykórus, s a jubiláló együttesnek a Borzsavári népi zenekar húzta a talpalávalót. Az előadásokból betekintést nyerhettünk a Kárpát-medence különböző tájegységeinek táncaiba, zenéjébe. Mindegyik produkciót vastappsal jutalmazta a hálás közönség, akik aztán fennállva köszöntötték a Ritmus jelenlegi és egykori táncosait, akik a közös produkcióban bizonyították, hogy lábukban továbbra is benne van a néptánc, szívükben pedig annak szeretete él. Meggyőződhattünk

arról, hogy lelkesedésükhöz tehetséget is kaptak az Úrtól. A gálaműsort a Magyarországról érkezett Zsikó Zoltán és zenekara nagyszerű muzsikája koronázta meg Zsikó Zsuzsanna közreműködésével.

Az ünnepségen köszöntötte a jubiláló néptáncgyűttest s annak vezetőjét Buhajla József, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának főkonzulja, aki a rendezvény fővédnökének, Bacskai József államtitkárhelyettesnek az üdvözlését is tolmácsolta, illetve Gyebnár István beregszászi magyar konzul.

Az eszenyi Ritmus néptáncgyűttest Szabó Tibor alapította 1989 októberében Szalóka, Eszeny és Tiszaújfalu zenét, táncot szerető fiataljaival, azzal a céllal, hogy ápolják Kárpátalja népi hagyományait, erősítsék a vidéken élő népek közötti kulturális kapcsolatokat, megismertessék a kelet-közép-európai népek táncait, megőrizze a népi táncok kultúráját.

Bár az együttesben nincsenek hivatalos táncosok, ezek a diákok, dolgozó fiatalok, akik szabadidejükben szívesen táncolnak, énekelnek mindig felejthetetlen élményt nyújtó produkcióikkal. 2015-ben, amikor a Parlamentben Szabó

Tibor, a Ritmus néptáncgyűttes vezetője Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettesétől és Potápi Árpád János nemzetpolitikai államtitkártól átvette a Külhoni Magyar-ságért Díjat, a méltatásban többek között elhangzott, hogy a néptáncgyűttes fennállása során nemcsak hagyományokat őrzött meg és tartott fenn, hanem a szakmai teljesítményével aktív résztvevője és formálója az ukrán és az egyetemes magyar kulturális életnek. Rendszeres résztvevője mind a hazai, mind a külföldi néptánc találkozónak és

■ fesztiváloknak Csík-szeredától Lendváiig, Szabadkától Zselizig, ott vannak többek között a Kárpátaljai Magyar Folk-lórfesztiválokon, a Kárpát-medencei Magyar Kulturális Napokon, az Égtájak Fesztiválokon, a Kolozsváron rendezett Szent István napi Néptáncfalokozókon, a pécsi Határon Túli Magyarok Fesztiválján. Több-ször szerepeltek már Kijevben s Ukrajna számos nagyvárosában, Kárpátalja szinte valamennyi magyarlakta településén felléptek, ezenkívül Magyarországon, Szlovákiában, Szlovéniában, Szerbiában, Romániában, Horvátországban és Ausztriában.

1997-ben kapták meg az Ukrán Kulturális Minisztériumtól a népi együttes címet, 2004-ben pedig Kárpátalján elsőként vehették át a Nádás Anna Kárpátaljai Magyar Közművelődési Nívódíjat.

Repertoárjukban magyar, ukrán, kárpátaljai, szlovák táncok szerepelnek. Magyar táncok koreográfiája Magyarország, Vajdaság, Erdély és Felvidék különböző tájegységeiből származik. Munkájuk során mindig „tisza forrásból” merítenek, a táncegyüttes repertoárjában a hagyományos magyar néptáncok mellett szerepelnek a térségre jellemző beregi, szatmári táncok is. Nagy figyelmet fordítanak az autentikus viseletre, az együttesnek hatása volt az eredeti dobonyi, beregi viseletek újrafelfedezésére.

Az együttes utánpótlását az eszenyi Micz-bán Hagyományőrző Társaság bázisán működő néptánc- és népdalszakkörök biztosítják, ahol az óvodás kortól a középiskolás korosztályig közel 120 fiatal sajátítja el a magyar néptáncok és a Ritmus néptáncegyüttes szellemiségében.

Ezúton is gratulálunk az eszenyi Ritmus néptáncegyüttesnek és vezetőjének, további szakmai sikereket, emlékeztető közösségi élményeket kívánunk!

Kovács Erzsébet

Fotó: Zunkó Barnabás

Negyedszázaddal ezelőtt jegyezték be a Kárpátaljai Magyar Könyvtárosok Egyesületét

Egy szakma, amely hivatás

Semmi kétség, a könyvtáros szakmának úgy, ahogy az elmúlt évtizedekben, az elkövetkező időkben is számos kihívással kell szembenéznie, s nekünk az a dolgunk, hogy megfeleljünk az új idők által felállított követelményeknek.

Ilyen és ehhez hasonló gondolatok fogalmazódtak meg a Kárpátaljai Magyar Könyvtárosok Egyesülete (KMKE) megalakulásának 25. évfor-

dulója alkalmából rendezett emlékülésen. A több mint ötven tag és a számos meghívott vendég részvételével zajlott fórumnak a makkosjánosi Helikon hotel adott otthont.

Aki folyamatosan friss és hiteles információk birtokába jut, az egyben birtokolja a világ rá vonatkozó szeletét is – fogalmazott a szervezetnek az elmúlt negyedszázadban végzett munkáját vázoló összefoglalójában Varga Éva, a KMKE jelenlegi irányítója, aki nagyra értékelte azoknak az elődöknek az áldozatos tevékenységét, akik ott bábáskodtak a szakmai szervezet megalapításánál. A szűnni nem akaró gazdasági válság nehéz helyzetbe hozta e szépséges hivatás művelőit, számuk jelentősen megfogyatkozott, ám aki maradt, az szívvel és lélekkel teszi azt, amit legfontosabb feladatunknak tartunk: a felnövekvő nemzedék olvasóvá nevelését és a könyv megszerettetését, ami által őrizzük magyar identitásunkat, nemzeti hagyományainkat.

Beke Mihály András, Magyarország Beregszászi Konzulátusának első beosztott konzulja azokra a második világháború utáni évtizedekre emlékezett, amikor a kisebbségi létben élő magyarok identitása megtartásában óriási szerepet játszottak a könyvek, illetve a kicsiny, eldugott településeken és a nagyobb városokban működő könyvtár és az ott tevékenykedő, munkájukat nagy odaadással végző könyvtárosok. A könyvtár az egész világ tükröképe, fogalmazott a diplomata. Azt meg kell ismernie a XXI. század nemzedékének is.

Barátné Hajdú Ágnes, a Magyar Könyvtárosok Egyesületének elnöke előadásában kifejtette, hogy melyek azok a kihívások, amelyeknek a mai könyvtárak dolgozóinak meg kell felelni. Szólt a különböző kompetenciákról, a naprakész tudás, az egyediség, a csapatmunkában való együttműködés fontosságáról.

Weinrauch Katalin író, költő, az egyesület egyik alapítója a kultúra egyik legfontosabb intézményének nevezte a könyvtárat. Beszélt a Kárpát-medencei kapcsolatok fontosságáról, amelyek már két évtizedes múltat tekintenek vissza, emlékeztetett rá, hogy az itteni könyvtárosok magyarországi kollégáik segítségével ismerték meg, milyen a korszerű könyvtár felépítése, és mely tendenciák figyelhetők meg a világban.

Horváth Varga Margit (Csongrád, városi könyvtár) hasonlóképpen a testvérintézményi kapcsolatokban rejlő eddig, még nem teljesen kihasznált lehetőségekről szolt. Rezes József, a megyei állami közigazgatás nemzetiségi és vallásügyi főosztályának vezetője friss németországi, pontosabban flesbourgi élményeit osztotta meg a hallgatósággal: ott a könyvtárban hangulatos játszósobákat rendeztek be, ahol a gyerekek a szülőkkel együtt tapasztalják meg az olvasás élményét.

Az emberiséggel egyidős az a vágy, hogy az előző nemzedékek tapasztalatát átadjuk – hangsúlyozta Halász László, a Beregszászi Járási Művelődési és Turisztikai Osztály vezetője. Erre mostanáig a könyv volt a legalkalmasabb. Modern korunkban mindent meg kell tenni azért, hogy a tudás átadásának ez a módja ne vesszen el.

Az iskola és a templom után talán a könyvtár a legfontosabb közösségi intézmény – fogalmazott Horváthné Somogyi Ilona, aki éveken át

vezette az egyesületet. Nemcsak az új olvasók nemzedékét, hanem az új könyvtárosok nemzedékét is ki kell nevelni, amelyik ugyanolyan áldozatkész munkát folytat majd, mint az elődök.

A kötetlen beszélgetés során sok szó esett a Márai-programról, annak jótékony hatásáról. Tudni kell, hogy a kárpátaljai magyar könyvtárral rendelkező könyvtárak ennek a hat évvel ezelőtt indult projektnek köszönhetően rendszeresen felfrissítetik könyvtárlományukat.

A jó hangulatú találkozót Gáti Gyöngyi sárosorszi könyvtáros versmondása, és az általa vezetett Hangraforgó zenei együttes műsora foglalta keretbe.

Eszenyi Gábor

Emlékezetes találkozás

Egyedülálló szellemi ajándékkal lettek gazdagabbak Vásárosnamény és vonzáskörzete szépirodalmat kedvelői és művelői, akik találkoztak és eltöltöttek majd' két órát a kárpátaljai, nagyberegi születésű Füzesi Magda költővel, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagjával. A Táncsics Mihály-díjas irodalmár, a Kárpátaljai Hírmondó alapító főszerkesztője, az ebben az évben József Attila-díjjal kitüntetett alkotó az Országos Könyvtári Napokra érkezett férjével Kolozsvárról sokéves távollét után, és megajándékozta régi és új barátait gondolatainak, emlékeinek rímekbe öltöztetett gyöngyszemeivel.

Füzesi Magda Beregszászban eltöltött több mint három évtizedes újságírói tevékenysége alatt szoros kapcsolatokat ápolt a vásárosnaményi irodalmárokkal és művelődési dolgozókkal, hiszen annak idején a Beregi Ünnepi Hét rendezvényeit még együtt szervezte Vásárosnamény és Beregszász, a trianoni békediktátum által szétszakított történelmi Bereg megye két szomszédos városa. A költő az ünnepi hetek rendezvénysorozat keretében számos író-olvasó találkozót tartott a városban és vonzáskörzetében, a vendéglátók ezért tartják a magukénak is. A régen várt kedves földit Fejes Csilla, a Balázs József nevét viselő városi könyvtár igazgatója köszöntötte és gratulált a jelenlévők nevében a magas elismeréshez. Meglepetésként felvételről le-

játszotta a költő egyik kedvenc költeményét, az *Ima mindenkor* című verset, amely az idei költészeti napon is elhangzott a tévében.

Az est moderátora, mint már évek óta ilyen találkozások alkalmával, a magas szintű szakértelemről tanúbizonyságot tevő Badákné Péter Ildikó volt, aki ismertette a vendég nem éppen nyílt-egyenes élet- és irodalmi pályáját, bemutatva és versekkel illusztrálva eddig megjelent köteteit, kiemelve és elemezve a Kriterion Könyvkiadó által Kolozsvárról 2018-ban megjelentetett *Ima mindenkor* című válogatást, amelyet maga a szerző

„pályája jelentős és értékes mérföldköve”-ként értékelt. Érdekes momentum: a vendég a beszélgetés során a házigazdától tudta meg, hogy a Magyar Krónika augusztusi

számában Szokolczay Lajos irodalomkritikus *Jajszavam száll az égig* című írásában méltatta a kötetet.

Szinte észrevétlenül rövid időn belül családi hangulat lett úrrá a teremben, ami Füzesi Magda közvetlenségének, a feltett kérdésekre adott frappáns válaszainak, versei „megszólaltatásának” volt köszönhető. Szólt életének meghatározó eseményeiről,

a „Kárpát-medencei magyar létről”, a kisebbségi gondokról, a kötelességről, a családjáról, az unokákról, akik több kötetnyi gyermekvers megírására inspirálták.

Számtalan meg nem fogalmazott gondolat, kérdés maradt megválaszolatlan a gyorsan eltelt idő miatt, de él az ígéret, a biztatás, hogy Füzesi Magda jövőre újra „hazalátogat a szeretett beregi tájakra”. Zálogként dedikált kötetét ajándékozta a könyvtárnak és a jelenlévő tisztelőinek.

(Sz. T.)

Beregszászon is győzött A Tenkes kapitánya

A Magyar Nemzeti Táncszínház Kárpát-medencei Tenkes-turnéjának nyolcadik állomásaként Beregszászon bemutatták be *A Tenkes kapitánya* című táncjátékot a Magyar Nemzeti Tánc-együttes közreműködésével. A rendezvény a Magyarság Háza és a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház szervezésében, a Nemzetpolitikai Államtitkárság támogatásával, a II. Rákóczi Ferenc-emlékév keretében valósult meg. Megőrizve a nagyszerű film legjelentősebb, legszórakoztatóbb epizódjait, a néptáncgyüttes megidézte a kuruc kor legendás személyeit, zenei és mondavilágát. Néptáncos kincsünk segítségével felidéztek nemzetünk történelmének e korszakát, teljesebb képet nyújtva a kor nevezetes és névtelen hőseiről.

A fantasztikus előadást szünni nem akaró tapsviharral köszönték meg a kárpátaljaiak, maguk az előadók is meghatódtak, hiszen legalább háromszor léptek újra színpadra, annyira tetszett az előadásuk.

– Korábban felléptünk már Kárpátalján,

pár évvel ezelőtt Ungváron. Nagyon örülünk annak, hogy végre Beregszászra is eljutottunk, a Rákóczi-turnénk egyik állomására. Eddig többek között Zentán, Lendván, Bécsben léptünk fel *A Tenkes kapitánya* két részes táncjátékkal – mondta el az elő-

adást követően Zsuráfszky Zoltán rendező-koreográfus. – Őrsi Ferenc forgatókönyve nyomán feleségem, Zs. Vincze Zsuzsa írta színpadra a magyar televízió '60-as évek elején bemutatott 13 részes sikersorozatából, a táncosok pedig nagy lendülettel és szeretettel táncolnak benne. Az együttesemnek nagyon fontos a

■ Kárpát-medencei jelenlét, ezért is örültünk az itteni bemutatkozásnak is. A közönség mindenhol szereti ezt a darabot, mert játékos, humoros. Azok a szereplők, akik a filmben játszottak, itt is megjelentek, valamint az emlékezetes részek, így például amikor a Tenkes kapitánya székhez kötözött kézzel felemelve a széklet issza meg a borát, és a gyógyvízjelenet sem hiányozhat – tette hozzá a koreográfus.

– *A darabot a Rákóczi-emlékéhez időzítették, vagy már régebben szerepel a repertoárjukban?* – *érdeklődtünk tovább.*

– A Nemzetpolitikai Államtitkárság kérte *A Tenkes kapitányát* a Rákóczi-évre, amit mi már évekkel ezelőtt elkészítettünk, s fontos volt, hogy tudjunk belőle egy táncjátékot csinálni. Nagyon kevés Rákóczi-történet van az akkori korszakból, a kuruc korból, a kuruc-labanc csetepatékból, pedig ez egy fontos része a magyar történelemnek. A magyar táncok erre alkalmasak, az ugrós, a legényes táncok, a páros táncok, mind-mind abból a korból származnak. A *Csínom Palkó* mindenki fülében benne van, az ifjúság boldog, verjük a labancokat, s a közönség is jól érzi magát. Nekünk is jó érzés, hogy egy-egy névhez kötődően, legyen az Rákóczi Ferenc, a Tenkes kapitánya, Eke Máté, megőrzi számunkra a történelemnek e fontos epizódját.

A darab címszereplőjét, a *Tenkes kapitányát* Barka Dávid, a *táncgyűttes táncos szólistája* alakította, aki gyerekkora óta foglalkozik néptáncal, nem csoda, hogy ennél a szép műfajnál maradt.

– Felvételt nyertem a táncművészeti főiskolára, annak utolsó évében ösztöndíjjal már táncolhattam az együttesben, s azóta is itt táncolok. A Tenkes kapitánya szerepét már legalább négy éve én játszom, s méltán mondhatom, hogy az egyik legkedvesebb szerepem – vallotta be. – Eddig hála Istennek mindenhol nagy tapsot kaptunk, itt sem volt ez másként, ami nagyon jólesik. Úgy éreztük, hogy itt még nagyobb sikerünk volt, talán azért, mert ide sajnó ritkán tudunk eljutni. A táncjátékkal még Székelyudvarhelyen, Komáromban és Kolozsváron fogunk bemutatkozni – tudtuk meg a táncművésztől.

A *Tenkes kapitánya* dalszövegét Turczy István írta, tánczenei szerkesztő Arendás Péter, zeneszerző Sebő Ferenc, közreműködött a Honvéd Férfikar.

-csillag-

Ringató – vedd ölbbe, ringasd, énekelj!

Nem mindegy, hogy egy kisgyermek milyen környezetben nevelkedik, melyek azok a szavak, amiket az első hónapokban hall. Szakemberek által felismert tény, hogy azok a gyermekek, akik ebben az időszakban dalocskákat, mondókákat hallanak édesanyjuktól vagy nagymamájuktól, sokkal nyugodtabb és kiegyensúlyozottabb felnőttekké válnak. Ennek elősegítéseként Magyarországon Gróh Ilona Kodály Zoltán módszerei alapján továbbfejlesztette az 1991-ben Szekszárdon indult *Ringató* programot. Az általa kidolgozott zenei nevelési program legkisebbeknek szóló kiadványainak segítségével a legkedveltebb népdalokat és mondókákat énekelhetik közösen a foglalkozásokon a szakemberekkel a szülők és gyermekeik. Mára a program határon túl nyúló hálózata is kialakult, Kárpátalján három helyszínen tartanak *Ringató* foglalkozásokat. Beregszászon a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete (KMNE) irodájában Szilágyiné Tóth Gabriella várja a szülőket gyermekeikkel heti egy alkalommal.

– *Idén nyáron a Külhoni Magyar Családok Éve keretében másodmagammal részt vettem egy egyhetes Ringató képzésen, ott ismerkedtem meg a módszertannal. Mára mindhároman elindítottuk a Ringatót, én a KMNE egyik termében tartom a foglalkozásokat – kezdte beszélgetésünket a szakember. – Több foglalkozásra sor került, és már az első alkalommal észrevettem, hogy mind az anyukák, mind a gyerekek nagyon élvezik azokat. Nullától hároméves korig vehetnek részt a gyerekek, de természetesen nagyobbak is jöhetnek, ám leginkább a kisebb korosztálynak szólnak a foglalkozások. Nagyon sokat mondókázunk, ölbeli játékozunk, együtt énekelünk, ami igazi örömforrás. Úgy hiszem, ezáltal mindenkinek jobb lesz a napja, emellett fejlődnek, tanulnak a picik.*

Gabriella elmondta, hogy a néhány hónapos gyermek valószínűleg még nem igazán érti a mondókákat, de a másfél éves már a harmadik alkalommal velünk együtt énekel, persze az ő nyelvén, de látszik, hogy élvezzi a játékot, a dalocskát.

– *Az a jó, hogy ezek a gyerekek, mire megnőnek, betéve tudják majd az itt tanultakat, sokkal fejlettebbek lesznek zeneileg, és boldog emberekké válnak. Mi ebben bízunk, és az anyukák is egyetértenek ebben, mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy aki egyszer eljön, az a többi alkalmon is részt vesz csemetéjével – zárta szavait beszélgetőpartnerem, s visszatért kis vendégeihez.*

Török Orsolya legkisebb babája, Péter másfél éves. A négygyermekes anyuka elmondta, hogy a *Ringató* egyrészt közösségi program, találkozás más kisbabás szülőkkel, ugyanakkor nagyon jó módja annak, hogy a gyerekkel egy bensőségebb viszony alakuljon ki.

– *A mondókákat, amiket megtanulunk, otthon is alkalmazhatjuk, én például meg tudom nyugtatni a kisfiamat ezekkel. Már ő maga is mond részleteket a mondókákból, tehát tetszik neki, ami nagyon jó – mondta.*

Pécsi Nóra öt gyermek édesanyja, a foglalkozásra a fél éves Bencével és a három éves Annával érkezett. Elárulta, első perctől részt vesznek az alkalmakon, és nagyon tetszik nekik is.

– *Előbb csak Annát hoztam, aztán úgy döntöttem, hogy a kisfiamat is elhozom, amit nem bántam meg, mert már ő is nagyon figyel mindenre. Érdeklődve nézi, amikor Gabriella énekel, végig csöndben van, nem sírdogál, szerintem egyéves kora után már ő is úgy fogja érteni a mondókákat, mint Anna – mondta az anyuka, majd hozzátette: sajnálja, hogy akkor még nem tartottak ilyen értékes foglalkozásokat, amikor a nagyobb gyermekei voltak ilyen kicsik.*

Iván Anett a hat éves Hannával és a két éves Julianna Mirjammal érkezett a Ringatóra. Elárulta, hogy legidősebb gyermekük, a kilenc éves Adám néptánc és egyéb foglalkozásokon vesz részt.

– *Nagyon szimpatikus ez a rendezvény, örülünk, hogy van ilyen lehetőség, Hanna szinte az összes mondókát megtanulta már – mondta az anyuka. Hozzátette: biztos, hogy a későbbiekben is eljönnek, ugyanis a gyerekek lelkesek, már várják, mikor jöhetnek legközelebb.*

A visszajelzések tehát egyértelműen kitűnőek, a leginkább ennek talán Gabriella örül, s nézve, ahogy mondókázik, énekel és fuvolázik a gyerekeknek, szinte el sem lehet dönteni, hogy ő vagy a gyerekek élvezik jobban a Ringatót.

Kiss Glória

„Mára szépen felfejlesztettük a borászatot..”

Huszár Péter neve sokaknak a borászatról ismerős, ami nem csoda, hiszen a Huszár pincészet évről-évre gyarapodva igyekszik jobbnál jobb borokkal kínálni vendégeit. A szerény és barátságos Péter nemcsak a borkészítésről beszél lelkesen, munkájáról is, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola mezőgazda mérnöki szak koordinátoraként is tevékenykedik.

– Sokan borászként ismerik a nevét, de nem csak borkészítéssel foglalkozik. Mit lehet önről még tudni?

– Beregyvárdói vagyok, tanulmányaimat a helyi, 9. számú általános iskolában kezdtem, aztán a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnáziumban tanultam tovább. Zeneiskolába jártam, ott klarinéton játszottam, valamint népi és báli táncokat is elsajátítottam. 2002-ben felvételiztem a Munkácsi Mezőgazdasági Technikumba állatfelcseri szakra. Jó volt, mert a technikum évek alatt megtanultam az államnyelvet. Tanulmányaimat a Lembergi Nemzeti Állatorvosi Egyetemen folytattam, amit 2010-ben fejeztem be, majd rá két évre az MSc-t is. Egy ideig tevékenykedtem is ebben a szakmában, de 2015-től váltottam, és azóta a főiskolán dolgozom. Kezdetben az állattenyésztő mérnöki szak koordinátoraként dolgoztam, jelenleg a mezőgazda mérnöki szak koordinátora vagyok, emellett van néhány órám a méhészeti kihelyezett képzésen, s a gyakorlatot is én szoktam vezetni a hallgatóknak.

– Mikor kezdett borászattal foglalkozni?

– Aki kertés házban lakik, szinte mindenkinek van a kertjében egy pár tőke szőlő, amiből bort készíthet. Édesapáméknál is így volt, és mivel kereskedő volt, látta benne a lehetőséget, hogy nagyobb léptékben foglalkozzon a borkészítéssel. Az igazi nagy lépés a '90-es évek végén volt, amikor már több ezer liter bort készített, s a környéken értékesítette azt. Bátyám és én már egészen kissrác korunk óta segédkeztünk édesapánknak a szőlőszedésben, a borkészítésben, nem csoda, hogy megszerettük ezt a tevékenységet, és családi vállalkozásként mind a mai napig üzzük. Mára szépen felfejlesztettük a borászatot, húszfős pincét alakítottunk ki, ahol borköskölőkat tartunk. Úgy vettük észre, hogy van rá igény, ezért tovább szeretnénk bővíteni a kínálatot, fejleszteni a technológiát. Reméljük, egyszer igazán neves borászoknak számítunk majd Kárpátalján. Ezen kívül, ugyancsak családi vállalkozásban mezőgazdasággal is foglalkozunk.

– A sok munka, elfoglaltság mellett a társadalmi életből is kiveszi a részét. Mióta elnöke a Kárpátaljai Magyar Fiatal Vállalkozók Szövetségének?

– Szövetségünk 2017-ben alakult a Kárpátaljai Magyar Vállalkozók Szövetsége (KMVSZ) szárnyai alatt segítő jelleggel. A KMVSZ-nek ugyanis van egy megszokott programsorozata, ami mellett nem tudott úgy odafigyelni a fiatal vállalkozókra, ahogy szeretett volna. Akkoriban adódtak egyre-másra a pályázati lehetőségek, és sok fiatal vállalkozó ismerősöm, barátom járatlan volt az üzleti világban. Ezért gondoltunk arra, ha már megalakult

a szövetség, elsősorban a fiatal vállalkozókat szeretnénk segíteni azzal, hogy különböző szakemberek bevonásával bevezetjük őket az üzleti élet rejtelmeibe. Azt szeretnénk elérni, hogy egyetlen fiatal vállalkozó se mondja, hogy nem éri meg Kárpátalján vállalkozni, mert igenis megéri, csak bizonyos dolgokat meg kell tanulni, és a szabályokat be kell tartani. Emellett a Beregszászi Városi Tanács jelenleg legfiatalabb képviselőjeként is tevékenykedem.

– Be tudja osztani úgy az idejét, hogy mindenre jusson elég idő?

– Nehezen. A főiskolán többször is felajánlották már, hogy vállaljak teljes állást, de ezt visszautasítottam, és nem azért, mintha nem szeretném azt a pezségést, ami ott van, vagy hogy reggelente nem szeretném látni az épület homlokzatán a magyar címet, ami óriási lelki erőt ad a mindennapi életben. Az időbeosztás mindig másként alakul, mert van, amikor több figyelmet kell a családi vállalkozásra fordítani, ha szüret van, arra, ha tavaszi vagy őszi vetés van, akkor arra, és így tovább.

– És akkor a családról, feleségről, gyerekekről nem is beszélünk...

– Így van. Lassan tíz éve vagyok házas, a feleségemmel 2010-ben egy igen szép

helyszínen, egy esküvőn ismerkedtem meg, 2012-ben mi is összeházasodtunk, azóta három gyönyörű gyermekünk született. A legidősebb, Péter első osztályos a Beregszászi 4. Számú Kossuth Lajos Középiskolában, Amira négyéves lesz január elsején, Dániel pedig a nyáron volt két éves. Imádom őket, viszont sajnos velük sem tudok annyi időt tölteni, amennyit szeretnék, de amikor kell, akkor ott vagyok.

A jelenlegi kárpátaljai helyzet közel sem egyszerű, nem biztos, hogy az élet mindig fog olyan lehetőségeket biztosítani, amelyeket most biztosít. Persze nem akarok minden labdát leütöni, de igyekszem középúton maradni a család és a vállalkozás között. Úgy gondolom, még így is sokkal többet vagyok a családommal, mint azok, akik rákényszerültek arra, hogy külföldön dolgozzanak. Viszont biztosítani szeretném nekik a pénzügyi hátteret, és ezt én itthon igyekszem megoldani.

– Péter már nagyfiú. Szoktak kizárólag apa-fiú programokat szervezni?

– Egyelőre még nincs olyan foglaltság, amit Péter csak velem csinálna, a mindennapok jövés-menése után sokszor csak késő este érek haza, és akkor már ő is alszik. Viszont a minap, amikor egy egyhetes tanulmányútról érkeztem haza Gödöllőről, éjszaka tizenegy órakor még mindenki fent volt, a legkisebb is apát várta, s miután örömtáncot lejtettek, pillanatok múlva már aludtak is. A vasárnap viszont csak a családé, ebéd után az udvaron játszunk a gyerekekkel, labdázunk, Péter most tanul görkorsolyázni, amiben igyekszem neki segíteni, mert a biciklizésen már túl vagyunk. ➤

– Baráti, családi közös programokat szoktak szervezni?

– Bátyámékkal szoktunk együtt „bandázni”, ők is három gyermeket nevelnek, s közös barátaink is vannak, akik betársulnak egy-egy összejövetel erejéig, és természetesen mindenhol ott vannak a gyerekek is.

– Kerti partikon a férfiak átveszik a sütés-főzés jogát a feleségektől?

– Szinte nyolc éven keresztül kellett főzöm magamnak, és rájöttem, hogy ez nem az én világom. A kerti sütögetés viszont már teljesen más téma, azt nagyon szívesen csinálom, mert közben a fiúkkal jókat beszélgetünk, borozgatunk, jó bor pedig mindig akad, akármit is készítünk, legyen az hal, grillsirke, vagy saslik.

– Van hobbija?

– Igen. Nagyon szeretek horgászni. A vízparton tudok teljesen kikapcsolódni, horgászás közben semmi nem jár a fejemben, csak a halra koncentrálok és a nyugalomra.

– Bár még fiatal, sok helyen megfordult, mint kiderült, hamar kirepült a családi fészekből, és számos emberrel került kapcsolatba. Jó emberismerőnek tartja magát?

– Mindig figyelem az embereket, és ha egy idegen odajön hozzám, arra gondolok, vajon milyen okból teszi. Sokszor feleslegesen azon pörög az agyam, hogy bizonyos események miért történnek. Sajnos olyan világban élünk, hogy az embernek oda kell figyelnie arra, hogy kiben bízik meg, és kiben nem. Kit nevez ismerősének vagy barátjának, és ki az, akivel a két lépés távolságot megtartja. Ezen a téren érték már meglepetések, de alapjában véve jó emberismerőnek tartom magam.

– És megbízik embertársaiban?

– A bíróságon az ügyvéd is ügyfele ártatlanságát igyekszik bizonyítani, és sokszor neki van igaza. Én is úgy vagyok vele, hogy amíg nem ismerem, hajlamos vagyok megbízni az emberekben, mert nem tudhatom, hogy milyen. Amikor valaki ezt a bizalmat eljátszsa, utána akár ügyvéddel is bizonyítaná az ellenkezőjét, én már nem hiszek neki.

H. Cs.

Beszélgetés Henkel Zoltán vállalkozóval

Itthon váltotta valóra az álmait

Az Ukrajnában kialakult gazdasági és politikai helyzetnek, a kelet-ukrajnai háborúnak köszönhetően az utóbbi időben igen sok kárpátaljai fiatal felnőtt döntött úgy, hogy külföldön próbál szerencsét. De azért vannak, akik vállalják a nehézségeket, s megpróbálják keresni a kiutat, hogy a szülőföldön tudjanak boldogulni. Az utóbbi években a magyar kormánynak köszönhetően ehhez jelentős támogatást is kapnak. Sorozatunkban olyan fiatal vállalkozókat mutatunk be, akik megtalálták helyüket, és akár példát is mutathatnak az útjukat keresőknek.

Mostanság igencsak népszerűvé vált vidékünkön a kisbuszokkal történő személyszállítás. Különböző vállalatok, magánszemélyek veszik igénybe ezt a szolgáltatást az országon belül, de külföldi utazás esetén is. Ilyen vállalkozás Beregszászban a Henkel Bus. Ezúttal annak igazgatójával, Henkel Zoltánnal beszélgetünk sikerekről, nehézségekről, kihívásokról.

– Mikor vágott bele a vállalkozásba?

– Személyszállítással 2010-ben kezdtem foglalkozni. Akkor még kicsi céggként voltunk jelen a piacon, mára viszont egy ismert vállalkozássá nőtte ki magát ez az ötlet. Ami azt mutatja, hogy jól végezzük a munkánkat, és bizalommal fordulhatnak hozzánk az emberek.

– Milyen kezdeti nehézségekkel kellett megküzdeniük? Ön szerint könnyű-e vállalkozást indítani Ukrajnában?

– Kezdetben nehezen indultunk, mert több gépkocsira lett volna szükségem, valamint nagyobb anyagi fedezetre. Nem volt egyszerű ez az időszak, de úgy érzem, hogy sikeresen vettem az akadályokat. Vállalkozást nyitni egyébként könnyű, megtartani és sikeresen vezetni nehéz azt. De csinálni kell mindenféleképpen, lehetetlen nincs. Véleményem szerint, aki nem elég eltökélt egy vállalkozás működtetéséhez, az nem is fog boldogulni a piacon.

– Milyen családi háttérrel indult a vállalkozás? Kik biztatták leginkább?

– Elsősorban a feleségem, valamint a barátaim biztattak arra, hogy kezdjem el vállalkozásomat. Emellett a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola vezetősége bízott meg különböző utaztatási feladatokkal, amiket igyekeztünk a legjobb tudásunk szerint megoldani.

– Ön szerint valóban igaz-e az a gyakran emlegetett mondás, hogy folyamatosan szükséges fejleszteni, mert különben gyorsan lemaradunk?

– Természetesen, egy vállalkozás csak akkor működik, ha folyamatosan fejlesztjük. A szolgáltatási szférában nagy a konkurencia. Véleményem szerint, ha azt

látják az emberek, hogy ugyanazt adjuk, mint ezelőtt három éve, akkor mindenki újat fog keresni. Mi is minden évben próbálunk többet adni az embereknek, és így tudjuk megtartani a megrendelőinket, így tudunk újakat szerezni, megmaradni és fejlődni.

– Önnek milyen elképzelései vannak a vállalkozása fejlesztésével kapcsolatban?

– Szeretnénk tovább bővíteni a gépparkunkat ötvétszemélyes buszokkal, hogy még kényelmesebben utazhassanak velünk megrendelőink, és így nagyobb csoportok igényeinek is megfeleljünk. Emellett szeretnénk nagyobb céggé válni, amely egyedi lenne Kárpátalján.

– Hogy érzi, mi az ön sikerének a kulcsa?

– Úgy gondolom, hogy sikeres azért lettem, mert tiszta szívből csinálom azt, amit csinállok. Legnagyobb motiváló erőm az volt, hogy bizonyítsam az embereknek: megéri hozzám fordulni.

– Élt-e az Egán Ede Vállalkozásfejlesztési Program nyújtotta lehetőségekkel?

– Sajnos nem volt rá lehetőségem, hiszen a pályázat a személyszállításra nem terjed ki. De ha lehetett volna pályáznom, mindenképp éltem volna vele.

– Gondolt-e arra, hogy családjával más országban próbál szerencsét?

– Nem gondolkoztam ezen. Én itthon váltottam valóra az álmaim, Beregszászban vagyok az, aki lenni szerettem volna. És továbbra is azt a kényelmet, színvonalat szeretném nyújtani a minket választóknak, amit eddig is megszokhattak tőlünk.

– Milyen tanácsokkal látja el egy kezdő vállalkozót?

– Azt tanácsolnám, hogy adjon bele mindent. Ne álljon meg! Tegye kitaróan, lelkiismeretesen a dolgát nap mint nap, így teheti kis vállalkozását nagygyá!

Kurmay Anita

Nagyapám igaz meséi

Bibliával a kommunizmus felé

Vae victis – mondja az ókori latin mondás, azaz: „jaj a legyőzötteknek!”. Gyakran emlegeti ezt a szállóigét nagyapám, amikor arról mesél, hogyan került a honfoglalás óta magyar felségterület, Kárpátalja a Szovjetunió fennhatósága alá. Hat rövid évig tartott az illúzió, hogy az 1920-ban elszakított vidék visszatérhetett az anyaországhoz. Magyarország azonban a második világháborúban is a vesztesek oldalára került, és jött a *vae victis*. Visszaállították a trianoni határokat, de Kárpátalját mégsem Csehszlovákia kapta vissza, hanem a Szovjetunió kebelezte be.

A hatalmas birodalom magába olvasztotta a hozzá képest apróska területet, és Kárpátalján elkezdődött a szovjetesítés. A magyar közigazgatás tisztviselői üldözöttekké váltak, a tömegesen betelepült oroszok ragadták magukhoz az irányítást. Folytatom nagyapám szavaival, aki gyerekejjel még nem tudta felfogni, mi és miért történik velük és körülöttük.

Mindenki félt. Még friss emlék volt az orosz katonák megjelenése, azok garázdálkodása, a zabrálások, a fosztogatás, az erőszak, a tulajdonukat, családjukat védeni próbáló emberek súlyos bántalmazása.

Eközben nyilvánvalóvá vált, hogy Kárpátalja nem fog Magyarországhoz tartozni. Hogy ezt a nép akaratának tüntessék fel, összehívtak Munkácsra egy gyűlést, melyet a Népi Küldöttek I. Kongresszusának neveztek el. A hivatalos verzió szerint a küldöttek megszavazták a Magyarországtól való elszakadást, és egyúttal azzal fordultak a Szovjetunió „bölc” vezéréhez, Sztálin elvtárhoz, hogy fogadja be Kárpátalját a szovjet népek testvéri családjába. Mindez azonban csak formáság volt, amihez hasonlókkal még sokszor találkoztunk a következő években.

A kongresszusról érkező hírek arról is szóltak, hogy a Szovjetunióba való betagozódással Kárpátalja „ukrán” népe egyesülhet szláv testvéreivel, és a nagy hazában nem kell majd semmilyen szociális és nemzeti elnyomást elszenvednie. A magyar lakosság további sorsáról szó sem esett.

Már 1945 elején elkezdődött a propagandahadjárat a Szovjetunió és a kommunista eszmék népszerűsítéséért, ami javarészt hazugságokra épült. Ilyen volt például az, amikor egy kommunista pártkiküldött a szomszédunkban levő kultúrházban a népgyűlésnek átkeresztelt falugyűlésen tartott beszédet, és a Bibliára hivatkozva a következőkkel igyekezett meggyőzni az embereket a szovjetrendszer és a kommunista eszmék felsőbbrendűségéről. Íme:

„Maguk, emberek ismerik a Szentírást, és tudják, mi van abban. Én is ismerem, ezért emlékeztetném magukat, hogy a Bibliában meg van írva, eljön az az idő, amikor csak egy akol lesz és egy pásztor.

Az idő eljött. Az akol a nagy Szovjetunió, a pásztor pedig Sztálin elvtársunk, a népek nagy vezére. Emberek, örüljenek, hogy az Írás a maguk életében teljesedik be, és fogadják el, ami történik és még történni fog, mert az az Isten akarata is.”

Utána napokig erről beszéltek az emberek a faluban. Emlékszem, egy délután, amikor átjött hozzánk egyik szomszédaszonyunk, felkeresett minket a nagybátyám is. Elkezdtek tárgyalni a gyűlésen hallottakat, és nagyjából így okoskodtak:

Nagyapám édesanyja (a kép jobb szélén) testvérek és rokonok társaságában 1952 körül

„Az oroszokat már ismerjük, és tudjuk, mit műveltek itt, de azok katonák voltak, a kiküldött pedig magyarul beszélt, és okos ember lehet, mert ismeri a Bibliát is. Lehet, hogy tényleg most fog beteljesedni a jóslat, fogadjuk hát el, amit az Írás mond.”

Nagybátyám azonban okos gondolkodású gazdaember lévén csóválta a fejét, és arra intett, hogy várjuk meg, mi fog következni. Ő ismert néhány, az első világháborúban orosz fogságba került embert, akik átéltek ott a forradalmat, és megtapasztalták, mi következett utána, mert sokáig nem engedték haza őket. Azt mondták, hogy a szovjetrendszer maguknak az oroszoknak sem hozott semmi jót, hiába ígérték nekik a kommunisták. Nem szabad hát hinni nekik.

Teltek a napok, és nem szívderítő események követték egymást. Akkor még nem tudtuk, hogy a kommunista eszmék szöges ellentétben állnak az istenhittel, a vallással, azt feudális csökevénynek tekintik, ami magától el fog halni. Ezt elősegítendő elkezdődött az egyházak minél szűkebb keretek közé szorítása, illetve felszámolása. Ez elsősorban a görögkatolikus egyházat érintette, melynek tagjait arra kényszerítették, hogy térjenek át a pravoszláv hitre papjaikkal együtt. Ahol ez nem ment, ott a templomot bezárták, a papot pedig súlyos, általában 25 éves börtönbüntetéssel sújtották. De református lelkészeket és katolikus papokat is elítéltek. Csak Sztálin halála után, a GULAG lágereiben töltött hat-nyolc év után szabadultak, ha életben maradtak.

Kárpátalja lakossága automatikusan szovjet állampolgár lett. Mi, magyarok egy tőlünk idegen hatalom megbélyegzett alattvalóivá váltunk, és nem tudtuk, mi vár ránk. Az is lehet, hogy kitelepítés a Szovjetunió valamely távoli vidékére, ahogyan ez történt a krími tatárokkal és a baltikumi népek egyes csoportjaival. A második világháborúban való, a németek által kikényszerített részvételünk miatt fasisztáknak tekintettek minket, amiért sokan

közülünk súlyosan hátrányos helyzetbe kerültek. Akik magyarok alatt akár egy kisebb vezetői beosztásban dolgoztak, azokat elbocsátották állásukból, és örülhettek, ha felvették őket valahová segédmunkásnak. Volt olyan mérnök, aki rakodómunkás lett abban a gyárban, ahol előzőleg üzemvezető volt. De hallottam olyan esetről is, hogy egy tanfelügyelőt elbocsátottak és családjával együtt kitétek városi lakásából, a helyére pedig egy egyszerű írnokot ültettek, aki el sem tudta végezni a tanítóképzőt, viszont idejében belépett a

pártba. Adtak mellé, pontosabban fölé egy orosz tanácsadót. Hasonló dolgok történtek más intézményekben, hivatalokban is.

A szovjet párt- és állami vezetés az ország más részeiből hozott Kárpátaljára megbízható kádereket, akik szívesen jöttek, mert sokkal jobb körülmények közé kerültek, mint amilyenek között előtte éltek. Az oroszok bejövetele előtt a magyar vezető réteg elmenekült Kárpátaljáról, hátrahagyva ingóságait, jól berendezett lakásait. Ide, valamint a háborúban elhurcolt zsidók házaiba költöztek az újonnan érkezettek, családjaikkal együtt. Ők kerültek vezető beosztásokba az államosított iparban, a kereskedelembe, a vasútnál, a postánál, a közigazgatásban, az igazságszolgáltatás intézeteiben, a rendfenntartó

erőknél, új nevén a miliciánál, és minden más, többé vagy kevésbé fontos helyen.

Oroszul legalább értő magyarokra, vagy magyarul is beszélő más nemzetiségűekre is szükség volt mindenütt. Előnyben részesültek azok, akik mindjárt az elején az új hatalom uszályába szegődtek, akik a Magyarországon illegálisban levő kommunista párt tagjának vallották magukat, habár nem voltak azok. Jó ajánlólevélnek bizonyult az is, ha valakiről tudták a szomszédai, ismerősei, és bizonyították is, ha kellett, hogy az illető rendőri felügyelet alatt állt, a csendőrök is bekísérték egyszer-kétszer. Azt már nem kérdezték, hogy miért, az számított, hogy a múlt rendszer üldöztötte volt.

Kárpátalja visszacsatolása után a cseh időkben engedélyezett kommunista pártot betiltották. Egyes tagjai az ország keleti határán átszökte a Szovjetunióba távoztak. Ott először letartóztatták, majd propagandacélokra vették igénybe őket. A háború alatt az orosz csapatokkal tértek vissza, és tolmácsként szolgáltak, vagy civilként összegyűjtötték az „alvó” párttársakat, és propagandistaként segítettek a szovjet rendszert. A becselenebbek saját lakóhelyükön listákat készítettek a nekik nem tetsző emberekről, a haragosaikról, és különböző vádakkal beárulták őket az oroszoknak, ami több évi lágeret jelentett.

Közben verbuválták az új rendszert elfogadókat a pártba. Főleg olyanok jelentkeztek, akik valamilyen védelmet, hasznot vártak tőle, de voltak munkakerülők, pitiáner szarkák is az új tagok között. Egy ilyenből, mert nagy szája volt, a kolhozok szervezősekor elnök lett az egyik faluban. Mikor rájöttek, hogy semmihez sem ért, mennie kellett. Magam is találkoztam vele idős korában, mikor a katonaság után Ungváron egy teherautógarázsban autószerelőként dolgozott, ő pedig éjjeliőr volt. De arra sem volt alkalmas, mert részegkedett és lopott is. Ez a jellemtelen ember arra vetemedett, mikor nem adtunk neki cigarettát és italt, hogy feljelentett minket a párttitkárnál, amiért éjszakai műszakban a „fasiszta magyar Himnusz” énekeljük. Ennek majdnem komoly következményei lettek, végül azonban az ő iszákosságát elégezték meg, ezért kirúgták.

A háború utáni első bíróválasztás szovjet minta szerint zajlott, egyetlen jelölt volt a posztra. Egy városi kiküldött érkezett a faluba a szavazás lebonyolítására. A látszat kedvéért kézfelemeléssel kellett voksolni. Nem mindenki emelte fel a kezét, ezért a kiküldött rosszállóan kijelentette, még egyszer szavazásra bocsátja a jelölt megválasztását, de előtte ad pár perc gondolkodási időt. Emlékeztetett, hogy szavazni különben is állampolgári kötelesség. A második körben már mindenki felemelte a kezét. Miután eltávolították a magyar idők bíróját, a kitüntetett első világháborús katonát, egy négy osztályt járt cselédem-

bert, később pedig egy odakerült vasutat „szavaztak meg”.

A mi falunk, régi nevén Kincseshomok lakossága a múltban származás tekintetében két csoportra volt osztható: nemesekre és köznépre. A nemesi cím egykor kiváltságokkal járt, és ha viselője tetteivel rászolgált, akkor kiérdemelte a közvélemény tiszteletét és megbecsülését. Noha a kiváltságok addigra rég megszűntek, azért a „nemes” szónak még sokáig pozitív kicsengése maradt. Ami azonban korábban még némi tekintélyt jelentett, a szovjet rendszerben hátránnyá vált. A faluba érkező különböző kiküldöttek, miután megtudták, hogy ott nemesek utódai is élnek (nyolctíz család, köztük a miénk), elkezdtek görbén nézni ránk. Sértegetéseket, fenyegetéseket, indokolatlan zaklatásokat is el kellett tűrniük egyes, a háború előtt még köztisztelőnek örvendő embereknek. Mint minden faluban, nálunk is volt alja népség, és főleg közülük kerültek ki a besúgók, a talpnyalók, a jelentgetők. És sokkal többet megengedhettek maguknak, mint mi, a megbélyegzettek.

Megfogyatkozott családnak a jólétből a nélkülözésbe került. 1945-ben a rubel vált a hivatalos fizetőeszközzé, a magyar pengő pedig értéktelen papír lett. A bankban ott veszett családnak százezer pengője, amit szüleim édesapám halála előtt gyűjtöttek össze, arra tartalékolva, hogy mi, gyerekek, egy nagyobb magyarországi város iskolájába járassunk felsőbb osztályba. Az én boldognak mondható gyerekkorom hamar véget ért. Mikor kinőttem gyerekrüháimat, édesanyám a varrógépén maga varrt nekem inget, egy-egy nadrágot, alsóneműt, de télikabátot nem tudott, így évekig anélkül jártam iskolába. Végül hetedik osztályos koromban sikerült venni nekem egy pufajkát.

Miből éltünk meg ezekben a sanyarú időkben? A két gyermeket egyedül nevelő édesanyám rövid időre falunk óvodájába szegődött szakácsnőnek, ezt azonban hamarosan otthagya, mert kevés volt a fizetés, és jobban járt, ha a piacon értékesítette, ami megtermett a kertünkben. Falunk homokos földje – erre utal a régi Kincseshomok név – kiváló talajnak bizonyult a primőr zöldségfélék termesztéséhez, melyeknek nagy keletje lett a városban megjelenő oroszok között. Édesanyánk apánk halála és a háború előtt sosem járt piacra, mostantól azonban hajnalban keltünk, hogy felkerekedjünk egy Ungvár felé tartó szekérre. Volt úgy, hogy gyalog tettük meg a nyolc kilométert, és mi, gyerekek is a kezünkbe vettünk, amennyit bírtunk. Nyáridőben még napkelte előtt el kellett indulnunk, és így fél 4-re értünk be a piacra.

Amikor megszorultunk, kevés megmaradt értékeink közül kellett eladnunk. A front utáni első karácsonyunk 1944-ben nagyon szegényesnek mutatkozott. Édesanyám kénytelen volt megválni édesapám ránk maradt arany zsebórájától, pedig ezt arra tartogatta, hogy ha felnővök, az

enyém legyen. A kapott pénzből jutott a karácsonyi szükségletekre és néhány ruhadarabra. Volt egy másik aranyóra is a családban, amit zsidó szomszédaink bíztak ránk, mielőtt deportálták őket. Azt kérték, hogy vigyázzunk rá, amíg visszatérnek. Édesanyám sokáig őrizte, de egyre gyakrabban mondogatták: a faluból elhurcolt zsidók többé nem fognak hazatérni. Végül kényszerűségből ezen is túl kellett adnia. Aki megvásárolta, bizonygatta, hogy nem is aranyból van, ezért csak keveset volt hajlandó fizetni érte. Mivel a minket sújtó tragédiák és a háború előtt hat családtag élt együtt, valamint a kovácsműhelyben dolgozó inasok is nálunk laktak, sok ágy-nemű, dunna, párna volt a háznál. Ha üres volt a pénztárca, édesanyám ezek közül is eladott egyet-egyet.

Amennyi kevés rubelt megspóroltunk, abból is elvettek tőlünk. A szovjetrendszer meggyökerezésével azzal ostromolták a lakosságot, hogy az ország újjáépítéséhez még nagyon sok pénzre van szükség, amihez a falvak népének is hozzá kell járulnia. Az agitátorok az esti órákban járták a házakat, hogy begyűjtsék az államkölcönt. Az emberek persze panaszkodtak, jóval kevesebbet adtak, mint amennyit kivettek rájuk, mondván, hogy többet nem tudnak előteremteni. De a hatóság nem szállt le róluk, minden este újra mentek, és követelték, hogy amennyi van, adják oda.

Egy alkalommal, amikor már besötétedett, kutyánk mérges ugatásba kezdett, édesanyánk pedig az első szobából kiugrott az ablakon, és elbújt. Nekünk meghagyta, mondjuk azt, hogy elment a szomszéd faluba, Rátba a nagybátyánkhoz kölcsönkérni. Ha azt kérdezik, mikor jön haza, válaszoljuk, hogy az esti vonattal. Nem számított rá, hogy azok azt felelik, megvárják, amíg jön a vonat. Három rossz kinézetű férfi volt, minket is ijesztgettek, gyerekként pedig nagyon féltünk tőlük. Miután hallottuk a mozdony füttyülését a közeli állomáson, édesanyánk pedig akkor sem érkezett meg, gyanakodni kezdtek, hogy valahova elbújt. Benéztek a szobákba, a kamrába, aztán észrevették, hogy a késő őszi hűvös idő ellenére nyitva van az ablak. Rájöttek, hogy megszökött előlük, ezért nem keresték tovább, hanem elmentek. Édesanyánk ekkor jött elő, mezítláb, mert nem gondolta, hogy azok az emberek annyit fognak várni rá.

Az idők kegyetlen bolydulása jövőnket rossz irányba fordította. Beborult felettünk az ég, elképzelt terveink nem valósulhattak meg. Sok mindent nélkülöznünk kellett, súlyos terhek nehezdedtek édesanyánk vállaira. Ő azért nem tört meg, lelkiereje, szívóssága, kitartása segítette bennünket a küzdelmes, nehéz éveken.

Strommer Benjamin

(Elejét lásd lapunk 2019. tavaszi, nyári és őszi számaiban. Folytatása következik.)

KVIT-hírek

2019. szeptember 7–8. Saját standjához várta Ungváron a Magyarország Ungvári Főkonzulátusa által szervezett hUNGary Fest irodalomkedvelő vendégeit a KVIT. A felnőttek könyvkiállításunkat tekinthették meg, míg a gyerekeknek a kirakós játék

Kovács Vilmos portréjából, az irodalmi ugróiskola és a hennafestés nyerte el tetszését.

2019. szeptember 9-én hozták nyilvánosságra, mely köteteket jelölték idén Margó-díjra. A harmincnégy legjobbnak ítélt mű közé került Shrek Tímea *Halott föld ez* című könyve is.

2019. szeptember 17. Az Ortutay Elemér Görögkatolikus Szakkollégium meghívására a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolára látogatott Shrek Tímea és Marcsák Gergely. A Ráti Emese által vezetett beszélgetés témája az irodalom mellett az itthon maradás kérdése volt.

2019. szeptember 27. Marcsák Gergely a *Fekete-Tisza* című verseskötetért Szigetváron átvehette a Magyar PEN Club Khelidon-díját.

2019. október 7–11. között zajlott a XIII. Együtt Író-tábor – Kárpátaljai Magyar Irodalmi Napok. A résztvevők tizenöt kárpátaljai magyar tanintézményben és könyvtárban tartottak

író-olvasó találkozókat az Ungvári, Beregszászi, Nagyszőlősi és Técsői járásban. A programban a KVIT tagjai – Csordás László, Kovács Eleonóra, Marcsák Gergely, Shrek Tímea, Szabó Kata – is részt vettek.

2019. október 29-én meghirdette V. Internetes Versmondó Versenyét a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság. A felhívásra

kárpátaljai diákok jelentkezését várták kárpátaljai magyar költők szabadon választott verseinek előadásával. Az eredményhirdetésre november 27-én, a III. Kárpátaljai Magyar Irodalmi Napok nyitórendezvényén került sor.

2019. november 14-én mutatta be Shrek Tímea *Halott föld ez* című novelláskötetét a beregszászi Kölcsey Ferenc Szak-

kollégiumban. Az érdeklődő főiskolás hallgatókat Gyöngyössy Tibor, a KFSZ HÖK elnöke köszöntötte, a szerzővel Szabó Kata beszélgetett. A bemutató szüneteiben Marcsák Gergely Cseh Tamás-dalokat adott elő.

2019. november 15. A makkosjánosi Helikon hotelben tartották a GULAG–GUPVI-kutatók nemzetközi fórumát. A rendezvényen Szabó Kata „Élni kell, élni muszáj” – színpadra vitt erőszak: közös pontok és eltérések A sátán fátya regény- és filmváltozatában címmel tartott előadást, illetve Marcsák Gergely a kiadvány szerkesztőjeként bemutatta a tavalyi konferencia előadásait tartalmazó kötetet.

2019. november 27–28. A Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT) harmadik alkalommal szervezte meg a Kárpátaljai Magyar Irodalmi Napokat, a rendezvénysorozat társszervezői a Rákóczi-főiskola és annak Felsőfokú Szakképzési Intézete, a Kölcsey Ferenc Szakkollégium Hallgatói Önkormányzata, valamint a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet voltak. A program keretében a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán bemutatták Marcsák Gergely *Fekete-Tisza* című verseskötetét, író-olvasó találkozóra került sor a főiskola Felsőfokú Szakképzési Intézetében Zalán Tibor, Kürti László és Oláh András költők részvételével, Csordás László moderálásával, Kertész Dávid Bíró Gergellyel, a *Magyar Napló* szerkesztőjével beszélgetett az irodalmi életről a Kölcsey Ferenc Szakkollégiumban.

Shrek Tímea

Tört krumpli paradicsommártással

Nagyapa bajuszos, mokány emberke volt. Mindig nekem kellett tartani a tükröt, amikor borotválkozott. Aznap túl sokáig vagdosta a szőrszálakat az orra alatt.

– Nagyapa! Mire neked az a bajusz? – kérdeztem idegesen tőle, mert már nem bírtam tartani a tükröt.

– Nem vághatom le, gyermekem.

– De miért nem? Hozzam a kést?

– Annak a bajusznak ott kell lennie. Tudod, a muszka kurva miatt.

– Az meg ki?

– Az orosz tiszt asszony, aki a Donbászban szolgált.

– Mit csinált?

– Szájba vágott a puskatussal. Tartsd azt a tükröt egyenesen!

– Elmondod?

– El. Később.

Amikor végzett a borotválkozással, a kertbe indultunk. Ki kellett szedni a céklát, eljött a betakarítás ideje.

– Tudod mennyit ettem ebből? – mutatott a cékla levelére.

– Nem. Mennyit?

– Az első munka, amit a roboton kaptunk, a céklaszedés volt. A mezőn négykézláb kúsztunk a földön. A katonák figyeltek minket. Aki ügyes volt, egy-egy levelet a zsebébe tudott csempészni, de csak a kisebbeket, mert ha nagyot szedtünk, észrevették. Aztán éjjel a barakkban, amikor mindenki aludt, megettük. A táborban, ahol lakunk, nem nagyon adtak enni.

Nagyapa elhallgatott. Nem azért, mert nem akarta tovább mondani, hanem azért, mert megállt pihenni. Mióta hazajött, hamar elfáradt és nehezen vette a levegőt.

– Egyszer nagyon megijedtem, amikor reggel a budiba véreset tojtam. Sokan haltak meg körülöttnünk, ők először kidagadtak, főleg a kezük és lábuk. De az a csájától¹ volt. Mondtam én nekik, ne egyék azt a sós halat, amit adnak, mert csak szomjasak lesznek tőle, de nem hallgattak rám. Tudod, jányom, ott minden olyan sós volt...

– És a muszka kurvával hogy történt?

– Az később volt. Amikor átkerültem a vagonokhoz. Volt, hogy a szenet pakoltuk napokig, aztán meg a korpás zsákok. Azt szerettem csinálni.

– Miért?

– Mert a csimbókot, ami ránk ragadt, össze tudtam szedni. Mindig beledugtam a sapkámba. Észre is vette a tiszt asszony. Odajött hozzám, és lekapta a fejemről a sapkát. Megkérdezte, mi ez, hát én meg hallgattam. Erre olyat csördített rajtam, hogy orromon-számon keresztül folyt a vér. Visszaütni nem lehetett, mert akkor helyben agyonlőttek volna. A felsőajkam kettérepedt.

– Azért kell a bajusz?

– Azért.

– Akkor tényleg kurva.

– Aztán szerintem már megbánta.

Amikor ő volt szolgálatban, mindig csempészett ki valamit a tiszték ételéből. De később levették. Nem maradt más, csak a krumplihaj, amit kiszedtünk a szeméből és megsütöttük a burzsujkán².

– Akkor nem lehetett ott jó dolgozni. Legalább megfizették?

– Meg. Három napból négy év lett. Nagyanyád és anyád nélkül.

– De minek mentél?

– Mert menni kellett. Jött a parancs. Minden férfinak meg kellett jelenni a község háza előtt. Ott már nem kérdeztek. Három nap. Mind ezt mondták. Mi meg elhittük, és mentünk.

– És miért nem jöttél haza?

– Mert nem lehetett. Mindig arra gondoltam, hogy csak egy kicsit kell még bírni. Aztán egy nap elindulhattunk. Gyalog. Két barátommal. Falubéliek voltunk. Pista meg Jóska. Mikor beértünk a szomszédba, Jóska testvére túrós haluskát főzött. Mondta neki, hogy ne egyen sokat, mert beteg lesz, az nem hallgatott rá. Egy tányér után meg is halt.

– Egy tányér haluska miatt?

– Bizony. A mi bélünk úgy össze volt szűkülve, hogy egy szelet kenyeret nem volt szabad megenni.

– Azért eszel ilyen keveset?

– Nem tudom, jányom. Az is lehet.

Nagyapa újra megpihent. Leült a fatönkre és a térdére könyökölt. Nehezen vette a levegőt. Nagymama a tornácról kiabált. Odaszaladtam hozzá.

– Kész az ebéd – mondta kedvesen.

– Mit főztél, Édes? – nagymamát Édesnek hívtuk.

– Tört krumplit paradicsommártással. Ül le, jányom, a létra fokára. Egyél.

– Nagyapának ne vigyék?

– Mindjárt teszek neki is. Jó forrón. Hideg van kinn, és esteledik is. Szóljal csak neki gyorsan, jöjjön fel a kertből.

– Nagyapa! Édes azt mondja, gyere fel! Kész az ebéd.

Nagyapa nem válaszolt. Fejét a markába hajtva ült mozdulatlanul a fatönkön. Visszarohantam a házhoz.

– Édes, nagyapa nem akar jönni.

– Megyék én, ül le, egyél, mert kihül.

Édes megtörölte kezét a kötényébe, felvette a papucsát, és öreges léptekkel indult a kertbe.

– Drágám, gyere, kész az ebéd. Paradicsommártást főztem, azt szereted – szólítottá az öreget, de az csak ült a fatönkön.

– Kinn a derekad is, jóember! Miért nem húzod le a lajbit? – kezét nagyapa derekára tette, és megrántotta a ruhát. De nagyapa erre sem felelt, csak eldőlt, mint egy zsák liszt.

¹ oroszul: tea

² vaskályha

Marcsák Gergely

Gloria Victis

Mikor egy Gerő-beszéd után a gyűléstől még percekig szikrázott az éter, és gőzünk sem volt, hogy végül is kinek a pártján áll Maléter, mikor a rádiónál egy lelkes suhanc pontos fejlődést kapott, már tudtuk, hogy az elvtársak majd megemlegetik ezt a napot.

Aztán megjegyezték a város valódi arcát, hogy homlokáról a csillagot leverte, az Üllői úton tankok lángoltak, s a barikádon az egykori levante a fekete füstbe szórta a golyót és fogságban tanult orosz átkait. A városét, mely pokolba kívánta a Moszkvába lelécelt mocskos Rákosit.

Ülhetnek hát az elvtársak gögösen, eszükbe fog jutni úgysis a csődület. Eszükbe jut folyton a meglincselt ávós, és szorosnak érzik majd nyakkendőjüket. Az ő lelkük tiszta volt, és mindnyájuk tudta, ha eljön az ideje, az Úr elé mit visz. Akik magukat októberben félni tanították, dicsőséggel azoknak – gloria victis.

„Hiszem, hogy Isten az igaz ügyet nem hagyja el”

Óvatos, precíz, határozott. A legnagyobb érték számára a bizalom, amit nagy odaadással viszonz. A jövőben a vidékfejlesztésbe akarja beleásni magát, de úgy, hogy a tanári pályát ne kelljen feladnia. Az őszinteséget minden körülmények között fontosnak tartja, nem szereti, ha a tervezettől eltérően alakulnak a dolgai. Pólin Lénárddal, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola oktatójával, a Momentum Doctorandus alelnökével beszélgettünk.

– *A beregszászi főiskola levelező tagozatos diákjainak tart órát. Mi fogta meg az oktatásban?*

– Elsősorban a visszajelzések miatt szeretek tanítani. Engem feltölt, ha látom, hogy a diákokat érdekli az előadásom tananyaga, így gyakran megeskik, hogy tanóra után is elbeszélgetünk a témáról. Élvezem a fiatal korosztállyal a munkát, bár kicsit nehezebb a tinédzserek figyelmét megfogni és megtartani, de néha olyan lelkesen bele tudják élni magukat a tananyagba... Vidékfejlesztést, meteorológiát, agrármenedzsmentet, földmérést, vízgazdálkodást és ehhez hasonló tárgyakat oktatok.

– *Emellett disszertációt ír, terepmunkákat végez.*

– Salánkról kerültem a Nagyberegi Református Liceumba, onnan pedig a főiskolára. 2013-ban szereztem földrajztanári diplomát. Ezzel egyidejűleg levelező tagozaton jogot tanultam Ivano-Frankivszkban. A mesterképzést terület-településfejlesztő szakgeográfus specializáción Debrecenben végeztem. Onnan nyertem felvételt a doktori képzésre is, magyarországi keretből. A Debreceni Egyetem Földtudományi Intézetében végeztem PhD-tanulmányaimat. A visegrádi ösztöndíjnak köszönhetően az elmúlt évet Prágában töltöttem. Mindenkinek azt tanácsolom, hogy próbálja ki a külföldi életet, de tartsa szem előtt azt, hogy sehol sem fonják kolbászból a kerítést. Az ember a szívében mindig oda vágyik, ahol született. Aki itthon el tud helyezkedni és örömet leli a munkájában, nagyon szerencsésnek mondhatja magát. Az én kutatási területem a kárpátaljai vidékfejlesztés. A határ menti településekre koncentrálok elsősorban. Számatlan terepmunkát végeztem már, próbáltam felkutatni, milyen együttműködési lehetőségek jöhetnek szóba. Ezt fogom folytatni, bőven van mit kutatni. Nagyon megszerettem, ebben is akarok tovább tevékenykedni, olyan munkakört szeretnék, ami a vidékfejlesztéssel kapcsolatos. Szakmailag ebben tudok a legjobban kiteljesedni, ám a tanítással sem akarok felhagyni. Mindenképpen itthon szeretnék érvényesülni, viszont a legtöbb kárpátaljai fiatalal együtt én is abban a nehéz

helyzetben vagyok, hogy kemény munka árán kell megtalálnom a módot arra, hogy itthon tudjak elhelyezkedni. A tudásunkra szükség lenne Kárpátalján, de itt nem könnyű érvényesülni. Nagy dilemma ez számomra is, remélem, sikerül megtalálni a megoldást.

En mindenestre azon vagyok, hogy a szülőföldemen maradhassak. Hiszem, hogy Isten az igaz ügyet nem hagyja el.

– *Mi másban próbálná még ki magát?*

– Egy rádióműsor-vezetői OKJ-s képzést is elvégeztem Magyarországon. Talán a rádiózás lenne az,

amibe szívesen belevágnék. A hangtechnikát és a zenét is szeretem, hobbiként tekintek a dj-zésre is. Debrecenben és a főiskolán néha a pult mögé álltam keverni. Na és a legnagyobb szenvedélyem az autózás, a terepjárók. Gyerekkorom óta érdekel minden, ami motorteknikával, autókkal kapcsolatos. Szívesen fejlesztem magamat ebben a témában is, a saját autómotort jobban szeretem egyedül szerelni, mivel egyébként sem vagyok szokványos járgány. Hasznát is veszem, mert a legdurvább terepen is megállja a helyét. Gyakran járok vele kirándulni, megnézem a naplementéket, ezzel kikapcsolodom. Szívesen megtanulnék esetleg még gitározni.

– *Sport?*

– Kicsit adrenalinfüggő vagyok. Azokat a sportokat szeretem, ahol az egyéni teljesítmény a fontos, és a veszély miatt nem lehet hibázni. A focit nem igazán kedvelem, csak a nemzeti csapat nagyobb meccseit nézem. A motorsport már inkább bejön, na és hát a Dakar... A Dakar Rally a mindenem.

– *Mi az, amit kevesen tudnak önről?*

– Talán az, hogy verseket írok. Ez egy olyan kikapcsolódás, amit akkor üzők, ha nem tudok aludni. Egy lágy klasszikus zene háttérduzzolására igazán kellemes írni. Ez megnyugtat, felfrissülök, rendezem a gondolataimat. Erről nem sokan tudnak, mivel nem szoktam őket publikálni. Elsősorban azért, mert az emberek csak megbélyegeznének, mindenki a mögöttes tartalmat keresi, beskatulyáznak.

– *Könnyen kijön a sodrából?*

– Akadnak olyan emberek, akik direkt kóstolgatják a másikat, és azt várják, mikor szakad el a céma. Ilyenkor a legnehezebb türelmesnek lenni. Én leginkább mások védelmére kelek ingerülten, ha olyanokat bántanak, akik nem képesek magukat megvédeni. Nem jellemző rám a lobbanékonyság,

viszont a provokáló embereket nem bírom. Őket igazán helyre kell tenni.

– *Milyen emberi tulajdonságok zavarják?*

– A fölünyeskedés és a megjátszás taszít. Nem szívelem a felvágós személyeket, akik másokat lenéznek, illetve visszaélnék pénzzel vagy hatalommal... Nehezen tudom feldolgozni, ha kihasználják a bizalmamat, rágódok rajta és haragszom miatta. A bosszúállás viszont nem jellemző rám. Úgy vélem, amit másokkal teszünk, az idővel visszaszáll ránk.

– *Honnan lehet tudni, hogy valakit a szívébe zárt?*

– Ha gyakran keresem a kapcsolatot velem, minél több élményt osztok meg, kiállok érte a védelmében másokkal szemben. Aki fontos számomra, az bármikor kereshet, teljesen mindegy a napszak, valahogy időt fogok szánni rá.

– *Mivel lehet meggyőzni?*

– Ha úgy érvel az illető, hogy az megkezdhetetlen. Erőszakossággal semmit sem ér el, azt nem szeretem. Lehet, hogy ráhagyom, de nem lettem meggyőzve.

– *Ha nyerne a lottón, azt mire költené?*

– Létrehoznék egy alapot, amelyből tehetséges fiatalokat támogatnék. Nagyon szép éveket tudhatok magam mögött, szerencsésnek tartom magam. Szeretném, hogy mások is átéljék ezt. Valószínűleg alapítanék egy vállalkozást is, amelyben azon barátaimat tömöríteném, akikkel élvezném a munkát, és egy közös célért tudnánk dolgozni. Ezzel haza tudnék hozni olyan értékes embereket, akik hiányoznak itthonról.

– *Mottó?*

– Aki szívében szerény, hitében szilárd, annak tetteit megáldja az Isten!

– *Könnyen alkalmazkodik?*

– Eleinte nehezen oldódom, de jó társaságban közvetlen leszek.

– *Szereti a meglepetéseket?*

– Nem nagyon, mert megeshet, hogy rosszul sülnék el. Akkor szeretem a meglepetést, ha egy picit sejtem, miről van szó. Úgy fogalmaznám meg, hogy azt élvezem, ha számítok rá, hogy történhet valami váratlan...

– *Előfordul, hogy másokra erőlteti az akarátát?*

– Ritkán, de előfordul. Megfigyelem, hogy mi az, amivel az illető is kiegyezne, és a köztes út felé terelem a helyzetet. Általában jól érvelek amellest, amit én is szeretnék, de ha kell, én is engedek.

– *Mivel lehet elvenni a kedvét?*

– Ha az, amit eltervezek, nem annak megfelelően alakul. Nem szoktak váratlanul érni a situációk, általában mindenre (is) fel vagyok készülve. De ha közbejön valami, amivel nem számoltam, az könnyen le tud törni. Az egyik „sérthetetlen” rituálém a kávézás. Nem szeretem, ha közben problémákról kell beszélgetni.

Simon Rita

Botlik József

A Kárpátaljai Tudományos Társaság

– Подкарпатское Общество Наукь

1941. január – 1944. december

(Folytatás. Elejét lásd lapunk előző számában.)

Röviddel a Kárpátaljai Tudományos Társaság – Подкарпатское Общество Наукь, a KTT–ПОН megalakulása után, 1941. február 28-án Budapesten külön tanácskozott az egyesület ruszin nyelvi és irodalmi szakosztálya, amelynek elnökévé ekkor választották meg Ilniczky Sándort. Az eseményről részletesen beszámolt az ungvári hetilap, a *Kárpáti Vasárnap*, és közölte az ülés határozatát: a nyelvi vitában sem az orosz, sem az ukrán irányzatra nem támaszkodnak, hanem a ruszin (rutén) népi nyelv alapjaira épített nyelven jelentetik meg kiadványaikat.

A közben lezajlott eseményekről, folyamatokról így számolt be a kortárs szemtanú, Marina Gyula (1944-től Madarász, 1901–1983) görögkatolikus lelkész, a Kárpátaljai Kormányzói Bizottság vallás- és közoktatásügyi ügyosztályának vezetője. Marina 1944 végén a trianoni Magyarországra, majd az újabb üldözés elől 1948-ban az USA-ba menekült. A kanadai Torontóban 1977-ben adta ki „Ruténsors – Kárpátalja végzete” című forrásértékű emlékiratát, ebből idézünk. „Kozma mesteri irányítása folytán a nagyorosz [ruszsofil] irányzatú ruszin politikusok egyre jobban leszorultak a porondról és helyet kellett adniok az egyre jobban feltörő népi [rutén/ruszin] irányzatúaknak (a narodovci). Ezáltal a nagyorosz irányzatúak (főképpen vezetőiknek) jelentősége csökkent, befolyásuk gyengült, számuk pedig erősen apadt. Az így előállott változások azonban nem terror vagy megfélemlítés alkalmazásából eredtek, hanem a szélsőségek sarkainak és kinövéseinek tapintatos leköszörülése folytán jöttek létre. A nagyorosz irányzatúak felé ez a lesimitási taktika abban és akkor bizonyult sikeresnek, amikor 1941 elején megjelent a 'Marina-féle Grammatika'. Ebben ugyan még felismerhető volt az orosz nyelvhez való bizonyos igazodás. Ennek ellenére előbb Perényi, majd Kozma is, Teleki miniszterelnökhöz intézett levelekben a Marina-Grammatika jelentőségét éppen abban jelölték meg, hogy akadályt emel a külföldi (nagyorosz ... és ukrán) nyelvnek használata következtében érezhető elidegenítő hatásnak (...) s így előmozdítja a ruthén nép hazai szellemű műveltségének kifejlődését”.

A Kárpátaljai Tudományos Társaság 1941. május 10-én tartott közgyűlésén fogadták el a 17 §-ból álló alapszabályt. A kétnyelvű magyar–ruszin szervezet célja: „Kárpátalja földrajzi, néprajzi, történeti, nyelvi, irodalmi, művészeti és egyéb népi kérdéseinek tudományos tanulmányozása, a tudománynak és irodalomnak ruszin és magyar nyelven való művelése és terjesztése”.

A közvéleményben már „Ruszin Akadémia”-ként is emlegetett egyesület első díszközgyűlését 1941. május 25-én tartották az ungvári Művészeti Hetek keretében. Hely-

íteni orosz nép egy az ottanival és, ami reánk tartozik, annak nyelve egy amazok, azaz a nagyorosz vagyis a muszka nyelvvel. Ez a máig vallott alaptévedés, amelyből jó néhány más következik. (...) Épp oly helytelen és merész mondóka azt állítani, hogy az itteni ruszin népnek 4 vagy 5 nyelvjárásra tagozódó parasztnyelvéből nem lehet irodalmi nyelvet fejleszteni. Kárba vesztett erőlködés tehát erre a népre reá oktrojálni a mindig idegennek maradó nagyorosz nyelvet, mikor saját nyelve van”. Hodinka megfeddte az írókat, költőket, amiért téves irányba igyekeztek a „nyelvfejlődést” irányítani. Felszólította a tollforgatókat, hogy a nép nyelvén írjanak, és azt fejlesszék. Végül kijelentette: „Pedig ez a nép élni akar, és itt fog. Ha engedtek veletek, ha nem, nélkülötek”.

A díszközgyűlésen Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter a Szent István-i gondolat jegyében – néhai Teleki Pál miniszterelnök szellemében – leszögezte: „a magyar életközösség keretében a ruszinság népi egyed, s mint ilyennek joga van a maga népisége, nyelve, műveltsége, életformája fenntartásához s további ápolásához”. Ilniczky Sándor szakosztályi elnök felszólalásában „hitet tett a kárpátaljai ruszin nép kulturális és nyelvi irányzata mellett, amelynek szolgálatába kell, hogy álljon az öreg és ifjú ruszin értelmiség, az írói gárda, a ruszin nevelés, tudomány, művészet, különösen az ezzel kapcsolatos színjátászás és a ruszin kultúrélet más ága” – olvasható a Jegyzőkönyvben. A díszközgyűlés – mint a társaság más rendezvényei – a magyar és a ruszin himnusz eléneklésével ért véget.

Említettük, hogy a Kárpátaljai Tudományos Társaság – Подкарпатское Общество Наукь, a KTT–ПОН 1941. május 25-én tartott első díszközgyűlésének helyszíne szintén a társaság Drugeth téri székházának felújított tanácsterme volt. A kétemeletes palota korábban az ukrán irányultságú Proszvita központjaként működött, amelyet Kozma Miklós kormányzói biztos felterjesztésére a magyar kormányzat a tudományos társaságnak adományozott. Az ügyet a Kárpátaljai Véleményező és Tanácsadó Bizottság is megvitatta, ahol Siska István tisztí főügyész – akit a társaság május 25-i ülésén a KTT–ПОН ügyészenek választottak – számolt be az egyesület anyagi helyzetéről. Ekkor elhangzott, hogy a Proszvita volt székházának értéke a hatósági becslés szerint 155 ezer pengő. Az ingatlan „nyers bérjövödelme” évi 16–18 ezer pengő, amelyet a KTT–ПОН élvez. Az ingatlanra azonban a prágai nyugdíjintézet javára 2,2 millió, a volt cseh-szlovák államra 1 millió Kč (csehszlovák korona) kölcsönt terheltek. Az utóbbit államközi egyezményrel már elszámolták, a prágai nyugdíjin-

A Negyilja (Vasárnap) egyik számának címlapja

színe a társaság Drugeth téri székházának újjáalakított tanácsterme, a Proszvita egykori székháza volt. Az eseményen – többek között – Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter is megjelent. A közgyűlést Hodinka Antal, a KTT–ПОН elnöke ruszin és magyar nyelven nyitotta meg. Beszédében rámutatott arra, hogy „meg kell teremteni a ruszin nép olyan sajátos irodalmi nyelvét, amely sem a nagyorosz, sem az ukrán nyelvre, hanem az itteni nép között évszázadok során kifejlődött ruszin népi nyelvre támaszkodva alakulhat ki” – idézünk a díszközgyűlés Jegyzőkönyvéből, amely a Zorya–Hajnal 1941. évi 1–2. összevont számában jelent meg.

Hodinka Antal beszéde további részében magyar nyelven a következőket fejtegette: „Kárpátalján is működött Jávorszki orosz egyetemi tanár, az itteni rutén irodalmi nyelv megszületéséhez közölt adalékjában Kutkáról (Bacsinszky püspök oldalkanonokjáról) is azt írta, hogy (az) a ruszki és a rosszijszki elnevezést vegyesen használta annak jeléül, hogy a kettő egy és ugyanazt a népet is, a földet is jelenti, hogy tehát a kárpátaljai föld is egy a rosszijszki, azaz a kettő összetartozik, az

Botlik József

A Kárpátaljai Tudományos Társaság

– Подкарпатское Общество Наук

1941. január – 1944. december

► tézet magyarországi jogutódával, az ún. MABI-val (Magánalkalmazottak Biztosító Intézete) viszont már megkezdték tárgyalásokat az adósság elengedésére, illetve leírására. A tudományos társaság ugyanis – mint megajándékozott – a Proszvita adósságaiért csak a juttatott vagyon értékéig felelős. A MABI-nak be kell látnia, hogy a KTT nem fizetheti meg a 2,2 millió Kč-t, sőt az ingatlan becsértékét sem, mert akkor az ajándékozás értelmetlenné válna. Ezért nem kell tartani attól, hogy a Magyar Királyi Államkincstár behajtja az adósságot.

A KTT–ПОН a Skolnaja Pomoscs (‘Школьная Помощь’), azaz az Iskolasegély egyesület állam által elvett vagyonából is kapott juttatást – ingatlanokat, illetve nyomdai és egyéb ingóságokat – 159 784 pengő értékben, amelyből mintegy 75 ezer pengő köz-, illetve magántartozás volt. Emiatt a két cseh pénzügyintézet, az Agrárbank és a Vinohradi Bank mintegy 22 ezer pengőt, illetve 60 ezer Kč-t követelt, amelyet a tudományos társaság már kifizetett, mert a két bank már több ízben árverést tűzött ki. Siska István tiszti főügyész közölte, hogy a többi hitelezővel is tárgyal, így a kérdés hamarosan megoldódik, mert néhány követelő már csökkentette a Skolnaja Pomoscs egyesülettel szembeni igényeit. A beszámolóban végül arról volt szó, hogy Kozma Miklós kormányzó biztos 1941. augusztus 1-i hatállyal az állami nyomda ungvári kirendeltségét megszüntette. S annak teljes nyomdai berendezését és üzemi felszerelését, mintegy 250 ezer pengő értékben ellenszolgáltatás nélkül a tudományos társaságnak adta. Ezt követően a nyomda minden bevétele és a kiadása a társaságé illetve.

Érzékeltük, hogy a Kárpátaljai Tudományos Társaság – Подкарпатское Общество Наук, a KTT–ПОН a megalakulásától kezdve az egyik legfőbb feladatának a ruszin irodalmi nyelv megteremtését tartotta. Ezt már a Зоря–Hajnal első, összevont számában is szorgalmazta Bonkáló Sándor, a ruszin nyelv és irodalom kiváló tudósa. A cseh, a szlovák, a bolgár, a szerb, a horvát irodalmi nyelvek kialakulásának a példájával arra mutatott rá, hogy „számos, ma már virágzó irodalmi nyelv új keletű és tudatos irányításnak, tudatos munkának köszöni keletkezését. A Kárpátaljai Tudományos Társaság is csak a kötelességét teljesíti, ha segít a ruszinoknak nemzeti nyelvük és irodalmuk megalkotásában. (...) A keleti szláv nyelvek: az orosz, ukrán, fehérorosz (belorusz) és a kárpátaljai ruszin közös alapból indultak ki, de századokon keresztül más és más irányban fejlődtek, minek folytán ma hang-, alak- és mondattanuk és főleg szókincsük annyira eltérő, hogy mindegyikük önálló nyelvet alkot. (...) A kárpátaljai

ruszinokat kivéve már minden szláv nép kiábrándult az irodalmi pánszlávizmusból és ma a saját nyelvén ír. Minden nép megkövetelheti, hogy a saját nyelvén szóljanak hozzá és minden nyelv alkalmas arra, hogy irodalmi nyelvvé fejlesszék. Irodalmi hagyományaik a ruszinoknak is vannak. Százötven-kétszáz évvel vissza kell térni a hazai ruszin irodalomhoz, amelyet az akkori papok ápoltak, kik jóban-rosszban együtt éltek népükkel és saját nyelvükön szóltak hozzájuk szóban és írásban. (...) A kárpátaljai ruszin irodalmi nyelv, amelyen a XVIII. sz. végéig írtak a ruszin írók, az egyházi szláv nyelv keretébe szorított kárpátaljai ruszin népnyelv volt. A ruszinok a Kárpátok déli lejtőin éltek, elszakadtak a többi keleti szlávoktól, nyelvük és műveltségük azokétól eltérő irányban fejlődött. Megőriztek bizonyos ósorosoz elemeket, amelyek már nincsenek meg sem az oroszban, sem az ukránban, de ugyanakkor kisebb-nagyobb változáson ment át a hangrendszerük, alak- és mondattanuk és főleg szókincsük” – fejezte Bonkáló Sándor a Зоря–Hajnal 1941. évi 1–2. összevont számában.

Egy esztendő múlva a tudományos társaság második évi közgyűlésén, 1942. június 2-án Harajda János ügyvezető igazgató – kinek összeállításában és szerkesztésében napvilágot látott a már említett kárpátaljai ruszin nyelvtankönyv – adott számot az addig végzett munkáról, és elemezte a társaság négy sorozatban addig megjelent kiadványait. A közgyűlésen Hodinka Antal az egészségi állapotára hivatkozva – 78 éves volt ekkor – lemondott a társaság elnöki tiszteréről. A helyére Illiczky Sándor nagyprépostot választották. Ugyanekkor fogadták dísztagjává a „Ruszin Akadémia” szerepét betöltő egyesület Tomcsányi Vilmos Pált (1880–1959) Kárpátalja új kormányzói biztosát – aki Kozma Miklós halála (1941. december 8.) után – 1942. január 5-étől volt hivatalban, valamint Sztójka Sándor munkácsi görög katolikus püspököt. Ekkor választották meg a társaság művészeti-néprajzi szakosztályának rendes tagjává Pataky Máriát, a ruszin népzene kutatóját, aki korábban, 1939-ben jelentős visszhangot keltő kismonográfiát jelentetett meg Kárpátaljától „Rákóczi földje” címmel. Ugyancsak e szakosztály új tagja lett Boksay József (1891., Gyertyánliget – 1975., Ungvár) festőművész, grafikus és Szkiba Antal (1903., Szélestő – 1978., Munkács) kórusvezető, karnagy. A ruszin nyelvi és irodalmi szakosztály soraiba ekkor iktatták be Harajda Jánost és Antal Miklóst.

A Kárpátaljai Tudományos Társaság 1943. évi – május 21-én tartott – közgyűlésén Illiczky Sándor elnök megnyitó beszédében is hangsúlyozta a ruszin népi nyelv irodal-

mi szintre való emelésének a fontosságát. Hodinka Antal a máramarosi ruszin nyelvjárást tartotta erre a legalkalmasabbnak. Harajda János ügyvezető igazgató a ruszin irodalmi nyelv fejlesztésére, ápolására a legmegfelelőbbnek az olvasó-, illetve az önképzőköröket tekintette, amelyeket a társaság erejéhez mérten támogat. Illiczky Sándor elnök kijelentette: „Kárpátalja népe teljes lelki egységben áll nagy püspöke mögött s benne látja azt a szellemi útmutatót, aki összeköti a ruszinságot a magyar állammal.”

A tudományos társaság egyik fő támasza a Munkácsi Görög Katolikus Egyházmegye, és annak főpásztorja Sztójka Sándor püspök volt, aki még részt vett a 1943. évi közgyűlésen. A tanácskozás után tíz nappal, május 31-én, 53 éves korában elhunyt. Ezután került nyilvánosságra fél évvel korábbi nyilatkozata, amelyet „politikai végrendelet”-ként említett, és kikötötte, hogy azt csak a halála után szabad a sajtóban közölni. Az interjúban, amely 1942. december 13-án készült Ungváron, a köztudottan magyar érzelmű és gondolkodású Sztójka püspök kifejtette: „A rutén népi mozgalom szellemi élharcosai ösztönzést merítettek mélyseges nemzeti hitükből és felhangzóttak a népi nyelven írott első zsengek: versek, novellák, szindarabok s egy-két tudományos munka. A görög katolikus klérus összefogott ezzel a törekvéssel. S ma, mikor a Kárpátaljai Tudományos Társaság imponáns keretek között igazolja a magyar-ruszin szellemi együttműködést, tisztán látjuk, hogy népnyelvi törekvéseink nem voltak hasztalanok. A ruszin népi irodalom, mely a legsúlyosabb körülmények között sarjadt, egészségesen virágzik, és további eredményeket ígér. Mit kérünk ezen a téren? Elsősorban a Társaság további munkásságának minél szélesebb körű támogatását, a szellemi és kultúrpolitikai Treuga Dei-t (*a harc, viszálykodás ideiglenes felfüggesztését* – B. J.), az irodalmi tényezők egy táborba tömörülését és népi politikusaink – akik oly sok harcot vívtak a ruszin jogok védelmében – összefogását olyan szellemi egységbe, mely a ruszin nemzeti lelkület végleges megalapozásához vezet. Önálló szellemi életet kell élnünk a kárpáti hegylánc alatt, hogy megoltsalmazhassuk e népet minden külső befolyással szemben (...) Sokat beszélnek mostanában arról, hogy az együttélés ősi hagyományát csak az idősebb korosztályok képviselik. Én ismerem népemet és tudom, hogy ez nem így van. A két évtizedes idegen [csehszlovák] iskolázás és politikai aknamunka természetesen meghagyta nyomát a serdülő lelkekben, de hogy mennyire múló jelenség ez, azt mi sem bizonyítja jobban, mint fiataljaink önkéntes jelentkezése a népnyelvi kultúr munka terén”.

A világháborús viszonyok ellenére – mindössze három és fél év alatt – 1941 tavaszától 1944. október végéig, a Vörös Hadsereg Ungvárra való bevonulásáig – a Kárpátaljai Tudományos Társaság példa nélküli művelődési munkát fejtett ki. Kiadásában és annak nyomdájában 1941 és 1944 között négy sorozatban, illetve azon

■ kívül összesen 92 tudományos, tudományos-népszerűsítő és szépirodalmi kötet jelent meg.

Önálló kiadványok, sorozatok:

1. Літературно-Наукова Библиотека – Irodalmi-Tudományos Könyvtár, 42 mű.
2. Народна Библиотека – Népkönyvtár, 32 mű
3. Дѣточа Библиотека – Gyermekkönyvtár, 12 mű.
4. Школьніе Подручники ('Skolnije Podrucniki') – Iskolai Tankönyvek, 3 mű.
5. Внесерийные издания ('Vneszerijnije izdanija') – Sorozaton kívüli kiadványok, 3 mű.

Az önálló tudományos művek az Irodalmi-Tudományos Könyvtár, az olvasható, irodalmi értékű, főként a nép életével foglalkozó kötetek a Népkönyvtár sorozatban jelentek meg. Kéthetente látott napvilágot 3000 példányban КТТ–ПОН lapja, a Літературна Недѣля ('Irodalmi Vasárnap'), amelynek terjedelme hamarosan a háromszorosára, 12 oldalra bővült, és 1944 őszéig fennmaradt. Havonta a tanuló ifjúság számára készült az említett Руська Молодежь ('Ruszin Ifjúság'), végül negyedévente a tudományos művek közé sorolt Зоря–Найна (Zorja) című folyóirat. A Kárpátaljai Tudományos Társaság megalakulásának évétől, 1941-től jelent meg a Недѣля ('Vasárnap') című hetilap – alcíme szerint „társasági közlöny” –, amelynek főszerkesztője Illiczyk Sándor volt. A Kárpátaljai Tudományos Társaság ungvári nyomdájában készült, indulása évében 22 számát adták ki, a következő évben már teljes volt a folyama 52 számmal, és 1944 végéig látott napvilágot.

Évkönyvként látott napvilágot a Великий Сельско-господарский Календарь ('Velikij Szelisko-hospodarzkij Kalendar' , 'Nagy Mezőgazdasági Kalendárium'), amely elsősorban gazdasági kérdésekkel foglalkozó kézikönyvek és évi krónikának számított, 1942-ben például 10 000 példányban kelt el. Hasonló időszakot fogott át a Літературно-Наукова прилога Карпатської Недѣлі ('Literaturno-Naukova priloga Karpatzkoij Negyili'), azaz a „Kárpáti Vasárnap Irodalmi-Tudományos melléklete” című évkönyv, amelyet először 1941-ben, majd 1942-ben adtak ki.

A már említett Руська Молодежь ('Ruszin Ifjúság') jelentős szellemi hatása kétségtelen, a következő számai láttak napvilágot: 1941/1942: 1., 2., 3., 4., 5., 6-7. (összevont), 8., 9-10., 1942/1943: 1., 2., 3., 4., 5-6., 7., 8., 9-10., 1943/1944: 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9-10., 1944/1945: 1. szám. A fentebbi Nagy Mezőgazdasági Kalendáriumot az 1942., az 1943., és az 1944. esztendőkre adta ki a Kárpátaljai Tudományos Társaság, mindegyik kötetet Harajda János állította össze.

A КТТ–ПОН fennállásának már az első másfél esztendeje alatt 24 kötetet jelentett meg, ezenkívül számos ruszin–magyar kétnyelvű irodalmi és zenés estet, ismeretterjesztő előadást, valamint tanulmányutakat szervezett. A társaság első kiadványai között látott napvilágot 1941 tavaszán a Harajda János által készített ruszin nyelv-

tankönyv Грамматика Руського языка ('Grammatika Ruszkogo jazüka') címmel, amelyhez Hodinka Antal írt előszót. Később, a Kárpátaljai Véleményező és Tanácsadó Bizottság 1941. október 29-i ülésén Marina Gyula miniszteri tanácsos bejelentette, hogy a Harajda János által szerkesztett és a tudományos társaság kiadásában megjelent rutén nyelvtankönyvet a kormányzói biztos 27.300/1941. számú rendelete nyomán az 1941–1942. tanévtől, azaz 1941. szeptember elsejétől „Kárpátalja összes iskoláiban kötelezően bevezették.”

A Harajda János és Lelekács Miklós (1907., Kereknye – 1975., Ungvár) történész, tanár által összeállított, és a társaság kiadásában 1943-ban, Ungváron megjelent másfél száz oldalas mű – „Kárpátalja Általános Bibliográfiája – Загальна Библиографія Подкарпаття” – Kárpátalja története kutatásának napjainkban is egyik legfontosabb alampéldája. Anyagát a Літературна Недѣля ('Irodalmi Vasárnap') II. évfolyamának 18. számától (1942. január. 4.) kezdte közölni a lap első és hátsó borítójának belső oldalán Harajda János és Lelekács Miklós, akik e számban kérésrel fordultak az olvasókhöz: „Általános nagy hiányát érezzük Kárpátalja bibliográfiájának. E bibliográfiának szerzői évek hosszú során át gyűjtötték a Kárpátaljára vonatkozó irodalmat és munkájuknak részbeni eredményét jelenleg e lap hasábjain teszik közzé. (...) Az ilyen munka sohasem lehet teljes s azért hálásak lennénk, ha az érdekeltek szerzők e bibliográfia kiegészítéseképpen elküldenék számunkra műveik, illetve tudományos cikkeik jegyzékét.”

A bibliográfia közlése a lap megszűnéseig tartott a következő témákban: történelem, nyelvtudomány, néprajz, időszaki sajtó, általános művek, vallás, filozófia, társadalomtudomány, művészet, iskolaügy, mezőgazdaságtan, földtan, őslénytán, élettan, éghajlat, vízrajz, régészet, földrajz, szótárak, olvasókönyvek és egyéb iskolai tankönyvek, matematika, természettudományok, sport, játékok. A lap IV. évfolyamának 12. számától a bibliográfiát felváltotta a Harajda János által összeállított „Причинки до словаря чужихъ словъ” ('Pricsinki do szlovarja csuzsich szlov', 'Adalék az idegen szavak szótárához') rovat, amely sorozatként az egyes idegen szavak ruszin nyelvű magyarázatát tette közzé.

A Літературна Недѣля ('Irodalmi Vasárnap') folyamatosan és kiválóan töltötte be küldetését. Ha tanulmányozzuk a lap fellelhető számait, akkor megállapíthatjuk, hogy szellemisége és törekvései megfeleltek Hodinka Antal szigorú elvárásainak, valamint a КТТ–ПОН céljainak. Az újság szerkesztése, az egyes közlemények jól szolgálták a ruszin népnyelv művelését, az olvasók általános szellemi színvonalának emelését, a ruszin nép nemzetté válásának elősegítését. A Літературна Недѣля hasábjain közölt kulturális és tudományos témájú cikkek rendkívül változatosak voltak.

Külön fel kell hívnunk a figyelmet a

néprajzi közleményekre, amelyek gazdag, sokszínű ruszin és magyar szokás-, illetve hitvilágot mutattak be az olvasóknak. E cikkek leggyakoribb szerzői Potusnyák Ferenc (Потушняк, Федор / Fedor, 1910., Szajkófalva – 1960., Ungvár) tanár, író, újságíró és Demján Luka (Демянь, Лука; 1894., Felsőverecke – 1968., Munkács) népdalgyűjtő, író voltak. Az Irodalmi Vasárnap 1942. augusztus 2-i számában a népdalok összehordására felhívást tett közzé. A falvakban begyűjtött és a szerkesztőségbe beküldött népdalokból egy válogatást szándékoztak kiadni, hogy az olvasókat ösztönözzék a folklórhagyományok megmentésére. A lap későbbi számaiban már bőven találunk ilyen népdalközleményeket, amelyek azt bizonyítják, hogy a felhívás lelkes követőkre talált.

Tudományos elemző cikkek elsősorban Sztripszky Hiadortól olvashatók a Літературна Недѣля ('Irodalmi Vasárnap') hasábjain, aki különös gonddal ápolta a ruszin nyelvet. A nyelvhelyességet oktató, a szavak etimológiai jelentését magyarázó, idegen szavakat értelmező írásai a ruszin köznyelv fejlődését, annak az irodalmi nyelvhez való közelítését szolgálták.

A magyar kormányzat, a Miniszterelnökség évente rendszeresen jelentős anyagiakkal támogatta a „Ruszin Akadémia”-t, amelynek a költségeket a „Hazai kisebbségek (...) átalányként” alap terhére kellett elszámolnia. Az összeget az egyesületnek az Ungvári Kereskedelmi Banknál vezetett folyószámlájára utalták.

Kárpátalja szovjet katonai megszállásától, 1944. október végétől a Kárpátaljai Tudományos Társaság – Подкарпатское Общество Наука, a КТТ–ПОН működése lehetetlenné vált. A társaság tagjai közül egyesek elmenekültek, másokat száműzték. Akik egyikre sem kényszerültek és maradtak, azok egy életre megbélyegezettek lettek. Az egyesület vagyontát – székházát, nyomdáját, könyvtárát – 1945. március 2-én elkobozta és államosította az ungvári Néptanács, azaz a kárpátaljai kormány. Az okiratot a ráda elnöke, Ivan Turjanica (Туряниця, Иван 1901–1955) – egyben a Zakarpatszka-Ukrainai Kommunista Párt Központi Bizottságának az első titkára – írta alá, aminek következtében a Kárpátaljai Tudományos Társaság szervezet megszűnt. Mindez természetesen nem volt véletlen, hiszen a Kárpátalját megszálló szovjet kommunista hatalom jól érzékelte: a társaságnak – a rövid idő ellenére – döntő szerepe volt abban, hogy a ruszin nép nemzetté válása a befejeződéséhez közeledett. Ezt a folyamatot a kiépülő parancsuralmi rendszer csak a magyar állam és a görögkatolikus egyház hathatós támogatásával addig működő közös ruszin–magyar tudományos élet, a Kárpátaljai Tudományos Társaság felszámolásával, majd a ruszin nép hivatalosan ukránná való átminősítésével tudta megszakítani.

(A cikk szakirodalmi hivatkozásait terjedelmi okok miatt nem közöltük.)

Csehov, a megunhatatlan...

Anton Pavlovics Csehov három művét, *A medve*, *A dohányzás ártalmairól* és a *Leánykérés* című alkotásokat két évtizeddel ezelőtt, 1997-ben mutatta be először az Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház (ma már Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház) társulata Vidnyánszky Attila rendezésében. Az előadás sikere azóta is töretlen, ami nem véletlen, ugyanis néző nem marad könnyek nélkül, amikor ezeket a műveket nézi, és ezúttal a nevetéstől jönnek a könnyek.

Hosszú idő elteltével a méltán híres színművészek, Szücs Nelli, Trill Zsolt, Kacsur Andrea, Tóth László és Varga József előadásában láthattuk az előadást Beregszászban. *A medve* című komédiában Popova Jelena Ivanovna (Szücs Nelli) gyászoló özvegyként elzárkózik a világ elől, mígnem egy régi adósság ügyén ellátogat hozzá Szmirnov Grigorij Sztjepanovics (Varga József). Az adós és a hitelező vitája a színpadon egyre inkább a nő és férfi

klasszikus párharcává, végül szerelmes szenvedéllyé alakul át. A Trill Zsolt által

Jelenet a *Leánykérés* c. darabból

megformált lakáj, Luka karaktere pedig a humor megbízható forrása.

A dohányzás ártalmairól című mo-

nodrámában Nyuhin Ivan Ivanovics (Trill Zsolt) tart kiselőadást a nézőknek. A kedélyesnek tűnő elbeszélése alapján fokozatosan körvonalazódik előttünk egy zsamoki elnyomásban élő, tehetetlen férj és apa képe. Vallomása életéről, családjáról, eltiport tehetségéről a kezdeti derű után fokozatosan szánalmat, részvétet, szomorúságot ébreszt a nézőkben.

A *Leánykérésben* Lomov Ivan Vasziljevics (Tóth László) földbirtokos a szomszéd Csubukov (Trill Zsolt) csúnyácska vénlányának (Kacsur Andrea) a kezét szeretné megkérni. Am ez nem megy zökkenőmentesen a lány, Natalja Sztjepanovna nehéz jelleme miatt. Az első látásra kedves és szelíd kislányból ugyanis a komédia alatt veszekedős, házsártos, sőt, hisztérikus nővé alakuló Natalja sértett büszkeségből elkergeti, majd apja segítségével visszahívja a vőlegényjelöltet.

A nagy érdeklődésre való tekintettel az orosz komédiákat egymás után kétszer vitték színpadra a művészek, de valószínűleg napokig megtelt volna a nézőtér, ugyanis több érdeklődőtől hallottam: egy óra múlva még egyszer megnézem...

Újabb premier a beregszászi színházban

Forráspont – amikor csordultig tele a pohár

A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház ismét új előadással készült, ezúttal Oleh Melnicuk rendezésében a *Forráspont* című tragikomédia bemutatójára került sor.

A nézőtérre ülve, belemélyülve a színészek játékába hamar rá lehetett jönni, hogy bizony-bizony a mindennapokban szereplő gondokról van szó, amikor a szülők gyermekeik civakodásán vesznek össze. Az erősebb fiú megveri a nála gyengébb társát, ami sajnos nem ritka jelenség. Az azonban, hogy a kárvallott gyerek szülei beszélgetésre hívják lakásukra a támadó fiú szüleit a helyzet tisztázása végett, már annál inkább ritkaságszámba megy. A bonyodalmat csak fokozza, hogy a heves veszekedésbe torkolló találkozó során kiderül: a házaspárok homlokegyenest más színben látják a világot, teljesen más értékek szerint élnek napjaikat, s a világon semmi közös sincs bennük. Vagy mégis?

– *Yasmina Reza Az öldöklés istene című művéből kiindulva rendezte az előadást. Sokat változtattak az eredetén? –* kérdeztük a bemutató után Oleh Melnicukot.

– Yasmina Reza írására két évvel ezelőtt figyeltem fel, több rendezést megnéztem, Roman Polanski filmet is készített belőle. A fekete humorú vígjáték Roman Polanski rendezésében spanyol, francia, lengyel és német közreműködéssel készült. A főszerepeket Jodie Foster, John C. Reilly, Christoph Waltz és Kate Winslet alakítja. Arra gondoltam, én is megrendezem ezt

az alkotást, kicsit másképp. A próbafolyamatot tavasszal kezdtük el, és ma végre be is mutathattuk. Nálunk a szülőket Orosz Melinda, Orosz Ibolya, Ferenci Attila és Sötér István alakítják, emellett mellékszereplőkként láthatjuk Vass Magdolnát és Fornosi D. Júliát.

– *Mi a mondanivalója a darabnak?*

– Az előadás fő témája a szülők találkozása, s a találkozás rövidesen veszekedésig fajul, ez maga az európai krízis modell. Az európai értékek ma azt diktálják, hogy nem számít a nemzeti, vallási és nemek közötti probléma, ezekről elfogadóan kell beszélni, ezzel együtt kell élni, és ezeket el kell viselni. Az emberiség megosztottsága, kategóriákba sorolása örök téma. Férfiak és nők, szegények és gazdagok, fiatalok és idősek... Ezt a feloldhatatlannak látszó megosztottságot mutatja be az előadásunk.

– *A szülők között az indulatok odáig fajultak, hogy egyre trágárabban beszéltek, magyarul elég sok káromkodást hallhatunk. Az eredetiben is hallani ilyesmit?*

– Többet. Mi sokat finomítottunk rajta, a hollywoodi filmben folyamatosan káromkodnak. Lehetett volna ennél maradni, de nem akartuk, hogy túl durva legyen a darab, az, ami elhangzott, azt hiszem, a mindennapokban is elhangzik.

gadni, nem megbeszélni a problémákat, ami nagy hiba, mert végül sok minden felgyülik, és szó szerint kiborul a bili, ahogy a darabban is.

A látottak-hallottak alapján tehát elmondhatjuk, hogy a *Forráspont* egy igazi tragikomédia, amikor a néző a sokszor nem is olyan vicces jelenetekre is derűsen reagál, ami egyébként – valljuk be – a való világban is ugyanígy van. Reméljük, a beregszászi színház új darabja Kárpátalja más településeiben is hódítani fog, és mosolyt csal az arcokra.

Az oldal anyagait Hegedűs Csilla készítette

Rákóczi-nóták, ahogy még nem hallottuk

Lélekmelegítő muzsikával várta az érdeklődőket a Kárpátaljai Megyei Filharmonia Magyar Melódiák kamarazenekara. A hűvös novemberi estén Rákóczi dicső korát idézték fel korabeli muzsikákon keresztül Ungváron.

Magyarul suttognak a nézőtéren, egyre türelmetlenebbül várják a zenekart, ki Anikót, ki Diánát, ki Istvánt emlegeti. Aztán egyszer csak elsötétül a terem, csend lesz, és megszólal a tárogató, megjelenik képzeletünkben Krasznahorka büszke vára Schreiner Sándor muzsikálásán keresztül. A kuruc dalt lélegzetvisszafojtva hallgatja a közönség, majd a színpadra lép a primadonna, aki elrepít a korbá, amely oly dicső és oly felemelő, hogy az ember azt kívánja, bárcsak megtapasztalhatná legalább egy napra... Ha egy napra nem is, de két óra erejéig részese lehetett e világnak a nagyérdemű a Magyar Melódiáknak köszönhetően.

Az előadás kezdetén II. Rákóczi Ferenc életéről és tevékenységéről Nagy Anikó operetténekesnő mesélt. A színpa-

dot aztán átvette a zenekar, felsendültek a kor jellegzetes nótái, mint a *Csinom Palkó* vagy a *Te vagy a legény, Tyukodi pajtás*. Halusz István éneke, Havata Di-

ána csellista, egyben a kamarazenekar vezetője, és Jevhen Tsanko harmonikás szólója vastapsot érdemelt, csakúgy, mint Nagy Anikó *Szép vagy, gyönyörű vagy Magyarország* című záródala.

A debütáló program tematikus összeállításával a Rákóczi-emlékévbe illeszkedett.
Simon Rita

Élő történelem a kurucok örököseinek

Interjú Nagy Csaba tárogatóművésszel

A „... Hej Rákóczi, Bercsényi...” című előadássorozat keretében Rákóczi-melódiák csendültek fel a napokban több kárpátaljai magyar oktatási intézményben. A rendhagyó irodalom-, történelem-, énekórakkal a nyíregyházi származású Nagy Csaba tárogatómester, a vajai Vay Ádám Kastélymúzeumban található Rákóczi Tárogató Egyesület elnöke idézi meg a kurucok korát. A nem mindennapi foglalkozások központjában a Rákóczi-időszak kedvelt hangszere, a tárogató áll. Ennek kapcsán beszélgettünk Nagy Csaba tárogatóművésszel.

– Az egyesületről érdemes tudni, hogy országos feladatokat lát el: szakmai és szervezeti központként működik. Az egyesület évente országos tárogatótalálkozót tart, ötévente pedig tárogató világtalálkozót rendez. Jövőre tartjuk a hatodikát.

A rendezvénysorozatról a művész elmondta: egyik fontos feladatának tartja, hogy minél több diákot érintsen meg az a történelmi időszak, amelyhez a tárogató kapcsolódik.

– Az iskolában tanulnak erről a gyerekek, de nincs alkalmuk arra, hogy „élőben” hallják a hangszer hangját. Ez a hangversenysorozat nagyon sok kárpátaljai iskolába eljut ebben az évben. Idén különös figyelem irányul a korra, hiszen 315 évvel ezelőtt választották először Erdélyben

fejedelemmé Rákóczit, egy évvel később pedig Magyarországon.

A „... Hej Rákóczi, Bercsényi...” elnevezésű program a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (elnöke Orosz Ildikó) szervezésében és segítségével indult el, és már túl vagyunk az első negyven

előadáson. Nincs válogatás az iskolák között, legyen az a legkisebb vagy a legnagyobb. A legfontosabb szempont az, hogy legyen magyar oktatás az adott intézményben. Így Kőrösmezőtől indultam

el – mert a kőrösmezői iskola a legtávolabbi pont, ahol magyar nyelvű oktatás zajlik –, ezt követte Rahó, Aknaszlatina, a Felső-Tisza-vidék, a Nagyszőlősi járás, majd pedig a Beregszászi járás. Báder Ottó ügyes szervezésének köszönhető, hogy az út során az egymás után következő iskolákba jutottam el. Az előadások sora most véget ért, de bízunk abban, hogy lesz folytatás.

Nagy Csaba jó érzéssel járja az iskolákat Kárpátalja-szerte.

– Nagyon érdekes, hogy különböző típusú iskolákban jártam, és – ahogy ez lenni szokott – nem kell túl messzire menni, elég 15–20 kilométert megtenni, és máris egy egészen más felszereltségű intézménybe jut el az ember. Ami fontos, hogy mindenütt csillogó szemű magyar gyerekekkel találkozom, akik isszák a szót, és élvezik a zenét. Nemcsak oktat ez a rendhagyó óra, hanem élményt is nyújt a gyermekek számára.

A közeljövőt illető terveiről is szó esett.

– Hamarosan Kassára utazom, a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége emlékezik meg Rákóczi fejedelemtől, és úgy döntöttek, hogy az esti program egy tárogató-hangverseny legyen. Ez nagy megtiszteltetés számomra. Amikor lemennem Rákóczi sírjához a Szent Erzsébet dombra, ott is tárogatózene kísér majd őket és azt a pillanatot, amikor elhelyezik a kegyelet virágait.

A programot a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. és a Rákóczi Emlékév Bizottság támogatta.

Szabó Kata

„... amit csinállok itt, Kárpátalján, az a hobbim”

Dr. Grezsa István nevét Kárpátalja-szerte ismerik, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Kárpátalja együttműködésének fejlesztéséért és a Kárpát-medencei Óvodafejlesztési Program koordinálásáért felelős miniszteri biztos ugyanis szinte minden településen járt már. A végtelenül közvetlen és szerény politikus őszintén beszél gyermekeiről, családjáról, hivatásáról, szabadidős tevékenységéről.

– A dr. kifejezés az ön esetében valóban helytálló, ugyanis, aki nem tudná, a végzettsége orvos. Mikor jött a gondolat, hogy ezt a szép és felelős hivatást szeretné folytatni?

– Kevesen tudják rólam, hogy otthon nem is használom a doktori címet, a személyi igazolványba kötelező volt beleírni, de egyébként nem szoktam használni, és amikor orvosként dolgoztam, nem is fehér köpenyben rendeltem. Sokan már gyerekkorban eldöntik, milyen pályán szeretnének tovább haladni, nálam ez sem így ment, én nem az orvosira gondoltam, magyar-történelem szakos tanár szerettem volna lenni. A szüleim magyartanárok voltak, nyilván ez is közrejátszott ebben, illetve nagyon jó magyartanároim voltak a Bethlen Gáborról elnevezett gimnáziumban, ahol tanultam. De abban az időben, amikor én a gimnáziumot elvégeztem, nem úgy volt, mint most, hogy minden egyetem minden szakot indított, a magyar-történelem szak például abban az évben csak Debrecenben indult volna, ami 200 kilométerre van az én szülővárosomtól, Hódmezővásárhelytől. A szüleim ismerték a szertelen természetemet, ezért nem engedték, hogy ilyen messze kerüljek tőlük. Apai nagyapám a kiskunsági parasztvilágból származott, ezért bátran azt mondhatnám – ha nem volna a magyar nyelvben ennek pejoratív értelme –, hogy később paraszt akartam lenni a szó valódi értelmében, vagyis a gödöllői agráregyetemre akartam felvételizni. Akkor viszont még inkább kétségbe estek a szüleim, hiszen azt gondolták, hogy ott nagyon komoly ingerek érhetik az embert arra, hogy elmerüljön az élet naposabb oldalába. Ezután maradt az, hogy az édesanyám bátyja, aki orvos volt – és akít egyébként ’56-ban hosszú évekre börtönbüntetésre ítélték – lett megbízva, hogy puhítsa meg engem, ami nem volt túl bonyolult, mert nagy tekintélynek örvendett a családban. Ő mondta azt, hogy ez egy olyan hivatás, ami által emberekkel lehet foglalkozni, és ha tisztességesen végzi az ember, akkor sok örömet is hozhat. Így lettem orvos, és visszatekintve ezt egyáltalán nem bántam meg, mert sok szép emberi kapcsolatot láttam, túl azon, hogy sokukon tudtam

segíteni. Kórházi belgyógyászatot szakvizsgáztam, és utána egy faluba kerültem, tíz éven keresztül tevékenykedtem ott. Ez azért volt szép időszak az életemben, mert úgy érezhettem, hogy mindenért felelős vagyok, nemcsak a betegekért, hanem az egész faluért. Például ha nem esett az eső, az aszály bántott, ha pedig túl sok eső esett, akkor az. Mert én az egészségügyet soha nem az egészség hiányaként értelmeztem, hanem úgy, hogy a jóléthez, az egészséges élethez nemcsak a fizikai, hanem a lelki, szellemi kiegyensúlyozottság is szükséges, illetve a környezet is hozzátartozik ahhoz, hogy otthon érezzük magunkat. Tehát abban a faluban nagyon sok jó dolgot tudtam végezni.

– Közben, gondolom, megházasodott...

– Még az egyetemen feleségül vettem a páromat, aki az évfolyamtársam volt. Három fiúgyermeket neveltünk fel, közülük ketten már családot alapítottak. És ahogy jöttek a gyerekek, a faluban szembesülni kellett azzal, amivel a világ minden részén a nem városban élő embernek, hogy a tanulmányokat a gyerekek már a városban folytatták, a feleségem a városi kórházban dolgozott, és már csak engem kötött a munkám a faluhoz, amit, ahogy már említettem, szerettem. Viszont nem volt nagy áldozat a szülővárosomban folytatni az orvosi pályafutásomat, és hat évvel ezelőttig a hódmezővásárhelyi alapellátásban tevékenykedtem, amikor is egy egészen más fordulatot vett az életem.

– Milyen volt a váltás? Milyen érzés volt az egészségügyi pályát otthagyni és politikusként folytatni?

– A politika nem előzmény nélküli, édesapám részt vett a ’80-as évek magyarországi írószövetségi ügyeiben. Az írószövetség volt az egyik ellenzéki helyszín, ami előkészítette a rendszerváltozást. Apám révén eljutva a második lakiteleki találkozóra, én magam is az MDF alapító tagja lettem, tehát fiatal orvosként a

rendszerváltozást Hódmezővásárhelyen a kórházban végigdolgoztam, beleértve a helyi elvtársakkal való tanácskozásokat. Megtapasztaltam, hogy egy stabilnak hitt hatalom pillanatok alatt hogy össze tud omlani, ha nincsenek megfelelő elvi és erkölcsi alapok. A Magyar Demokrata Fórum vezető testületeiben is részt vettem, tehát harminc év távlatából az akkori miniszterek egész sorával baráti kapcsolatban voltam hosszú éveken keresztül.

– Eddigi beszélgetésünk arról tanúskodik, hogy ön fiatal kora óta egy határozott ember, aki tudja, mit akar.

– Igen, alapvetően határozott vagyok, de mindig megvan bennem az a kétely, hogy egyrészt elkövettem-e egy adott ügyben mindent, amit lehetett. Másrészt pedig nem érzem úgy, hogy a zsebemben lenne a bölcsök köve, vagyis hajlandó vagyok fölülbírálni önmagamot is, hogyha kiderül, hogy hibásan vagy helytelenül cselekedtem. Tehát a határozottság nélkülözhetetlen, viszont az alázat és az önvizsgálat legalább annyira.

– A pontosság is ilyen fontos az ön számára?

– A pontossággal nagyon jól állok, ez valószínűleg genetikai kérdés, általában mindenhová pontosan odaérek, ha néhány percet mégis kések, annak nyomós oka van, vagy ne adj’ Isten, baj van. Azt szokták mondani a politikában, hogy az előljáró nem késik, hanem érkezik, ezzel szokták elfedni az időnként vállalhatatlan csúszásokat. Én megbízható vagyok ilyen szempontból, de azt hiszem, az élet minden területén megbízható vagyok.

– Nem tudom, hogy más régiókban is így van-e ez, de egy-egy rendezvényen tudósítóként azt látom, hogy sokan szeretnek önrel szelfizni, ön pedig óriási türelemmel, mosolyogva csinálja ezt végig. Valóban ilyen türelmes?

– A családomat kellene erről megkérdezni, nem biztos, hogy határozottan azt mondanák, hogy igen. En azt hiszem, hogy ehhez a türelemhez nélkülözhetetlen az, hogy itt bizonyos szenvedély is hajtsa az embert, ha csinál valamit. Egy miniszteri biztossal való fotózkodás szerintem nem nagy ügy, mégis tucatjával jönnek lelkes emberek, hogy egy közös fotót készítsenek velem. Úgy vélem, ezt az őszinte lelkesedést értékelni kell, és akkor egy kicsit én is belelkesülök, tehát a türelemhez kell egy pici szenvedély is.

– Gyakran posztol a Facebookon, ami szimpatikus, és többször láttam, hogy kosárral a kezében vásárol a piacon. Ezek szerint szeret vásárolni?

– Szerintem sok helyen a piac nemcsak egy bolt, hanem egy társadalmi esemény, s ez így van a dél-alföldi városban is, ahol élek. Nem szeretek vásárolni, de Kárpátalján megfertőződtem, mert

itt sokkal kedvesebbek az árusok az otthoni viszonyokhoz képest. Illetve néhány árucikket is megismertem itt, ami kihagyhatatlan, gondolok itt a különféle gyümölcsökre, zöldségekre stb.

– Szokott főzni?

– Van néhány étel, amit jól el tudok készíteni, de azért a konyhát átengedem a feleségemnek, aki az egész életét végigfőzte a három fiunkra és rám való tekintettel. Elvárom, hogy meleg étellel várjanak otthon, bár a buzogányomat, mint a hétfejű sárkány a mesében, nem szoktam előre dobni, hogy érkezem, de ő ezt tudja. Most például, mielőtt eljöttem, már a padláson lévő utolsó füstölt csülökből bagulyást kértem, ugyanis karácsony előtt családi hagyományként mindig disznót vágunk, s nem lesz ez másként az idén sem.

– Csak amit mi, kárpátaljaiak látunk, hogy mindenütt ott van, számos helyen megjelenik, egyszerűen végtelenül elfoglalt ember. Jut-e annyi ideje a családra, amennyit szeretne?

– Nem, és nagy hiányosságaim vannak, mert ahogy említettem, fiatal éveimben három-négy esztendőn át ugyanolyan elfoglalt voltam a rendszerváltás időszakában, mint most, csak akkor a gyerekeim még kicsik voltak. Most pedig már kirepültek a családi fészekből, és mindig abban reménykedem, hogy majd az unokáimmal kárpótolom őket és magamat is. Egy unokám már meg is született, Zsófi novemberben volt egyéves, a másik pedig útban van. Bár velem sem találkozom olyan gyakran, mint ahogy szeretném, mert a legidősebb fiam, Csaba Kolozsváron teljesít szolgálatot, ott él a családjával, de ha tehetem, megyek, és unokázok. A középső fiam nemrégiben házasodott, ő Törökországban tevékenykedik, csak a legkisebb van még Magyarországon, de sajnos ő sem Hódmezővásárhelyen, ezért ez egy igen nehéz időszak, és én sem sokat tartózkodom otthon. Ez szokatlan, mert én is nagycsaládban nőttem fel, nálunk minden hétvégén komoly családi események voltak, most pedig ketten maradtunk a feleségemmel.

– Barátokkal tart kapcsolatot?

– Nagyon hálás vagyok a sorsnak, hogy ellentétben a mai ifjúság személytelen világával egy nagyon komoly és kiterjedt baráti köröm van, amelynek az alapja egy futballtorna volt harmincöt évvel ezelőtt. Azóta rendszeresen összejárnak, és ahogy öregszünk, egyre többször. Nemrégiben voltunk együtt Kiskunmajsán, a nagyszüleim tanyáját örizzük ott a bátyámmal, s a helyszínen egy '56-os emlékműnél minden évben megemlékezünk. Nyaranként Erdélyben székeltúrázunk,

honismereti emléktúrákon veszünk részt. Minden másban az említett labdarúgó tornát is megrendezzük, de most már lassan a gyerekek fociznak helyettünk, ami nagyon jó, és nagy ajándéka a sorsnak, hogy nemcsak mi vagyunk szeretett közösségben, hanem a gyermekeink is kedvelik, és szeretik egymást. Ez a társaság, ha mindenki ott van, több mint száz emberből áll most már.

– Kárpátalján szerzett barátokat?

– Igen, szereztem barátokat, annak

ellenére, hogy az ember nem barátkozik már olyan könnyen ötven fölött. De ezt is kellő kritikával kell fogadni, mert az az igazi barátság, ahol nincs érdek. A munkám zömében mégiscsak arról szól, hogy valakin segíteni kell, s ilyenkor az érdek valahogy megjelenik, de ennek ellenére itt, Kárpátalján is van néhány olyan ember, aki akkor is barátom marad, ha már nem ebben a pozícióban leszek.

– Ezek szerint jó emberismerő?

– A feleségem szerint egyáltalán nem vagyok jó emberismerő, de én úgy gondolom, nem olyan rossz a helyzet e téren. Nem vagyok haragtartó, nem vagyok bosszúálló, és képes vagyok az ügyek súlya között különbséget tenni, tehát akkor is fölülemelkedem dolgokon, ha engem ér sérelem.

– Szereti a meglepetéseket?

– Attól függ, milyenek. Nagyon egyszerű gondolkodású ember vagyok, jól is esik egy meglepetés, és azt is nagyon jól tudom palástolni, ha valami esetleg nem esett olyan jól. Óvatos vagyok már a meglepetésekkel, ma nagyon divat ez a meglepi, a meglepi utazás, a meglepi ajándék stb. Inkább én szeretek meglepetést szerezni, de kevésbé kedvelem, ha nekem okoznak meglepetést, talán ez áll legközelebb az igazsághoz.

– Van hobbija?

– Bármilyen furcsa, s előre szólok, hogy félreértés ne essék, nekem az, amit csinálok itt, Kárpátalján, az a hobbi. Azért tudtam az orvosi munkámat könnyedén föladni, mert én mindig is a határon túli magyar közösségek ügyével foglalkoztam: amikor orvos voltam, szabadidőmben az akkori lehetőségeimhez képest, amikor önkormányzati képviselő voltam, a helyi lehetőségeken belül. Hódmezővásárhelyhez Erdély és a Délvidék van közelebb,

Kárpátalja egy nagyon jó kiegészítése a több évtizedes erdélyi és délvidéki benyomásoknak, így a Felvidékkel együtt nyugodtan mondhatom, hogy a Kárpát-medence egész nagyságára rá tud csodálkozni az ember. Amikor a szennvedélyről beszéltem, akkor ezt nagyon könnyű az én esetemben megtalálni, mert az én fő hobbi mindig is a határon túli ügyekkel való foglalatosság volt. Ezenkívül nagyon egyszerű dolgok tudnak lekötöni: amikor fiatalabb voltam, sokat futballoztam, most pedig, ha tehetem, biciklizek. Jelenleg 82 kilométernyi kerékpárútja van a szülővárosomnak, és most építünk még hozzá 117-et, tehát ha kedvem van, és időm is engedi, kilométereken át tekerhetem a pedált.

– A kertek alatt van a szeretet ünnepe, nemsokára itt a karácsony. Hogy telik önöknél ez a szép ünnep?

– Nagyon reménykedtem, hogy két-három év után végre újra össze tudunk ülni, ahogy évtizedekig mindig, mert ahogy mondtam, nagycsaládban nőttem fel, és úgy ünnepeltünk. Érdekes kettősség volt a mi családban, ugyanis édesapám katolikus volt, így az ő szüleinél a nagyobb ünnep a húsvét volt, édesanyám pedig református, ahol a nagyobb ünnep a karácsony. Ahogy az idősek meghaltak, és mi lettünk a korcsak a családban, mindig együtt ünnepeljük a karácsonyt a bátyámmal és az összes otthon lévő családtaggal. A nagyfiam már jelezte, hogy neki a szolgálati helyén kell maradni Kolozsváron, tavaly a középsőnek kellett Törökországban maradnia. Tehát nagyon furcsa karácsonyaik vannak már két éve. De ennek ellenére, akárhol is leszünk, igyekszünk a bensőségességét, a valódi üzenetét, nem pedig csak a fölszínes étkezéshez, italozáshoz kötődő üzenetét megkeresni a karácsonynak. Ez pedig nem más, mint a keresztyén család, a szeretetben eltöltött együttlét, ami nemcsak a szűk családra terjed ki, hanem a nagyobb családra is. Ez az ünnep alkalmat ad arra, hogy a karácsonyi gyertya fénye melegét is nyújtson, ami hosszabb időre kitart, a következő, nehezebb időszakra is.

Hegedűs Csilla

Elindult a Kárpátaljai KultúrKaraván

A magyar kormány május közepén hozott határozatot Kárpátalja kulturális fejlesztésének támogatásáról, erre a célra 2019-ben és 2020-ban csaknem 2,5 milliárd forint áll rendelkezésre. A kormányhatározat infrastrukturális fejlesztéseket és programtámogatásokat egyaránt tartalmaz. A program egyik fő célja, hogy a kultúra eszközrendszerén keresztül az immár száz éve egyéni fejlődési pályára kényszerült elszakított területek a nemzetegyesítés után a nemzetépítés rendszerében központi szerepet töltsenek be, a nemzeti kultúra elérése pedig ne küzdelmes, hanem természetes velejárójává váljon a Kárpát-medencei magyarság hétköznapijainak. A támogatásról és az újtúra indított kárpátaljai kulturális programokról tartott sajtótájékoztatót a beregszászi színházban dr. Grezsa István miniszteri biztos, Vidnyánszky Attila, a Nemzeti Színház igazgatója, valamint Szamosi Szabolcs, a Filharmónia Magyarország Nkft. ügyvezető igazgatója.

Kacsur András, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház igazgatójának köszöntése után dr. Grezsa István elmondta, a Kárpátaljai KultúrKaraván programnak két célja van, egyrészt hogy helyszíneket teremtsenek Kárpátalja-szerte nagyobb színpadi előadások lebonyolításához, illetve a magyarországi magas kultúrát elhozzák Kárpátaljára, minden itt élő számára. A Kárpátaljai KultúrKaraván keretében a

ira nem olyan könnyű helyszínt biztosítani, ugyanis Kárpátalja-szerte láthatjuk a szörnyű állapotban lévő művelődési házakat. Ezekből választottunk ki a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetséggel karöltve tíz olyan helyszínt, amelyet földrajzilag és gyűjtőpontként is alkalmasnak tartottunk arra, hogy a Kárpátaljai KultúrKaraván helyszínei legyenek – magyarázta a miniszteri biztos. Hozzátette, a beregszászi művelődési házat (az egykori zsinagóga) életveszélyesnek nyilvánították, ezért bezárták, és sajnos az épület jövőjének a sorsa sokkal komplexebb kérdés, minthogy megoldják a KultúrKaraván programban, de reméli, hogy magyar állami segítséggel a közeljövőben ebben a kérdésben is előrelépés történik.

– Két olyan művelődési ház azonban már van, amely az elmúlt évek magyar állami és helyi támogatásának köszönhetően alkalmasak arra, hogy előadásokat fogadjanak be. Az egyik a tiszapéterfalvai, a másik pedig a salánki. A továbbiakban a téglási, bátyúi, verbóci, viski, derceni, técsői és nagydobronyi kultúrházban szeretnénk olyan feltételeket teremteni, amelyek megfelel-

nek majd magas színvonalú előadások befogadására. A teljes körű rekonstrukciók nagy része 2020-ban zajlik majd, de nincs kizárva, hogy a munka 2021-re is átnyúlik – tudtuk meg dr. Grezsa Istvántól.

Vidnyánszky Attila nem vendégként mondott köszöntőt, hiszen, mint ahogy fogalmazott, ő hazajön. – Nekem személyes ügyem is ez a program, és példaként elmondhatom, hogy a Nemzeti Színház évente 40-50 előadást ad külföldi terüle-

teken. Kiemelten fontos Kárpátalja, ezért nekem megerősítésként jött ez a program, és kárpátaljaiként hálás vagyok Grezsa Istvánnak, hogy felvállalta ezt a nemes ügyet – mondta a színházigazgató. Visszaemlékezett a kezdetekre, miszerint már 20-25 évvel ezelőtt milyen rossz állapotban voltak a falvak kultúrházai, s azóta még rosszabbá váltak. – A játszóhelyek száma tehát rohamosan csökkent, így a beregszászi színház lehetőségeinek száma is, ezért is óriási dolog, hogy a magyar állam az ügy mögé áll, mert a program kulturális célja a kárpátaljai színház-, tánc- és zeneművészet sokszínűségének és értékeinek gyarapítása, a színvonalas előadásoknak, koncerteknek a közönség széles rétegeihez való eljuttatása, a gyermek- és ifjúsági korosztály előadóművészekre fogékony nézővé nevelésének előmozdítása a határon túli magyar kultúra ápolása érdekében. Nem beszélve arról, hogy a helyi közösségnek lesz egy új otthona, és ez is egyfajta megtartó erő – hangsúlyozta Vidnyánszky Attila, hozzátéve, jövőre is nagyon sokszor fellép majd Kárpátalján a Nemzeti Színház, s remélhetőleg már felújított kultúrházakban.

Szamosi Szabolcs kifejtette, a zenén keresztül értéket próbálnak idehozni, de mindenféleképpen ők is kapnak itt valamit. – Mi Magyarországon a legtöbb koncertet a gyerekeknek prezentáljuk, és nagy öröm számunkra, hogy ez a program nemcsak odahaza fejlődik, hanem eljöhettek határon túlra is, ami a jövőben kiteljesedik.

A KultúrKaraván tulajdonképpen tehát vándorlás, amihez szükség van vándorbotra. A faragott botra az első szalagot Tiszapéterfalván kötötték, a másodikat Vidnyánszky Attila és Kacsur András kötötte fel arra a beregszászi színházban.

Tudósítónk

következő időszakban öt magyarországi és egy kárpátaljai kiemelt kulturális intézmény sikerprodukciónak láthatják a kárpátaljaiak. Ezek: Magyar Állami Operaház, Budapesti Operettszínház, Magyar Állami Népi Együttes, Filharmónia Magyarország Nkft., Nemzeti Színház, Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház.

– Tehát két része van ennek a közel 2,5 milliárdos programnak. A fentebb említett magyszerű intézmények előadása-

Disznótor

Akkor, amikor még a legéberebb kakas is övéi között, a rúdon gubasztva békésen álmodik gazdag szemétdombról, a házakban itt is, ott is villany gyúl. Zár csikordul, kisajtó nyílik, nehéz csizmás léptek zaja hallatszik. Öt óra alig múlt, ám a hajnali időpont ellenére nyolc-tízfős zajos társaság üli-állja körbe a nyári konyha asztalát. A gázcspór egyik égője fölé tett vaslapon kenyér pirul, kistányéron fokhagyma, mellette zsíros kenyér, egy fazékban forralt bor gőzölög. A gazda éppen most tölti tele meritókanállal a poharakat: kell is a bátorító itóka, mert az ölban sorsa beteljesedésére váró 180 kilós ártány nem éppen jámborságáról híres.

Ha jól körbenézünk, a meglett férfiak, suttyo legények mellett ott találjuk apja ölébe húzódva a négyéves Andriskát is. Megilletődötten hallgatja a nagyok hangos beszédét, s le nem veszi a tekintetét Bálint bátyja csizmájáról. Az alkalmi hentes csizmaszárából ki-kivillan a szűrökés nyele: ez maga a végzet.

Van, aki csak félig hörpinti ki poharát, s indul a csapat. A gazda húszéves fia próbálja a hízó lábára hurkolni a zsineget, amely természetesen a legrosszabb pillanatban szakad el: akkor, amikor kivágódik a karámajtó, s a megriadt ártány belerohan a csillagfényes éjszakába.

– Hát ez meg hogy történhetett? – néznek kérdő tekintettel a fogók a gazdára, ám ő a világ legtermészetesebb hangján válaszol:

– Nem én tehetek róla, a kötél ugyanis a Józsié. Különben is fogni hívtalak beneteket. Nosza, fogjátok meg!

– Fülére, farkára! – kiáltja el magát Bálint, s a disznó nyomába ered.

Lendülnek utána a többiek is. Sok lúd... akarom mondani, erős férfikéz, disznót győz. Földre teperik a vergődő jószágot.

– Tátat! – harsan a kiáltás, s Bálint azt sem bánja, hogy az állat nem a kézre eső jobb oldalán fekszik. A hentes komótos mozdulattal nyúl a csizma szárába.

Andrisnak a kinti látványból egyelőre ennyi elég, belép a konyhába. Itt sokkal békésebb az élet. A háziasszony a széles asztalon a rizst válogatja át, húga a vöröshagymát pucolja. (A hurkába valót már megtisztították tegnap, ez az adag a reggelihez, a pirított vérhez kell.) A nyugdíjas korú szomszédasszony a fateknőket rendezgeti, melyikbe kerül a bél, a háj. Közben a három asszony megbeszéli azt is, hogyan fogják izesíteni a véres

hurkát. Gazduram ugyanis ragaszkodik ahhoz, hogy ágas szegfű (szagos bors) is kerüljön majd annak töltelékébe.

Közben befut a szomszéd faluban lakó nagymama autóbuzsa. Miután levette kabátját, tömött táskájából kipakol a kisasztalra. Az unokáknak hozott édes-ségcsomagok után – itt ma fog járnai a Jézuska – vászonzacskót emel ki. Ennek tartalma háromliternyi csigatészta. Mint elmondja, az utóbbi hetekben esténként a szomszédasszonyával együtt készítette. Mert ő azt vallja, hogy a húsvéles csak a házi csigatésztaival az igazi.

Kintről ütemes kopácsolás hallatszik: Bálint a baltája fokát egy jókora

Harangozó Miklós: *Falusi disznótor*

kalapáccsal ütögetve már az ártány gerincét vágja ketté. A férfiak amúgy a garázsban rendezkedtek be – ott is van gázcspór –, s hozzáfognak a hús és a szalonna feldarabolásához. A konyhából előkerül egy hatalmas húsdaráló. Péter, az ifjú gazda szorgalmasan tekeri. Rövid időn belül halomban áll előtte a kolbásznak való töltelék. Fokhagyma, piros paprika, só, bors... Mind a három férfi megízleli, mielőtt a daráló helyére felszerelnék a hurka-, illetve ez esetben a kolbászöltőt.

Közben rövidebb-hosszabb időre átlép egy-egy szomszéd. A szalonna vastagságát valamennyien kötelességüknek tartják lemérni – majdnem ötujjnyi.

Megtanácskozzák azt is, hogy mi minden kerül a szóba, a hűtőládaiba. Meg hogy a disznóságok füstölésére ki, hol és mikor fog sort keríteni.

Két óra sincs, amikor a kolbász rúdra helyezve ott csöpög az eresz védelme alatt. A zsírnak való összevágva, a szózó, megrakva mindenféle jóval, már a padon várja az estét.

Errefelé azt tartják, hogy a hurka töltése az asszonyok feladata, mindazonáltal Mariska néni, a munkát irányító szomszédasszony kísétál a konyhából egy maréknyi töltelékkel, és kikéri a férfiak véleményét: mi hiányzik még belőle?

– Talán egy kis só – jegyzi meg a kipirult arcú Ernő, de a többiek csak rázák a fejüket: ki van próbálva, a savanyú Izabella után a sós ízt kevésbé érezzük.

Vacsoránál vagy tizenöt felnőtt üli

körbe az asztalt, együtt a rokonság. (Az unokáknak bent terítenek.) Valóban nincs finomabb a friss húsból készült csigatészta levesnél – bólogatnak a forró ételt kanalazva többen. Körbejár a fonott korsó. Gyerekkori disznóvágások emléke elevenedik meg. Éjfélre jár az idő, amikor asztalt bontanak. A kinti asztalon összecsomagolva mindenkinek kóstoló. A kapuban búcsúznak testvérek, komák, jó szomszédok.

Nagymama szemébe könny szökik:

– Ha ezt nagypapa látná...

Andris ott áll mellette, kissé álmosan feltekint a csillagos égre.

– Biztosan látja...

Szépreményi Kristóf

Elvesztett Ungvár

Lapunk előző számában új sorozatot indítottunk, amelyben Tetyana Literáti *Ungvár: Valós történetek és Elvesztett Ungvár. Séta az óvárosban* című köteteinek történeteiből válogatunk, hogy a kanyargós utcákon járva feltárjuk Ungvár egykori látnivalóit és nevezetességeit. Kedves olvasóink, szálljanak fel a város múltjába vezető vonatunkra, és tartsanak velünk cikkről cikkre képzeletbeli időutazásunkon!

Hogyan változott a vasútállomás?

Az ungvári vasútállomás épülete 115 éves, a megállóhely sokkal idősebb – 147 esztendő. Ungváron 1872 óta fogadják és búcsúztatják az utasokat, de az állomás 1904-ben épült, és csodával határos módon megőrizte történelmi külsejét, pedig a szovjet időkben át akarták építeni az akkori idők stílusának megfelelően, „modern” üveg- és

Az első világháború éveiben az állomás környéke a temetővel határos, még teljesen beépítetlen külváros volt. Nehéz megmondani, hogy pontosan hol voltak a sírok. Feltételezik, hogy a vasúti átjárótól a mai Ungvár–2 rendező pályaudvarig temették el azokat a katonákat, akik a 2. számú tartalék katonai kórházban haltak meg (a mostani Munkácsi utcai vasúti átjáró környékén működhetett). Vannak arról szóló adatok, hogy a jelenlegi vasúthálózat és a vasút műszaki helyiségei alatt (más adatok szerint az állomás másik oldalán – az autóbussz-állomás környékén) nyugszik közel 10 ezer katona. Ezeket az

betonépületté alakítva. De nézzük sorjában az eseményeket.

Ungváron viszonylag későn jelent meg az állomás, a XIX. század legvégén. Akkoriban már működött a vasút Munkácson, Csapon, Beregszászon, Bátyuban és más településeken. A Magyar Északkeleti Vasút archív adatai szerint a vasútvonal Ungváron is áthaladt, 1872. augusztus 28-án a vasúti sínek Ungvárt összekötötték Csappal, ami lehetővé tette, hogy az itteni lakosok könnyebben eljuthassanak az európai fővárosokba, Budapestre vagy Bécsbe. Azt nem tudni, hogy akkoriban a sínek mentén volt-e állomás. Valószínű, hogy létezett valamilyen épület, hiszen a megállóhely a város szélén volt, ahol a puszta közepén csak egy-egy magányos házikó állt.

Az állomás nagy téglapépületét a múlt század legelején kezdték el építeni. Az 1904-es képezlapon már a működő állomás látszik, bár egyes forrásokban olyan adatok szerepelnek, hogy az épületet az 1904–1906-os évek folyamán építették. Az építész neve, aki ezt a kinézetre elég egyszerű, de időálló és szép létesítményt tervezte, nem maradt fenn. Az 1904-es évből származó képezlapon az is látszik, hogy az állomás peronja három vasúti sínparhoz vezetett. Az állomás mindkét oldalán épületek voltak, lehetséges, hogy műszakiak.

adatokat állítólag a prágai katonai levéltárban őrzött iratok bizonyítják. Más forrásokból úgyszintén ismert, hogy az állomástól kicsit távolabb – széles körű óvintézkedések mellett – temették el a kolerá- és hastífuszjárványok áldozatait. Nem is olyan régen, a múlt század '50-es éveiben számolták fel mindkét temetőt.

Az első világháború befejezése után, amikor Kárpátalja Csehszlovákia kötelékébe került, az állomás továbbra is ellátta funkcióit. Külseje nem változott, ezt az akkori kor fényképein is látni. 1921-ben az állomás

épületétől elindították az első autóbusszjáratot, amely a vasútállomásról a mostani Bábszínház térre vitte az utasokat, érintve a Radvánci (jelenleg Munkácsi) utcát, ahol a vámház állt.

Az évek során természetesen kiépítették az Ungvár megállóhelyet, de arról nem maradtak fenn adatok, hogy hány vonat haladt át a városon, és hány utast szolgált ki az állomás. Ismeretes, hogy az állomás történelmi épületének külalakjában az első komoly beavatkozás azután történt, amikor Kárpátalját a Szovjetunióhoz csatolták. Akkor az egész megyében elkezdték a keskeny nyomtávú vasútvonalakat széles nyomtávú sínparókra cserélni, mert ez terjedt el az ország többi részében. Épp akkoriban kezdett el teherforgalmi csomópontként is fejlődni az állomás. Az egyik szovjet útikalauzban olvashatjuk, hogy ha egy vonatba összegyűjtjük azt a támogatást, amelyet a barátság 30 éve alatt az SZSZKSZ Csehszlovákiába küldött, akkor ehhez legalább 7,5 millió vagonra lenne szükség. De abból megítélve, hogy az ungvári állomásról egy szó sem esik egyetlen, szovjet időkből származó útikalauzban sem, a város nem volt rá büszke.

A szovjet időkben többször át akarták építeni az állomást. Heorhij Kirpa egykori közlekedési miniszter említette, hogy az 1980-as moszkvai olimpia alkalmából a régi ungvári állomás helyén egy új, tisztes építést terveztek. Nehéz elképzelni, hogyan nézett volna ki. Csak örülhetünk annak, hogy a nagyfőnökség ezzel szemben Csapon épített egy új állomást a külföldi turisták számára.

Az ungvári vasútállomás hosszú évekig elég rossz állapotban volt. 1984-ben megpróbálták felújítani, ak-

kor kezdték rendezni a peront és részben az átjárókat, de nem fejezték be. Azt mondják, a hiányos finanszírozás miatt. Azután szintén nem volt pénz nagy volumenű

■ munkálatokra, így egészen 2004-ig úgy-ahogy létezett az állomás: régi, valamilyen érthetetlen, rózsaszín-fehér színekre festve, koszos mosdókkal és egy sor kereskedelmi vasbódéval körülvéve.

2004-ben az állomás, amely abban az

megváltozott az állomás. A felújítás idején 9 új sínpart fektettek le, aluljárót építettek, az új peronok fölé tetőt húztak. Ezenkívül kialakították a személyszállító kocsik felszerelési pontját, poggyszéleket és egy sor egyéb épületet. Persze, az építkezés idején való nagy sietség nemegyszer tudatott magáról. Először a szökőkút medencéje kezdett szivárogni, majd leszakadt az állomás régi és új épületét összekötő átjáró mennyezete. De mindenek ellenére az ungvári állomás Ukrajna legszebb és a legkényelmesebb állomásainak listáján szerepel. Az

investálni, felajánlottak egy 1,6 hektáros földterületet modern kereskedelmi-irodaközpont építésére. 2005 januárjáig a Konti a maga részéről kötelezettséget vállalt a tervdokumentáció elkészítésére és arra, hogy megtalálják a lehetőséget a környező házak lakóinak átköltöztetésére. Majd jött a Narancsos Forradalom, ráadásul a Konti elnöke, Tyimerbulatov úr az orosz Duma szenátora lett az Altáji vidék képviselőjében, és odavitte a társasága érdekeltségét. Akkor a Konti valamennyi meghatalmazását, jogát és kötelezettségét átadta a Konti Bud Uzshorod Kft.-nek (ezt a céget később a botrányos régiós párti képviselővel, Ihor Jeremejevvel hozták kapcsolatba). De a cég képtelen volt közös véleményt kialakítani az emberek átköltöztetését illetően. Akkoriban sok botrány kísérte az állomás előtti tér átalakítását. Az Állomás utcai lakosok azt állították, hogy áron alul akarják kivásárolni házaikat, a befektetők viszont arról győzködtek a közvéleményt, hogy a lakosok visszaélnék a helyzettel, akár 20 család-

tagot is bejelentenek, és mindegyikükért kárpótlást követelnek.

Az elköltöztetési botrány egészen 2010-ig tartott, amikor is a városi tanács elismerte, hogy a cég képtelen teljesíteni a projekt megvalósításának feltételeit. A város új befektetési-építési pályázatot hirdetett a H. Kirpa tér irodai-kereskedelmi rendeltetésű objektumokkal való beépítésére. De telt az idő, és egyetlen vállalatot sem érdekelt a pályázat. A terület most is elhanyagol-

évben ünnepelte 100. születésnapját, új életet kapott. Március 19-én, miután a fundamentumnak kivájt mély gödörbe elhelyezték az utókornak szánt időkapuszulát, gőzerővel beindult a munka. A vasutas építómunkások elé bonyolult feladatot állítottak: mindössze 8 hónap alatt kellett gyakorlatilag a nulláról felhúzni egy új épületet, egyesítve azt a régi állomással. A hatalmas építkezési gödör területén naponta három műszakban 900–1200 építőmunkás dolgozott.

Nem egészen 8 hónap alatt a régi állomás helyén egy új állomás-komplexum nőtt ki. Erkeztek nem csupán felépíteni, de be is rendezték minden szükségessel ahhoz, hogy Ungvár korszerű és nagy kapacitású vasúti csomóponttá váljon. A munkálatok összértéke 180 millió hrivnyát tett ki. Ezért a pénzüsszegért a város egyszerre két állomást kapott: egy helyiérdekűt és egy távolsági. A helyiérdekű járatok utasait az 1904-ben épített épületben szolgálják ki. Az újban, amelyet a kárpátaljai várak mintájára toronnyal láttak el, hatalmas váróterem, kényelmes pihenőszobák jelentek meg, lett külön terem a pénztáraknak, valamint csomagmegőrző, egészségügyi szoba, rendőrségi részleg, étterem stb. Az egész infrastruktúrát a modern kor követelményeinek megfelelően alakították ki, és alkalmazkodtak a fogyatékkal élők igényeihez is. A központi váróteremben még egy nagy szökőkút is helyet kapott, igaz, szinte soha nem működik.

De nemcsak az állomás épülete újult meg. 2004-ben a homlokzati oldalon egy szép teret alakítottak ki, amelyet később, Heorhij Kirpa ugyanazon év decemberében történt tragikus halála után róla neveztek el. A sínek felől nézve a felismerhetlenségig

idelátogató turisták pedig már a peronon elkezdik az emlékfotók készítését.

Ezzel akár be is fejezhetnénk a történetet, de az ungvári állomásról szóló írás nem lenne teljes, ha nem említenénk meg az állomás előtti terület körüli huzavonát. Amióta gyökeresen megváltozott az állomás külalakja, a környékén található régi, balesetveszélyes házak egyáltalán nem illelnek bele a környezetbe. A város vezetőket kitalálta, hogy befektetőket von be az egész tér átépítésébe. Az erre kiírt pályázatot még 2004 júniusában a moszkvai Konti társaság nyerte meg. A moszkvaiaknak, akik 108 millió dollárt terveztek Ungvárba

tan áll. A balesetveszélyes házakat a város egy magas fémkerítés és hatalmas rekamlátblák mögé rejtette. Úgy tűnik, a régi városnak ez a része pusztulásra lett ítélve, mert vagy széthullik idővel, vagy lebontják egy soron következő kereskedelmi-irodai csoda építése miatt.

Tetyana Literáti
Fordította: Rehó Viktória

Széchenyi Zsigmond nyomában

(Naplójegyzet)

Ez év augusztusában múlt 42 éve, hogy megkaptam első hivatalos vadászenvedélyemet. Az is igaz azonban, hogy mióta eszemet tudom, kapcsolatban voltam a vadászattal. Ezt a szenvedélyt apai ágon örököltem, mivel apám és nagyapám is valamilyen formában kapcsolatban voltak az erdőjárással és a vadászattal. Olvasni mindig nagyon szerettem, és a korosztályomtól eltérően, akik Karl May-könyveket bújtak, én inkább a vadászirodalmat részesítettem előnyben. Nagyon szerettem Nadler Herbert, Kittenberger Kálmán, Nemeskéri-Kiss Sándor, Fekete István, Thurn-Rumbach István, Maderspach Viktor és természetesen Széchenyi Zsigmond írásait. Abban az időben nem volt könnyű hozzájutni az említett könyvekhez, ezért egymásnak kölcsönöztük, vagy valamilyen úton Magyarországról hozattuk el nem kevés pénzért. Valamennyi író könyvét szívesen és élvezettel olvastam, de Széchenyi *Ahogy elkezdődött és Ünnepnapok* című önéletrajzi írásait többször is elolvastam. Ezekből a kötetekből gazdagítottuk egy kissé vadászati ismereteinket.

Sajnos, a szovjet rendszerben – de még napjainkban is – Kárpátalján és az ország más területein a vadász kultúra igen alacsony színvonalú, nem beszélve a vadászetikáról.

Tavaly nyáron egyik unokahúgom, aki tudta, mennyire szeretem a vadászirodalmat, megajándékozott egy Széchenyi Zsigmond-ról szóló, az ő életét bemutató új könyvvel, amelyet Gyorgyevics Tamás írt *Széchenyi Zsigmond élete* címmel. Kimondhatatlan volt az örömöm, különösen akkor, amikor megtudtam, hogy Zsiga bácsi második felesége még élő személy, és éppen az említett unokahúgom és nővére gondozzák.

Ez év augusztusában, amikor Magyarországra kellett utaznom, kieszközöltem a hűgaimtól, hogy valamilyen úton-módon találkozhassem Széchenyi Zsigmond második feleségével, Hertelendy Margittal, „Mangi nénivel”. Augusztus 25-re, épp Lajos-napra esett a találkozó. Ennél nagyobb ajándékot nem is kaphattam volna a névnapomra. Sohasem fogom elfelejteni, amíg élek.

Stók Lajos Hertelendy Margittal, „Mangi nénivel”

Verőfényes meleg vasárnap délelőtt volt. Máskor is voltam már lámpalázás, de az akkori különös eset volt. Mégiscsak egy grófnővel fogok találkozni, aki legkedvesebb írónak a felesége volt, és aki Széchenyi Zsigmond utolsó könyvének, a *Denaturált Afrikának* fényképeit készítette, résztvevője volt az akkori expedíciónak.

Dobogó szívvel csöngettem be a Luganda utcai ház ajtaján. Megelégedsemre Irma húgom nyitott ajtót, ez egy kissé enyhített izgalmaimon. Leültetett az előszobában, ott vártam meg Mangi nénit. Nem várokotatott sokáig, még nem is érkeztem igazán szétnézni a háború után megmaradt trófeák között, Mangi néni már ott is volt.

Egy igen kedves, idős asszonyt láttam magam előtt, bemutatkoztunk egymásnak. Mangi néni ragaszkodott hozzá, hogy előbb a reggeli, és csak utána a beszélgetés. Feszélyezve éreztem magam a reggeli közben, amit Mangi néni észre is vett, és biztatott, hogy fogyasszak nyugodtan, ne érezzem magam kényelmetlenül. En-

Gyorgyevics Tamással a balatonalmádi villában

gem azonban továbbra is izgalomban tartott az a tudat, hogy kinél vagyok és kivel reggelizem, nehezen tudtam lenyelni az egyébként ízletes falatokat.

Reggeli után leültünk a nappaliban, ahol több órán át beszélgettünk

különböző régi dolgokról, főleg a *Denaturált Afrika* c. könyvről. Később Mangi néni engedélyével és Irma húgom kalauzolásával körbenéztem Széchenyi Zsigmond még fennmaradt trófeái között, és néhány fényképfelvételt is készíthettem. Ezek után Mangi néni dedikálta nekem Gyorgyevics Tamás Széchenyi-könyvét, és mivel tudta, hogy érdeklődöm a vadászirodalom iránt, megadta az író címét és telefonszámát.

Nemsokára meg is látogattam az író balatonalmádi villájában. Így vált valósággá az a vágyam, amit valaha elképzelni sem mertem, hogy a nagynevű gróffal, vadással, Afrika-kutatóval – aki Almásyval, Horthy Jenővel és még sok híres emberrel vadászott együtt, könyveket írt, és a kommunisták kegyetlenül megalázták emberi mivoltában – találkozhattam, lakásában járhattam, s lelkiemben gazdagodhattam.

Stók Lajos
Visk, Kárpátalja
(2019. október 31.)

„Örzeni kincses temetőket...”

Temetőfeltérképezés Beregszászon

Befejeződött a beregszászi köztemető egykori római katolikus részében található sírok felmérése, melyet a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Lehoczky Tivadar Intézetének munkatársai és a főiskola diákjai végeztek a Beregszászi Keresztény Értelmiségiek Szövetségének felkérésére. Több napi fáradtság munkába telt a temető e részének parcellákra osztása, s a mintegy 2000 sír lefényképezése és GPS koordinátáinak meghatározása. Mindez kettős céllal készült. Egyrészt azért, hogy a világon bárhol élő, Beregszászból elszármazottak meg tudják találni szeretteik végső nyughelyét, illetve azért, hogy

megjelöljük az egykor híres beregszászi értelmiségiek sírjait, akik egykor sokat tettek városunkért. E program keretén belül valósult meg a Linner és a Benda család tagjai sírhelyének felújítása. (A Linner család sírhelyére 2018 őszén Beregszász megyei jogú város önkormányzata új gránitablákat helyezett ki, amellyel méltóvá tette a család sírhelyét. Köszönet érte!) Megújult Strbán Anna, a Beregszászi Magyar Gimnázium jövőjének sírja, aki saját jövedel-

A forradalom bölcsőjénél

■ méből vásárolta meg azt a telket, melyen később a város polgárainak közadakozásából megépült az akkori internátus, amely ma a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium épülete. Ugyancsak megújult Zahoray János és Zapf László gimnáziumi tanárok, Buzáth Kamill egykori beregszászi polgármester sírja, valamint a beregszászi köztemető e részében nyugvó 1848–49-es honvédek sírjai.

A sírok diákok által történő gondozásában nagy tapasztalatokat szerzett Gergelyné Tőkés Erzsébet, aki a kolozsvári Házsongárdi Temetőért Alapítvány motorja, s aki a Beregszászi Magyar Konzulátus jóvoltából október 17-én Beregszászba látogatott. A vendég szakmai fórumot tartott a témában érdekeltek számára a konzulátus Gulácsy termében, valamint szövetségünk elnökségével kilátogatott a köztemetőbe. Az eseménytől fellelkesülve a beregszászi iskolások – a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium, a Beregszászi 4. Sz. Kossuth Lajos Középsiskola, valamint a Beregszászi 6. Sz. Általános Iskola diákjai október 28-án virágokat ültettek a felújított sírokra. Minden iskola vállalta néhány híresség végső nyughelyének további gondozását.

A Beregszászi Keresztény Értelmiségiek Szövetsége a Rákóczi-főiskolával közösen egy kiadvány megjelentetését tervezi a beregszászi temetőben nyugvó hírességek sírjainak fényképeiből. Szeretnénk, ha ezek a sírok méltó állapotban megmaradnának az utókor számára. A sírok rendbetételéhez nyújtott segítségért köszönetet Magyarországi Külgazdasági és Külügyminisztériumának valamint Magyarországi Beregszászi Konzulátusának.

Jakab Eleonóra,
a Beregszászi Keresztény
Értelmiségiek
Szövetségének elnöke

Tábor Jánossal, a Kispesten élő építészmérnökkel a Polgárok Házában ismerkedtem meg. Tartalmas, őszinte kapcsolatunk már több éve tart. Magam is tapasztaltam, de számos „bizonyítékkal” is találkoztam: közmegebecsülésnek örvendő személyiség ő, aki tisztos kora ellenére napi szinten jelen van nemcsak a főváros, hanem az ország politikai-társadalmi életében: tervez, szervez, lebonyolít, agítál, vitázik, példát mutatva mindenhol és mindenkor a köz érdekében végzett áldozatos munkájával. Közreműködött – természetesen térítésmentesen – a XIII. kerületi Budapest-Vizafogó Szent Márton plébániatemp-

Tábor János és felesége

lom szakszerű felújításában, de szervezi a kárpátaljai magyarok és ruszinok támogatását célzó élelmiszergyűjtést és -szállítást is (nem első alkalommal).

„1952 szeptemberében a Műegyetem épületében már a közelmúltban kettévált egyetem működött.

A Budapesti Műszaki Egyetemen (BME) gépészmérnök, villamosmérnök és közlekedési karokon volt szakképzés.

1952. szeptember 2-án a kb. 520 fős építészmérnöki karon kezdtem egyetemi tanulmányaimat. Két évben egy-egy hónapos nyári katonai kiképzés után jutottam el 5. éves (9. féléves) építészhallgatóként 1956. október 22-éhez. Véleményem szerint október közepén a szegedi „paraszt” tovább élesztve – a Műegyetem aulájában kb. 500 fős nagygyűlésen, majd a 23-i, a Műegyetem kertjében megtartott nagygyűlés után több ezren vonultunk koszorúzni a Bem-szoborhoz.

Előzmények:

A felsőoktatásban tanuló diákok autonóm, érdekvédelmi és politikai szervezetét kívánták újjaalakítani: Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége (MEFESZ) név alatt, a DISZ (Dolgozó Ifjúsági Szövetség) helyett. 1956. október 17-én Szegeden megalakult a MEFESZ, amelyről október 21-én a Szabad Ifjúság tudósított. Így jutott el a hír Budapestre. Megjegyezném, hogy október 17-én a XI. kerületi Bercsényi utcai diákszállóban is volt egy hasonló gyűlés.

Október 19-én a Műszaki Egyetem (BME) I. ker. Hess András téri diákszállójából (1200–1400 fő) ún. DISZ menza mozgalommal indult, majd október 22-re – a szegedi hírek hallatán – az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem (EKME) DISZ bizottsága, élén Szabó Sándor titkár, 5. éves építészhallgató „társam” szervezte du. 3-ra az Aulába a nagygyűlést. Reggelre a két egyetemmel széttagolt Műegyetem „egymásra” talált.

Közben okt. 20-án a huszadik műegyetemi (építőmérnöki) diákszállón (XI. ker. Bartók Béla út) is üléseztek.

Ebben az időben Apró Antalné volt a kerületi pártbizottság titkára. Sűrűn jött tanácskozni a Műegyetem pártbizottságára. A szegedi gyűlésen arról beszéltek a résztvevők, hogy egyetemi reformokra van szükség, meg jó lenne, ha Nagy Imre

Köteteket lehetne (és kellené) írni fordulatokban gazdag életpályájáról, emberbaráti cselekedeteinek sorozatáról, személyes varázsáról, párját ritkító intelligenciájáról, hazája, nemzete iránti elkötelezettségéről.

Én arra kértem, vesse papírra emlékeit az 1956-os forradalomról és szabadságharcáról, mert aktív résztvevője volt a „szikra lángra lobbantásának”.

Nem kellett sokáig várakoznom. Legnagyobb örömmre postázta címemre írását, amelyet – beleegyezésével – mint autentikus kordokumentumot, szó szerint közlök.

Szőllősy Tibor, Nyírmada

lenne a miniszterelnök. A vári (Hess András téri) diákszállóban is születtek jelszavak: „Ne csináljunk mindent késve, Nagy Imrét a vezetésbe!”

Így született meg a három műegyetemi diákszállóban: „Ötvenhat lelke!”

Ezért is próbáltuk október 22-én este az Aulába hozni Nagy Imrét a rózsadombi Orsó utcából. Apróné már telefonon megtudta a pártbizottságtól, hogy Nagy Imre nincs Budapesten. Ezt csak akkor hittük el, amikor küldöttségünk taxival visszaért az Aulába.

Tehát a huszoneves egyetemi diákság Nagy Imrében látta a reformlehetőségek kibontakozását. Ezt láttuk a kommunista Marian István alezredesben is, hisz nyitottan jött közénk és nyitott volt gondolataink, törekvéseink befogadására.

Marian Istvánról:

Eredeti nevén Weil Béla, 1924. július 24-én született Szilágycsechen (Szilágymegye, Erdély). A 11 gyermekes, vallásukat nem gyakorló „asszimilálódott” zsidó család 10. fiúgyermeké volt. Szüleit korán elveszítette, és csak apja halálakor tudta meg, hogy zsidó. Katonai főiskolákat végzett. 1956 nyarán egy nagy műegyetemi delegációval (egyetemi tanárok) volt életében először a Szovjetunióban. Az ottani „élmények”, látottak alapján érte az első csalódás. Szerintem ez is vezethette az 56-os műegyetemi, majd a forradalmi eseményekhez.

Marian István alezredesi rangban a BME Páncélos Tanszékének a parancsnoka volt.

1957. március 9-én mint a Műegyetem volt nemzetőrparancsnokát letartóztatták. 1958-ban életfogytiglani büntetést kapott, 6 és fél évet volt börtönben.

2004. december 25-én 80 évesen hunyt el. Posztumusz altábornagy.

2006 októberében az akkor regnáló kommunista Dr. Molnár Károly rektor a Műegyetem kertjében emlékművet állított, de a 22-i megemlékezést az Aulában nem engedélyezte.

Dr. Súlyom László köztársasági elnök az utcán, az épület lábátánál – nem az épület belső falán lévő emléktáblánál – koszorúzott, legnagyobb felháborodásunkra! A további szomorú „események” ismertek!

SZEPTEMBER

Szeptember 1. Erkel *Hunyadi László* című operájának koncertszerű előadására került sor a Beregszászi Arénában Magyarország Beregszászi Konzulátusának szervezésében.

Szeptember 1. A Pro Arte – Munkács civil szervezet szervezésében (elnöke: Matl Péter munkácsi szobrász, ügyvezető igazgatója: Matl Árpád) a Szolyva melletti Királyfiszálláson (Szolocsin) lévő Kvitka Polonini üdülő területén megnyílt a VI. Kárpátaljai Nemzetközi Szobrásztábor a család témakörben. A nemzetközi tábor résztvevői neves művésznők voltak: Daria Aljoskina (Lemberg), Rostás Beáta (Eger), Olena Dodatko (Kijev), Rhea Marmentini (Spanyolország), Jitka Kusova (Csehország).

Szeptember 2. Megkezdődött az új tanév a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Felsőfokú Szakképzési Intézete (FSZI) 334 diákja és tanárai számára. Soós Katalin, az FSZI igazgatója a beregszászi római katolikus templomban tartott ünnepségen elmondta, hogy immár a hatodik tanévet kezdik az intézmény történetében. Az iskola diákjai 98%-os eredménnyel teljesítették a ZNO vizsgáit, amivel a kárpátaljai iskolák között a 42., míg a koledzsek között az első helyen áll a megyében. Az igazgató üdvözölte az intézménybe felvételt nyert 102 elsős fiatait, akiknek kitartást és eredményes munkát kívánt. A tanévnyitón beszédet mondott Illés Boglárka, az Emberi Erőforrások Minisztériuma ifjúságpolitikáért és esélyteremtésért felelős helyettes államtitkára, Barta József, a KMKSZ és a Kárpátaljai Megyei Tanács elnökhelyettese. Orosz Ildikó, a Rákóczi-főiskola rektora záróbeszédében elmondta: a fiatalok bizonyították, hogy az intézménybe való felvétellel a sikeres és eredményes oktatást választották, kitartó munkájukat pedig pár év múlva diploma koronázhajta meg.

Szeptember 2. Tanévnyitó ünnepségek zajlottak le a kárpátaljai magyar tantervű iskolákban is. Elhangzott, hogy az iskolák magyar tagozatainak első osztályába mintegy 150-nél több gyereket írtak be, mint tavaly. A 2019/2020-as tanévben a magyar tagozaton 2162 elsős kezdhetett meg tanulmányait. Hetven kárpátaljai rászoruló diák vehetett át iskolakezdeti tanszertárgyat az Ökumenikus Segélyszervezet jóvoltából Beregszászon.

Szeptember 3. Megnyílt Soltész Péter egyéni kiállítása Magyarország Ungvári Főkonzulátusán. A szép számban megjelent érdeklődőket Kuti László első beosztott konzul köszöntötte. Buhajla József főkonzul röviden ismertette a képzőművész életpályáját.

Szeptember 6–8. A Kárpátaljai Magyar Egészségügyi Dolgozók Társasága (KMÉDT) és a Magyar Egészségügyi Társaság (MET) IX. Dr. Novák Endre-napok címmel nemzetközi konferenciát rendezett Aknaszlatinán. A Kárpát-medence magyar orvostársadalmának jeles képviselői előtt előadást tartott Dupka György történész is a 75 éve szovjet fogságba került magyar orvosokról, akik a hadifogolytáborokban életmentő tevékenységet folytattak, gondosan ápolták rabtársaikat. Bár összes felszerelésük a két kezük és problémamegoldó szakmai tudásuk volt, számos túlélő fennmaradt levélben, visszaemlékezésben köszönte meg a lelkiismeretes orvosok szeretetteljes segítségét és az ápolást.

Szeptember 7. Csongoron, a helyi református templomban a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) szervezésében megtartották a kárpátaljai magyar iskolák központi tanévnyitó ünnepségét.

Szeptember 7–8. Magyarország Ungvári Főkonzulátusa harmadszor szervezte meg a hUNGary Fest hagyományörző gasztrokulturális fesztivált Ungváron. A főkonzulátus előtt, az Ung partján tartott családbarát rendezvényen hagyományörző együttesek, tánc csoportok és zenekarok szolgáltatták a kulturális programot. A fesztivál második napján sor került a Hungarikum rajzpályázat eredményhirdetésére is.

Szeptember 7–8. A III. hUNGary Fest keretében Magyarország Ungvári Főkonzulátusa szervezésében az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézetének Bercesényi Miklós Könyvtárában *Magyar östörténet a természettudomány tükrében* címmel előadást tartott Bíró András Zsolt antropológus kutató (Magyar Természettudományi Múzeum), a Kurultaj Magyar Törzsi Gyűlés főszervezője.

Szeptember 7–8. Hatodik alkalommal adózott fesztivállal Dobó István emlékének a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet Császlócon és Szerednyén.

Szeptember 8. Ünnepelesen megnyitotta a 2019–2020-as tanévet a négy kárpátaljai református líceum az ungvári járási Nagydobronyban, ahol átadták a magyar kormány támogatásával felújított és új létesítményekkel bővített helyi líceumot. Pánczél Károly, az Országgyűlés nemzeti összetartozás bizottságának elnöke többek között köszönetét fejezte ki a Nagydobronyi Református Líceum pedagógusainak, akik az utóbbi 25 év során több mint 700 diákot bocsátottak újtukra. A jövőbe történő beruházásnak nevezte, hogy a magyar kormány 398 millió forintos támogatásából megújult, kollégiumi férőhelyekkel, tornateremmel és hat tanteremmel bővült a nagydobronyi intézmény. A tanévnyitón elhangzott, hogy a négy kárpátaljai református líceumban összesen 512 diák kezdte meg az új tanévet. A tanintézetekben folyó oktatás színvonalát jelzi, hogy az idén érettségizett 145 diák közül 136-an folytatják felsőoktatási intézményekben a tanulmányaikat.

Szeptember 13. A Kvitka Polonini üdülő parkjában került sor a Pro Arte – Munkács civil szervezet által szervezett nemzetközi szobrásztábor záróünnepségére. A vendégeket Matl Péter elnök köszöntötte, aki bemutatta a család témájú öt szobor alkotóit is. Köszöntő beszédet mondott Szilágyi Mátyás beregszászi főkonzul és Brenzovics László, a KMKSZ elnöke. Ezután a szervezők a családot jelképező szobrocskákat adták át a táborban részt vevő szobrászoknak és a meghívott vendégeknek, majd mindenki megcsodálhatta a különleges műveket, amelyeket a Kárpátalján elindított szoborút jegyében Péterfalva és társközségei kaptak meg.

Szeptember 13–14. Kilencedik alkalommal rendezték meg a Kárpátaljai Felső-Tisza-Vidéki Magyarok Találkozóját, a Feltisztát.

Szeptember 14. A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség szervezésében a beregszászi Barátság Stadionban zajlott a XXIV. Kárpátaljai Magyar Zenésztalálkozó. Az est fénypontja az idén fennállásának 57. évfordulóját ünneplő Omega együttes kétórás koncertje volt.

Szeptember 14. A Kárpátaljai Rózsahölgyek Társasága második alkalommal tartotta meg Jótékonyági Rózsabálgját, amelyet gasztronómiai bemutatóval és ételkóstolóval kötöttek egybe. A Magyarország Beregszászi Konzulátusával közösen szervezett est bevé-

teléből nehéz sorsú gyermekeknek rendeznek egy örömteli napot.

Szeptember 14. Nyílt napot tartottak a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeumban, amelynek keretében valamennyi állandó tárlat megtekinthető volt. Ezek a 17–20. századi ukrán, magyar és nyugat-európai alkotók munkáit sorakoztatják fel.

Szeptember 15. A beregszászi római katolikus egyházközség idén is csatlakozott az Ars Sacra rendezvénysorozathoz, amely arra hivatott, hogy a néző a művészi alkotásokon keresztül találkozzon a transzcendenssel. Ebből az alkalomból a budapesti Újszínház két színésze – János Dávid és Gregor Bernadett dr. Fazekas István drámaíró és teológus *Pilátus éjszakája* című történelmi drámáját mutatták be a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházban.

Szeptember 18. Csaknem egy évvel elkészülte után adták át hivatalosan is a Karácslvai Szent Mihály Görögkatolikus Óvodát. A rendezvényen részt vett Potápi Árpád János nemzetpolitikáért felelős államtitkár, Buhajla József, Magyarország ungvári külképviseletének főkonzulja, valamint Szilágyi Mátyás beregszászi főkonzul. Az átadó ünnepséget Dobsa Aranka, a Szent Mihály Óvoda vezetője és Tóth Jenő atya, helyi parochus nyitotta meg. Potápi Árpád János államtitkár szónoklatában többször is hangsúlyozta, hogy nemcsak a teljesen magyar anyanyelvű gyerekek számára épült az óvoda. Fontos, hogy a vegyes házasságokból született gyerekek is jól felszerelt, biztonságos közegben nevelkedjenek, s éljék meg gyerekkorukat.

Szeptember 18. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) tanévnyitóját a hagyományoknak megfelelően a beregszászi református templomban tartották. Orosz Ildikó, a II. RF KMF rektora beszédében elmondta, hogy a 2019/2020-as tanévben 746 diák kezdte meg tanulmányait BSc szintű képzésen, 333 fiatal részeseül ifjú szakember képzésben és 327 tanuló iratkozott be az Ukránrajnában nem akkreditált képzésekre. A főiskola felnőttképzési központja által szervezett tanfolyamokon Kárpátalja különböző településein 3675 diák részeseül képezésben.

Szeptember 21. Az Ungvári Magyar Főkonzulátus és a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet közös szervezésében az ungvári várbán megrendezték a II. Bercesényi Jótékonyági Bált. A társasági esemény teljes jegybevételét, a további jótékony felajánlásokat és a licitre bocsátott művészi alkotásokért befolyt összeget a Nagydobronyi Irgalmas Samaritanus Református Gyermekotthonnak ajánlották fel.

Szeptember 22. Gróf Bercesényi Miklós, Ung vármegye egykori főispánja, aransarkantyús vitéz és felesége, Csáky Krisztina emlékére és tiszteletére az ungvári várbán a Pro Cultura Subcarpathica szervezésében megrendezték a III. Bercesényi Fesztet. Felléptek a népi tánc csoportok, bemutakoztak a kézművesek, hagyományörzők és a tűzszonglőrök. A programot a Bagossy Brothers Company fellépése zárta.

Szeptember 24. Beregszászon, a Rákóczi-főiskola Gross Arnold termében megnyitották Erfán Ferenc egyéni tárlatát a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT) szervezésében.

Szeptember 24. Magyarország Beregszászi Konzulátusának Gulácsy-termében megrendezték a *kakukknővér* című, Vári Fábrián László által lefordított ruszin és ukrán balladákat közreadó gyűjtemény bemutatóját. ➤

Szeptember 25. Magyarország Beregszászi Konzulátusa Gulácsy-termében megnyílt Gogola Zoltán egyéni tárlata.

Szeptember 28. Másfél éves munka után megnyitották a Nagyszőlősi Szent József Magyar Katolikus Bölcsőde és Óvoda új épületét, amely már négy csoport befogadására vált alkalmassá. A katolikus óvodát Majnek Antal munkácsi megyés püspök megáldotta és felszentelte az ünnepség keretében.

OKTÓBER

Október 3. *Időfonal* címmel színpadi produkciót mutattak be Beregszászon, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházban.

Október 4. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán az Öregdiák Szövetség szervezésében megrendezték az Öregdiák Mini Expót, ami után TNT-koncertre került sor.

Október 5–6. Színházi nevelési képzést szervezett a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház. A foglalkozásokat Gyevi-Bíró Eszter, a budapesti Kolibri Gyermek- és Ifjúsági Színház színházi nevelési koordinátora, rendező nő tartotta a beregszászi teátrum nagytermében a társulat tagjai számára.

Október 5. Tiszapéterfalván, a felújított művelődési házban a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI), az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ), a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége (MEKK), a Tiszapéterfalvai Községi Tanács szervezésében tartották a XXIX. Kárpátaljai Magyar Folklorfesztivált. Szabó Tibor moderátor nyitóbeszéde után a BorzsaVári Népi Együttes és a Hangicsáló ifjú előadói a remény és a megmaradás gondolatait központba helyezve kezdték meg a seregszemle programját. Ezt követően a palágykomoróci Illár Viktória átadta a rendezvénysorozat jelképes stafétáját Dudics Amandának, a helyi kultúrház vezetőjének, aki az ötödik péterfalvai szalaggal díszíthette azt. A köszöntők elhangzása után a fiatalabb és az idősebb nemzedék néptáncos, népzeneész, népdalénekes képviselőinek produkcióit láthatta-hallhatta a közönség. Összességében 22 együttes, majd 300 fellépő, hatalmas vastaps-orkánok és igen jó szórakozás a fesztivál mérlege.

Október 5. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán rendezték meg a Kárpát-medencei Magyarok Zenéje 2019 programsorozat koncertjét. A rendezvény kezdetén Böszörményi Gergely, a Stereo Kft./Periferic Records igazgatója és Békésyné dr. Lukács Angéla, Magyarország Beregszászi Konzulátusának konzulja köszöntötte a megjelenteket. Az esten fellépett a Sodró együttes és a Servet zenekar, akik az autentikus csángó népzene világába kalauzolták az érdeklődőket.

Október 6. Az aradi vértanúkra emlékeztek Nagyszőlősen, a Perényi Zsigmond-mellszobornál. A megemlékezés központi szónoka, Potápi Árpád János nemzetpolitikaért felelős államtitkár beszédében kiemelte: „Perényi Zsigmond életpéldája azt üzeni, hogy magyarságunkat, annak megőrzését minden érdek elé kell helyezniünk, saját közösségünkért ki kell állnunk, saját lehetőségeinkhez mérten kell harcolnunk érte a legjobban”. Ezzel kapcsolatosan fejtette ki gondolatait Brenzovics László, a megemlékezést szervező Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) elnöke is, aki többek között rámutatott: a magyar kormány támogatásával sikerült helyreállítani a Be-

regzsászhoz tartozó Beregardóban a Perényi-kastélyt, ahol Perényi Zsigmond született, s ott Perényi Kulturális Központot fognak létrehozni. Perényi Zsigmond követésre méltó bátorságát, a mának szóló üzenetét tolmácsolta beszédében Zubánics László, az UMDSZ elnöke és Rezes József, a megyei állami közigazgatási hivatal nemzetiségi és vallásügyi főosztályának vezetője. A kulturális műsorban közreműködtek a Perényi Zsigmond középiskola és a Péterfalvai Református Líceum diákjai.

Október 6. Báró Perényi Zsigmondról emlékezett meg a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Beregszászi Alapszervezete a felújítás alatt lévő beregardói Perényi-kastély udvarán. Beszédet mondott Szilágyi Mátyás, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja, Orosz Ildikó, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektora, Molnár D. István, az alapszervezet elnöke. A Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium növendékeinek és a beregardói református gyülekezet kórusának felemelő műsorát követően a résztvevők megkoszorúzták báró Perényi Zsigmond emléktábláját.

Október 6. Az aradi vértanúk kivégzésének 170. évfordulójára emlékezett a Beregszászi Római Katolikus Egyházközség a Pásztor Ferenc Közösségi Házban, ahol id. Csobolya József nyugalmazott történelemtanár tartott előadást. Molnár János beregszászi esperes-plébános az egyház szempontjából közelítette meg az emléknapot. A tizenhárom emberszeretetét, hitét, hazafiságát, összefogását emelte ki beszédében Békésyné dr. Lukács Angéla konzul asszony, aki egyben meg is köszönte a zenés-irodalmi műsor szervezőjének, Krajnik Irénnek és a Szent Kereszt kórusnak, hogy a jelenlévők a dalok, versek által közelebb kerülhettek a történelmi esemény megértéséhez.

Október 7. Ünnepi tanévnyitót tartott a Nagydobronyi Szakképzési Központ a község református templomában. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) a Mátészalkai Szakképzési Centrummal, valamint a Baross László Mezőgazdasági Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégiummal kötött együttműködése alapján 2019 szeptemberében közös képzéseket indított Nagydobronyban. Hét szakon – autószerelő, villanyszerelő, hegesztő, mezőgazdasági gépésztechnikus, szakács, fodrász, kozmetikus – 95 diák kezdte meg tanulmányait a szakképzési központban. Az oktatási intézmény ünnepélyes tanévnyitóján beszédet mondott Potápi Árpád János, a Miniszterelnökség nemzetpolitikaért felelős államtitkára, Orosz Ildikó, a II. RF KMF rektora, Rostás János kancellár a Mátészalkai Szakképzési Centrum képviselőjében, Kerezsi István, a Baross László Mezőgazdasági Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium igazgatója, valamint Menner Ákos, az Innovációs és Technológiai Minisztérium tisztségviselője. A tanévnyitót követően ünnepélyes keretek között átadták a nagydobronyi szakképzési bázis oktatási épületét és kollégiumát.

Október 9. Az 1944-es szovjet bombázás közel kétszázötven áldozatára emlékeztek Beregszászon. Magyarország Beregszászi Konzulátusának szervezésében a helyi köztetető honvédpárcellájában rótták le kegyeletüket a résztvevők, majd a Pro Cultura Subcarpathica (PCS) szervezésében a városi vonatállomás épületén elhelyezett emléktáblánál tisztelegtek az áldozatok emléke előtt. A megemlékezést

dr. Orosz Ildikó, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektora, a PCS elnöke nyitotta meg. Balogh Marianna előadásában elhangzott Radnóti Miklós *Nem tudhatom* című költeményének megzenésített változata. A rendezvényen felszólalt Szilágyi Mátyás, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja, valamint Illésfalvi Péter, a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum külhoni hadisírgondozó osztályának vezetője.

Október 10. A Kárpátaljai Határmenti Önkormányzatok Társulása (KHÖT) közgyűlést tartott Jánosiban, a Helikon Hotelben, ahol a megjelent polgármesterek és önkormányzati vezetők a hivatalosan decentralizációnak nevezett közigazgatási reformmal kapcsolatos tapasztalatokat beszélték meg, illetve egyeztettek elképzeléseiket. Babják Zoltán, a KHÖT elnöke, Beregszász város polgármestere elnökletével a közgyűlés nyilatkozatot fogadott el, amelyben a felsőbb hatalmi szerveket arra kérte, hogy tegyék lehetővé egy Beregszász központú povit (járás) létrehozását a Kárpátalján.

Október 12. Beregszászon a szőlő és bor szerelmesei előtt megnyitotta kapuit a Chateau Chizay borászati múzeum.

Október 12. Negyedik alkalommal rendezték meg a Nagyberegi Csipkebogyó- és Beregi-összes-fesztivált. Az esemény főszervezője az Együtt Beregért civil szervezet, a társszervező a helyi polgármesteri hivatal és a református egyházközség volt. A rendezvényt Pirigy Gergely tárogatójátéka nyitotta meg, majd Bíró András, a fesztivál ötletgazdája, Hajgató Tamás, Magyarország Beregszászi Konzulátusának konzulja, Tarpai József, a Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács tiszteletbeli elnöke, Sin József, a Beregszászi Járási Tanács és a KMKSZ Beregszászi Középszintű Szervezetének elnöke, Halász László, a Beregszászi Járási Állami Közigazgatási Hivatal Művelődési és Turisztikai Osztályának vezetője és Püspöki Attila, Nagyberg polgármestere köszöntötte a jelenlévőket. Ezután egy már hagyománnyá vált momentummal folytatódott a rendezvény, három személyt díszpolgárrá avattak: Tóth Dóra tanítónőt, Profúz Marianna szövegíró, Ukrajna Népművészeti Mesterét és Géczy Tihamért, a Nagyberegi Középségi igazgatóját. Ezután a Beregszászi Járási Állami Közigazgatási Hivatal is dicsérelt oklevélben részesítette Géczy Tihamért, Lejzo Tetyjánát, Nagyberg község orvosnőjét és Tóth László református lelkészt a községben végzett áldozatos munkájukért. A nap további részében színes kulturális programok várták az érdeklődőket.

Október 13. A Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet (PCS) hetedik alkalommal rendezte meg Bethlen Gábor fejedelem emlékének adózva hagyományörző fesztiválját Huszton.

Október 15. Az ungvári Szocsa László szobraiból nyílt kiállítás Magyarország Beregszászi Konzulátusának Gulácsy-kiállítótermében.

Október 15. Magyarország Ungvári Főkonzulátusának előcsarnokában az ungvári Brinkács István kiállítását Kuti László első beosztott konzul nyitotta meg, aki egyben ismerte a 70 éves művész életútját.

Október 20. A Rákóczi-emlékvén alkalmából a budapesti Új Nemzeti Kamara Színház előadásában a *Rákóczi – a bujdosó fejedelem* című darabot láthatta a kárpátaljai közönség a beregszászi művelődési házban. A rendezvényt Pelsóczy László, a budapesti Új Nemzeti Kamara

■ Színház tagja nyitotta meg, köszöntve az érdeklődőket, majd nagy vonalokban ismertette a prezentálásra kerülő darabot. Az eseményt a Beregszászi Városi Tanács Oktatási és Kulturális Osztálya szervezte.

Október 23. Az 1956-os forradalomról és szabadságharcról emlékeztek meg a beregszászi városi vasútállomáson. A Pro Cultura Subcarpathica (PCS) által szervezett eseményt dr. Orosz Ildikó, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektora, a PCS elnöke nyitotta meg. Felszólalt Szilágyi Mátyás, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja és Brenzovics László, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség elnöke. A megemlékezés zárásaként az emlékezők elhelyezték koszorúikat az emlékműnél.

Október 23. Magyarország Ungvári Főkonzulátusa és beregszászi konzulátusa, a KMKSZ és az UMDSZ szervezésében Kárpátalja magyarsága Ungváron idén is együtt emlékezett 1956-os forradalom hőseire. A központi megemlékezést Buhajla József főkonzul nyitotta meg és üdvözölte a megjelent vendégeket, köztük Bacskai Józsefet, a Külügyminisztérium gazdasági ügyekért felelős helyettes államtitkárát. A megyei közigazgatási és az ungvári polgármesteri hivatal képviselőjének ukrán nyelvű beszéde után dr. Zubánics László történész, az UMDSZ elnöke fejtette ki gondolatait az ötvenhatos magyarországi események kárpátaljai tükröződéseivel kapcsolatban. Az ungvári Dayka Gábor középiskola gyermekkorának fellépése után sor került a megemlékezés virágainak és koszorúinak az elhelyezésére az egykori KGB-épülettel szemben (a Bagolyvár mellett) lévő '56-os emlékműnél (alkotója Kolodko Mihály ungvári szobrász) és az egykor a magyarországi fegyveres felkelésben részt vett fiatalokat (kb. 1000 fő) is fogva tartó ungvári börtön falán lévő műalkotásnál (alkotója Matl Péter munkácsi szobrász). A rendezvény-sorozat késő délután a megyei drámai színházban műsoros esttel folytatódott, és ünnepi fogadással fejeződött be. A színházban Bacskai József helyettes államtitkár mondott ünnepi beszédet az egytűvé tartozás gondolatokéban. Ezt követően a nagypaládi iskola tanulóinak előadását és Tolcsyay Béla Kossuth-díjas énekmondó, zeneszerző műsorát láthattuk, hallhattuk.

Október 24. Színes repertoárral lépett fel a Cantus Akadémiai Kamarakórus a beregszászi művelődési házban. Az egyesület *A reneszánsztól napjainkig* című előadását mutatta be a Vérke-parti városban. Az esemény a Beregszászi Városi Tanács szervezésében jött létre.

Október 24. II. Rákóczi Ferenc kultuszát méltató történelemtudományi konferenciát szerveztek a beregszászi főiskolán. Az egész napos eseménnyel a Rákóczi-emlékévhöz csatlakozott az intézmény. A nap folyamán a Beregszászi Járási Kórház udvarán felavatták a Rákóczi-fát.

Október 26. Filmvetítést és közönségtalálkozót szervezett a Kárpátaljai Magyar Filmgyártásért Alapítvány az '56-os forradalom 63. évfordulója alkalmából a beregszászi Pásztor Ferenc Közösségi Házban. Ebből az alkalomból a szervezők Madácsy Tamás történészt és filmrendezőt hívták meg, hogy Kárpátalján is bemutatassa a *Megtörlés a viharsarokban* című dokumentumfilmjét.

NOVEMBER

November 2. Técsőn megrendezték a XXX. Arany Ősz Nemzetközi Kórus- és Néptáncfalalkozót. Az esemény a kárpátaljai

magyarság legnagyobb múltú kulturális rendezvénye, amely egyidős a rendszerváltással.

November 6. Az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) a helyi civil szervezetekkel és a történelmi egyházakkal együtt rendezett megemlékezésen méltatta a mezőkaszonyi ifjúsági csoport – Szécsi Sándor, Ormos István és Ormos Mária – szerepét a 63 évvel ezelőtti eseményekben. Az rendezvényt a Kaszonyi Arany János Líceum diákjainak verses-zenés előadása színesítette.

November 9. Beregszászon megrendezték a Márton-napi újbortesztivált és libatort a Beregszászi Szent Vencel Borrend szervezésében.

November 8. Megtartották a Fiatal Kárpátaljai Magyar Kutatók konferenciáját a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán.

November 13. A Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpontja és Lehoczky Tivadar Társadalomkutató Központja *Kárpátalja 100 éve – Értéktérítő tudomány: a magyar társadalomtudományi kutatások hasznosulása Kárpátalján* címmel szervezett konferenciát.

November 15. Ünnepléyes keretek között adták át Mezőváriban az egyházi önkéntes tüzoltóság laktanyáját.

November 15. Megtartották a GULÁG-GUPVI-kutatók nemzetközi fórumát Makkosjánosiban, a Helikon Hotel konferenciatermében. A konferencia apropója, hogy 75 évvel ezelőtt történt a politikai foglyok és kényszermunkások a Szovjetunió különböző részeibe való elhurcolása, illetve a 30 éve kezdődhetett el málenkij robot történéseinek tabudöntő tanulmányozása és nyilvánossá tétele.

November 15–16. A magyar tudomány napja alkalmából kétnapos konferenciát tartottak *20 éves a kertész-mérnök képzés a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán* címmel.

November 16. A málenkij robot, a sztálini terror ártatlan áldozataira emlékeztek a Szolyvai Emlékparkban magyarok, németek – határok nélkül. A megemlékezést dr. Tóth Mihály, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke nyitotta meg. Emlékbeszédet mondott mások mellett Kalmár Ferenc András, Magyarország szomszédságpolitikájának fejlesztéséért felelős miniszteri biztosa, Brenzovics László, a KMKSZ elnöke, Tirts Tamás, az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatáskezelő főigazgató-helyettese, volt országgyűlési képviselő, Menczer Erzsébet, a Szovjetunióban Volt Politikai Rabok és Kényszermunkások Szervezetének (SZÓRAKÉSZ) elnöke, miniszterelnöki tanácsadó, Zubánics László, az UMDSZ elnöke. Zárszót mondott Dupka György, a Szolyvai Emlékparkbizottság titkára. Többek között közölt, hogy a mintegy száz márványtáblára 12 ezer áldozat neve van felvéve. A 30 évvel ezelőtt, 1989. november 18-án Beregszászon zajlott, a hallgatás falát ledöntő első nemzetközi GULÁG-GUPVI emlékkonferencia határozatának hat pontjából ötöt sikerült megvalósítani, azonban az elhurcoltak rehabilitálása azóta sem történt meg. Felavatták a Romániához tartozó Szatmár megye Halmi járásából a szovjet légereke hurcolt 275 áldozat nevét tartalmazó emléktáblákat is.

November 16. Az esti órákban a Szolyvai Emlékpark kapujában a Mártírok Kápolnája lélekharangjának kongatásával fogadta a Szolyvai Emlékparkbizottság nevében dr. Tóth Mihály elnök, Dupka György titkár, Árgyelán György

főgondnok, valamint Buhajla József ungvári és Szilágyi Mátyás beregszászi főkonzul, Bocskor Andrea európai parlamenti képviselő a települések feliratos tábláit vivő fáklyás emlékményt közel félezer résztvevőjével. Az emlékményt a KMKSZ szervezésében, Brenzovics László elnök, illetve szövetség tisztségviselőinek vezetésével a munkácsi Rákóczi-kastélytól a szolyvai parkig 27 km-es távot gyalogolt le a magyarlakta falvak elhurcoltjainak emlékére. Ugyancsak ott gyalogolt a kárpátaljai megemlékezők között – már második alkalommal – Csallóközi Zoltán, Semjén Zsolt magyar miniszterelnök-helyettes főtanácsadója, Nagyné Pintér Jolán, a GULÁG-okban Elpusztultak Emlékének Megőrzésére Alapítvány elnöke Budapestről. A szolyvai siratófalnál tartott megemlékezésen beszédet mondott Csallóközi Zoltán és Tóth Mihály. Végül Brenzovics László, a KMKSZ elnöke mindenkinek köszönetet mondott, aki részt vett az emlékműben, amelyet ötven éve szervez meg a KMKSZ, hogy ezzel is emlékeztessen mindenkit közösségünk történelmének legsötétebb eseményére. Demkó Ferenc görögkatolikus esperes, Gulácsy Dániel református lelkész és Rác István római katolikus pap Isten áldását kérte a sokat szenvedett kárpátaljai magyar népre. A megemlékezés közös imával és az emléktáblák koszorúzásával zárult.

November 17. Hálaadó istentisztelettel egybekötve átadták és felszentelték Técsőn a magyar kormány támogatásával, a Rómer Főris Terv keretében, a Telesi László Alapítvány szervezésében kívül-belül felújított, hétszáz éve épült református templomot.

November 18–20. Nyolcadik alkalommal rendezték meg a Kárpátaljai Vándoregyetemet. Az előadásoknak idén is három intézmény biztosított helyszínt: a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrajna–Magyar Oktatási-Tudományos Intézete és az Ungvári Szent Gellért Római Katolikus Szakkollégium.

November 19. Ökumenikus istentisztelettel egybekötött megemlékezésre gyűlt össze Beregszász lakossága. A város református templomában a 75 évvel ezelőtti eseményekre, a sztálini légerek áldozataira emlékeztek. Az alkalomra több százan gyűltek össze.

November 21. A Tiszapéterfalvai Képtárban megnyílt Erfán Ferenc tárlata.

November 22. Ünnepléyes keretek között adták át a Magyarok Kenyere Program lisztadományát a Nagydobronyi Irgalmas Samaritanus Református Gyermekotthonban.

November 24. *Jövő évi kenyeriünk* címmel rendezett gazdakonferenciát a Kárpátaljai Magyar Vállalkozók Szövetsége (KMVSZ) Beregszászon. Virág László, a KMVSZ elnöke az elmúlt időszak történéseiről számolt be. Elmondta, hogy sikerült megvásárolniuk két telephelyet, kiosztottak 200 tonna vetőmagot őszi vetés alá, illetve 110 tonna műtrágyát, valamint két vetőgépet is vettek. A köszöntők után szakmai előadásokra került sor.

November 24. Káel Norbert budapesti zongoraművész adott koncertet a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán (II. RF KMF). A rendezvény keretén belül kihirdették a kárpátaljai magyar művészeti iskolások tandíjkiegészítő pályázatának nyertesait, akiket Orosz Ildikó, a II. RF KMF rektora, a Pro Cultura Subcarpathica (PCS) elnöke köszöntött.
Összeállította: Dupka György és Zubánics László

Kárpátaljai képzőművészek kiállítása Beregszászon

Hagyomány és útkeresés

A rendszerváltás 30. évfordulója alkalmából Magyarország Beregszászi Konzulátusa és a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet 30 éve szabadon – A magyar rendszerváltás és a külhoni magyarság címmel kétnapos rendezvénysorozatot szervezett Beregszászon, amelynek keretében dokumentumfilmek vetítésére, konferenciára, pódiumbeszélgetésre került sor a Rákóczi-főiskolán, illetve a külképviselet új rendezvénytermében megnyitották a kortárs kárpátaljai képzőművészek reprezentatív tárlatát. A látogatók a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT) tagjainak alkotásait – Baráté Ágnes, Dikun György, Erfán Ferenc, Gogola Zoltán, Habda László, Homoki Gábor, Hrabár Natália, Kalitics Erika, Klisza János, Kopriva Attila, Kulin Ágnes, Óri Mihály, Réti János, Soltész István, Tóth Róbert, Veres Ágota, Villasek Tibor festményeit, id. és ifj. Hidi Endre, Matl Péter, Szocska László kisplasztikáit – csodálhatták meg.

Az ünnepélyes megnyitón a szép számban megjelent érdeklődőket – akik között ott volt dr. Grezsa István miniszteri biztos, Buhajla József, az ungvári magyar külképviselet főkonzulja,

Köszöntötte a megjelenteket Szöcs Géza költő, miniszterelnöki főtanácsadó és dr. Kucsera Tamás Gergely, az MMA főtikára is. Az utóbbi hangsúlyozta, hogy az MMA kárpátaljai jelenléte nem

csak szimbolikus erejű, ugyanis annak nemzetközi és határon túli bizottsága minden évben legalább egy alkalommal kihelyezett ülést tart itt.

A tárlat anyagát Kulin Ágnes, a RIT elnöke ismertette. Mint mondta, egyesületük tevékenységének fő célja a kárpátaljai kulturális élet színesebbé tétele, építése és hagyományaink megőrzése. A tagokból olyan alkotói közösség kovácsolódott össze, amelyben mindenki megőrizte egyéni hangját, így a kiállított alkotások hűen bemutatják és összefoglalják azokat a témákat, képző- és iparművészeti műfajokat, amelyek térségünkre jellemzőek. Láthatunk a kárpátaljai festőiskola hagyományait követő impresszionisztikus tájbrázolásokat, realista és szürrealista munkákat, az absztrakt-expresszív stílus követőinek alkotásait. Ez a sokszínűség – ami egyesek számára zibongó kavalkádnak is tűnhet – az, ami a különböző kultúrák kereszteződésében, a Kárpátok hegyvonulatainak védelme alatt művésznemzedékeket inspirált, s alkotásra ösztönzi ma is a magyar, ukrán, szlovák, lengyel, román, ruszin származású ecsetet és vésőt ragadókat. A RIT elnöke köszönetet mondott a felkérésért, mert ezáltal a művészetek kedvelői is szemmel kísérhetik az alkotók útkeresését, hiszen a kárpátaljai magyar képzőművészekre, ha csak egy kiállítás idejére is, érdemes odafigyelni.

Ditta

Duray Miklós felvidéki író, politikus, valamint a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) küldöttsége – Szilágyi Mátyás főkonzul üdvözölte. A továbbiakban a diplomata a kárpátaljai magyar képzőművészet múltjáról, jelenéről, jellegzetességeiről, jeles képviselőiről osztotta meg gondolatait a jelenlévőkkel. Hangsúlyozta: a mai kárpátaljai művészeti életben kiemelt szerepet játszik a Révész Imre Társaság, amelyet 1990-ben tizennégy kárpátaljai magyar alkotó hozott létre Ungváron. Révész Imre nevének felvételével a regionális és a nemzeti hovatartozást egyaránt hangsúlyozni kívánták. A RIT tagjainak többsége a hetvenes évek elején vette kezébe önkifejező formateremtő eszközét. Olyan korban, amikor a hatalom befolyásolni akarta a művészetet is. Őket nem lehetett. A Révész Imre Társaság tagjait lehetetlen volna beskatulyázni. Különböző korosztályokból való, eltérő képzettségű, s legfőképpen különböző világlátású emberekről van szó, akik a mindenféle izmusok tekintetében szinte az egész skálát lefedik. Az egységes alap, ami mindnyájukat összefogja, mindenekelőtt a közös élethelyzetből adódhat, s a meggyőződésből, hogy szépet alkotni Kárpátalján is lehet, sőt kell.

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

Rákócziak nyomában Kárpátalján

Erfán Ferenc: Hadvezérek emléke

Klisz János: A vadászkúria jelene

Réti János: Munkácsi vár

Matl Péter: Rodostói emlék

A 2019–2020-as évben a II. Rákóczi Ferenc erdélyi fejedelemmé választásának 315. évfordulója alkalmából 2019-et Rákóczi-emlékévé nyilvánította a magyar Országgyűlés. A kárpátaljai magyarság számára kiemelten fontos a nagyságos fejedelem személye, így vidékünkön is számos programot szerveztek az emlékévé kapcsán. Nem maradt ki ebből a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT) sem: idei alkotótáborukat ennek jegyében tartották meg.

A *Rákócziak nyomában Kárpátalján* elnevezésű alkotótábor zárókiállításának ünnepélyes megnyitóján Kulin Ágnes, a RIT elnöke ismertette az alkotásokat, azok létrejöttének körülményeit.

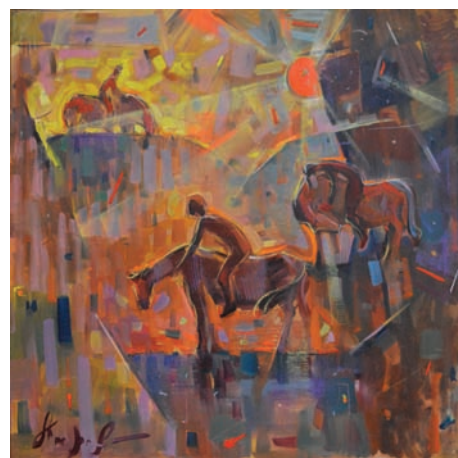
Megtudhattuk, hogy tíznapos alkotótábor helyszíne a hegyekkel körülcélt Viháros községben volt, ahonnan a résztvevők tematikus kirándulásokat tettek a fejedelem életének kárpátaljai vonatkozású helyszíneire. Ellátogattak például a munkácsi várba, a beregszentmiklósi vadászkastélyba, a nagyszőlősi Szelíd Lovasközpontban pedig Kész Barnabás történész, hagyományörző a kuruc hadviselésről, a Rákóczi-szabadságharc-hoz kötődő legendákról tartott előadást, és a korhű viseleteket is bemutatta a csoportnak.

A RIT elnöke elmondta, hogy a gyűjteményt szeretnék egyben tartani, s erre a legmegfelelőbb helyszín a Rákóczi-főiskola, így az intézménynek adományozták azt.

Orosz Ildikó, a főiskola rektora, az Rákóczi Emlékév Testület tagja köszönetet mondott a RIT tagjainak a nagylelkű felajánlásért. Felvetette, hogy tárlat anyagát célszerű lenne Kárpátalja más településeim is bemutatni.

A *Rákócziak nyomában Kárpátalján* című tematikus kiállítást – előzetes egyeztetés után – a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Gross Arnold kiállítótermében tekinthetik meg az érdeklődők. Ebből adunk ízelítőt a Kárpátaljai Hírmondó olvasóinak.

Sz. J.

Kopriva Attila: Hajza a szabadságért

Villasek Tibor: Korok felett szálló

Tóth Róbert: Zászlós